

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta
Katedra obchodního práva

Diplomová práce

**PRÁVNÍ POSTAVENÍ ROZHODCE V MEZINÁRODNÍ OBCHODNÍ
ARBITRÁŽI**

Legal position of an arbitrator in international commercial arbitration

Markéta Růžičková

2015

Praha

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem uvedla všechny použité prameny a literaturu, ze které jsem čerpala.

V Praze dne .....

.....

Markéta Růžičková

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce prof. JUDr. Monice Pauknerové, CSc., DSc., za cenné rady a ochotu při tvorbě této diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala JUDr. Tomáši Pohlovi a JUDr. Vojtěchu Traplovi za praktické poznámky k činnosti rozhodce.

Obsah

Úvod	1
1. Obecně o mezinárodním rozhodčím řízení	4
1.1. Pohled do historie rozhodčího řízení	4
1.2. K pojmu rozhodčí řízení a mezinárodní obchodní arbitráž	8
1.3. Arbitrabilita	13
2. Druhy rozhodčího řízení a rozhodčí smlouva	17
2.1. Druhy rozhodčího řízení	17
2.2. Rozhodčí smlouva	20
3. Výhody a nevýhody rozhodčího řízení	26
3.1. Neformálnost	26
3.2. Rychlost rozhodčího řízení	27
3.3. Neveřejnost	28
3.4. Volnost při výběru zastoupení	29
3.5. Výběr rozhodce	29
3.6. Nižší náklady	29
3.7. Snadná vymahatelnost	30
3.8. Nevýhody rozhodčího řízení	31
4. Osoba rozhodce	32
4.1. Požadavky na osobu rozhodce	32
4.1.1. Fyzická osoba	32
4.1.2. Zletilost, bezúhonnost a svéprávnost rozhodce	33
4.1.3. Nestrannost a nezávislost rozhodce	35
4.1.4. Kvalifikační předpoklady na osobu rozhodce	37
4.1.5. Zápis do seznamu (listiny) rozhodců	39
4.1.6. Neslučitelnost s výkonem jiných funkcí	40
4.1.7. Státní občanství rozhodce	42
4.2. Ustavení rozhodce do funkce	45
4.2.1. Počet rozhodců	45
4.2.2. Způsoby výběru rozhodce	47
4.2.3. Přijetí a nepřijetí funkce rozhodce	50
4.2.4. Odmítnutí rozhodce stranou	52

4.2.5.	Vzdání se funkce rozhodce.....	55
4.2.6.	Vyloučení rozhodce.....	58
4.2.7.	Zánik funkce rozhodce	61
4.3.	Povinnosti rozhodce.....	63
4.3.1.	Řádné projednání sporu.....	63
4.3.2.	Mlčenlivost rozhodce	67
4.3.3.	Aplikace rozhodného práva	70
4.3.4.	Vydání rozhodčího nálezu	73
4.4.	Uložení rozhodčího nálezu	75
4.5.	Odpovědnost rozhodce.....	77
4.6.	Pojištění odpovědnosti rozhodce.....	81
Závěr.....		83
Seznam použité literatury		86
Abstrakt.....		94

Seznam použitých zkratek

AAA	American Arbitration Association
ADR	Alternative Dispute Resolution
Evropská úmluva	Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži z roku 1961 (vyhl. č.176/1964 Sb.)
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
IAC	International Arbitration Court
ICC	International Chamber of Commerce
Listina	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
Nařízení Řím I.	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)
Nařízení Řím II.	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)
Nařízení Brusel Ibis	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřelované znění)
Newyorská úmluva	Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958 (vyhl.

	č. 74/1959 Sb.)
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
Občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Rozhodčí pravidla ICC	International Chamber of Commerce – Rules of Arbitration
Rozhodčí pravidla UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law – Arbitration Rules
Rozhodčí soud ICC	International Chamber of Commerce – International Court of Arbitration
Rozhodčí soud	Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
Rsp	Spisová značka sporu projednávaného před Rozhodčím soudem
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
Trestní zákoník	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law
Vzorový zákon UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law – Model Law on International Commercial Arbitration z roku 1985 (ve znění dodatku z roku 2006)
Washingtonská úmluva	Úmluva o řešení sporu z investic mezi státy a občany z druhých států z roku 1965 (vyhl. č. 420/1992Sb.)
WIPO	World Intellectual Property Organization
ZMPS	Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním

ZŘŘ

právu soukromém

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení

a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění

pozdějších předpisů

ZŘS

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních

řízeních soudních

Arbitramentum aequum tribuit cuique suum (spravedlivá arbitráž dává každému to, co jeho jest)

Úvod

O tématu své diplomové práce jsem dlouho uvažovala a nakonec jsem si zvolila za téma problematiku právního postavení rozhodce v mezinárodní obchodní arbitráži. Jistě jde o téma aktuální, protože o řešení sporů v rozhodčím řízení se stále hovoří. Česká média vytváří dosti negativní pohled na rozhodčí řízení, zejména pak na rozhodčí řízení ve spotřebitelských sporech. Téma osoby rozhodce jsem si zvolila také proto, že při svých brigádách na Rozhodčím soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (dále jen „Rozhodčí soud“) jsem se jako asistentka či jako zapisovatelka setkala s mnoha rozhodci.

Rozhodci k výkonu své funkce přistupovali různě. Někteří byli na ústní jednání velice dobře připraveni a přišli i s podrobnými poznámkami. Někteří teprve na ústním jednání zjišťovali, o co vlastně běží.

Přestože sporné strany jsou „*domini litis*“ sporu, na rozhodcích stejně spočívá nejtěžší tíha projednávání věci, musí vést řízení tak, aby stranám poskytli stejné postavení. Musí řídit průběh ústního jednání, provádět dokazování a nakonec musí spor rozhodnout, a to kvalifikovaně tak, aby strany okamžitě nepodávaly návrh na zrušení rozhodčího nálezu obecným soudem.

Činnost rozhodce je posuzována také veřejností a z minulosti známe případy, kdy bylo rozhodováno bez ohledu na neexistenci rozhodčí smlouvy, v rozporu s právními

předpisy a nakonec i v rozporu s dobrými mravy. Byla zřizována tzv. „arbitrážní centra“ a různé společnosti s ručením omezeným, které rozhodovaly zcela netransparentně, bez ústního jednání, bez odůvodnění rozhodčího nálezu a přivedly mnoho českých občanů ke ztrátě nemovitostí, zadlužení, rodinným rozvratům atd. Mezinárodní obchodní arbitráže se takové negativa netýkají, tam rozhodují rozhodci, kteří dbají na svoji pověst.

Jako odstrašující příklad může sloužit osoba Bc. Sandry Svobodové.¹ Stačilo si vymyslet pohledávku a ona ji žalobci bez rozpaků přiznala. Případ Bc. Sandry Svobodové prokázal podle D. Ondřejkoviče „zrůdnou dokonalost a systémovou podmíněnost vymyšlení podstaty sporu, který Ministerstvo spravedlnosti eufemisticky nazývá *excesem*“.² V této souvislosti můžeme i na rozhodčí řízení vztáhnout názor současného ministra spravedlnosti R. Pelikána: „Základní problém spočívá v tom, že právní vědomí v České republice v důsledku obecné demoralizace ztratilo cit pro legalitu.“³

Podle názoru B. Kleina se Česká republika stala arbitrážně nepřátelskou. „*Jdeme tak daleko, že chceme srovnat rozhodčí řízení s civilním řízením soudním. To je absolutně opačný trend, než je všude ve světě.*“⁴ Negativní vliv na mezinárodní obchodní arbitráž měla určitě také ekonomická a finanční krize v minulých letech.⁵

Je otázkou, zda novelizací zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZRŘ“) zákonem č. 19/2012 Sb. došlo ke zlepšení právní úpravy tím, že v ZRŘ byla nově upravena problematika týkající se řešení spotřebitelských sporů, a to zejména vytvořením seznamu rozhodců

---

¹ Bc. Sandra Svobodová si založila „Vnitrostátní a mezinárodní arbitráž“ a rozhodovala spory jako jediný rozhodce, aniž by byla uzavřena rozhodčí smlouva a v zásadě vždy rozhodovala ve prospěch žalobce, ať se snažil žalovaný sebevíc. Nakonec byla za svoji činnost odsouzena.

² ONDŘEJKOVIČ, David. *Rozhodčí řízení je nebezpečná zbraň! Zbrojní pas nutností!* Dostupné na <http://ondrejkoVIC.blog.idnes.cz/c/126473/Rozhodci-rizeni-je-nebezpecna-zbran-Zbrojni-pas-je-nutnosti.html> (cit. 8.7.2015).

³ PELIKÁN, Robert. Ještě k neplatnosti rozhodčích doložek a k „právním názorům“. *Bulletin advokacie*, 9/2010. ISSN 1210-6348. S. 41 a 42.

⁴ KLEIN, Bohuslav. Proč je ČR k rozhodčímu řízení tak nepřátelská. In: BĚLOHLÁVEK, Alexander J., KOVÁŘOVÁ, Daniela (ed). *Soudní a mimosoudní projednávání sporů (rozhodčí řízení a mediace)*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014. ISBN 978-80-87109-52-6. S. 22 an.

⁵ Srov. SCHERER, Matthias. Economic of Financial Crises as a Defence in Commercial and Investment Arbitration. In: *Czech Yearbook of International Law. Volume I*. New York: Juris Publishing, 2010. ISBN 978-1-57823-272-7. S. 219 an.

vedeným Ministerstvem spravedlnosti České republiky, přesným obsahem rozhodčí smlouvy a vlastním rozhodčím řízením. Dále je otázkou, zda bylo nutné v ZRŘ upravovat také řízení před rozhodčí komisí spolku ve smyslu § 265 an. občanského zákoníku.⁶

Ve své diplomové práci jsem si stanovila za hlavní cíl posoudit otázky související s právním postavením rozhodce v mezinárodní obchodní arbitráži, kdo vůbec může vykonávat funkci rozhodce, jakým způsobem se rozhodci vybírají, jaká jsou práva a povinnosti rozhodce, jak je to s jeho odpovědností za vykonanou práci, zda se může nechat pojistit atd.

V prvních kapitolách své diplomové práce se stručně věnuji obecným, historickým a pojmovým otázkám mezinárodní obchodní arbitráže s tím, že mám vždy na mysli cíl své diplomové práce, tedy řeším tuto problematiku s ohledem na osobu rozhodce.

Nejdůležitější část mé diplomové práce je pak věnována právnímu postavení rozhodce v mezinárodní obchodní arbitráži ze všech možných úhlů pohledu, přičemž mám vždy na mysli, že každý rozhodce je jenom člověk, který může chybovat, avšak za své chyby by měl nést odpovědnost, aby tak jeho pochybení nenesly strany, jejichž spor rozhodoval.

Při psaní své práce jsem použila především metodu analýzy, kdy posuzuji právní úpravu zkoumané problematiky, obsaženou v mezinárodních smlouvách, právních dokumentech UNCITRALU, ve vybraných státech, ale zejména z hlediska české právní úpravy rozhodčího řízení a také úpravy obsažené v Řádu Rozhodčího soudu. Samozřejmě, že stranou mé pozornosti nezůstala ani příslušná judikatura tuzemská i zahraniční.

V diplomové práci je zachycen právní stav k 31.7.2015.

---

⁶ Podrobněji srov. BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Změny v zákoně o rozhodčím řízení účinné od 1.1.2014. In. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., KOVÁŘOVÁ, Daniela, HAVLÍČEK, Karel (ed). *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi, stati a judikatura*. Praha: Havlíček Brain Team, 2015. S. 14 an.

1. Obecně o mezinárodním rozhodčím řízení

1.1. Pohled do historie rozhodčího řízení

Mezi fyzickými či právníckými osobami mohou vznikat různé spory, jejichž řešení může být upraveno jak předpisy veřejnoprávními, soukromoprávními, tak i mezinárodněprávními či předpisy Evropské unie. Asi nejjednodušším a nejefektivnějším způsobem vyřešení takových sporů je vzájemné jednání mezi spornými stranami a dosažení dohody nebo smíru o řešeném problému. Uzavření hmotněprávní dohody o narovnání upravuje § 1903 an. občanského zákoníku.

Ne vždy se vzájemným jednáním spor podaří vyřešit, protože jedna ze stran (bývá to dlužník) nemá zájem na takovém rychlém vyřešení sporu, dělá „mrtvého brouka“ a čeká, až co jeho věřitel podnikne. V takovém případě už do sporu mezi stranami vstupuje třetí osoba, která pomáhá stranám spor vyřešit. Takovýto způsob řešení sporu se označuje jako ADR.⁷ Sem patří mediace, conciliace, evaluace, negociace, zprostředkování, expertní posouzení, mini – trial a nebo med/arb.⁸

Vzhledem k mezinárodnímu přesahu elektronického obchodování byly v rámci UNCITRALU zahájeny práce na vytvoření mezinárodního systému ODR („*Online Dispute Resolution*“), nebo-li on-line řešení sporů.⁹

Dne 1.9.2012 nabyt účinnosti zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů, který zavedl možnost řešit v tuzemsku spory prostřednictvím mediátorů. Zákon o mediaci připouští mediační dohodu, která, pokud je schválena obecným soudem, je podle § 274 odst. 1 OSŘ exekucním titulem. V České republice však mediace zatím nenašla širšího uplatnění.

Mediátor, conciliátor a další osoby zúčastněné na ADR spor zásadně neřeší, nevydávají tedy pro strany závazné rozhodnutí, pouze stranám doporučují či navrhují, jak by svůj spor mohly vyřešit. Naproti tomu třetí osoba, jestliže plní funkci soudce obecného

---

⁷ Z anglického termínu „*Alternative Dispute Resolution*“.

⁸ Podrobněji srov. RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004. ISBN 80-7179-873-8. S. 5 an.

⁹ Srov. informaci Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky. Dostupné na <http://www.mpo.cz/dokument104436.html> (cit. 13.7.2015).

soudu nebo rozhodce, může předložený spor rozhodnout a vydat pro strany závazné rozhodnutí (rozsudek, rozhodčí nález), které je pak exekučním titulem.

Rozhodování sporů jedince patřilo vždy mezi základní funkce státu, spory mezi lidmi jsou totiž staré jako lidstvo samo. V každém civilizovaném státě je oprávněn rozhodovat veškeré spory stát, který tuto pravomoc svěřuje obecným soudům. Stát však může svými právními předpisy připustit, aby určité druhy sporů byly rozhodovány v rozhodčím řízení nezávislými rozhodci nebo stálými rozhodčími soudy, které však nepatří do soustavy obecných soudů.¹⁰

Rozhodčí řízení není žádným novým institutem vzniklým ve 20. století, protože rozhodčí řízení znalo již římské právo, kdy byl institut rozhodce využíván v rámci řízení před praetorem.¹¹

V českých zemích se strany mohly podrobit rozhodčímu řízení zásadně v každém sporu a v každém stádiu soudního řízení. Prvé písemné zmínky nacházíme v břeclavském textu Statut Konráda Oty z roku 1237 o „zlubném súdu“ a následně za vlády Karla IV. rozhodovali jako rozhodci tzv. „ubrmani“, příslušníci nižší šlechty.¹² V české historické literatuře můžeme najít i zmínku o významném rozhodci, kterým byl známý třeboňský rybníkář Štěpánek Netolický (1460 - 1539), který rozhodoval spory týkající se pozemků a vodních ploch.¹³

Za Rakouska-Uherska upravoval rozhodčí řízení v § 577 a násl. Civilní soudní řád z roku 1895 (zákon č. 113/1895 ř.z.). Tento procesní předpis převzala po svém vzniku i Československá republika a na jejím území platil až do 31.12.1950, kdy byl nahrazen novým občanským soudním řádem. Ten sice upravoval možnost řešení sporů v rozhodčím řízení, ale pouze tehdy, jestliže byla jednou ze sporných stran československá právnická osoba.

---

¹⁰ V této souvislosti je třeba pamatovat na to, že v některých státech stále existují arbitrážní soudy, které patří do soustavy obecných soudů, např. v Ruské federaci.

¹¹ Srov. KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 2., dopl. a přeprac. vyd., Praha: C.H.Beck, 1995, ISBN 34-064-0082-5. S. 115.

¹² Srov. WOJCIECHOWSKI, Rafal. *Arbitraz w doktrynie prawnej sredniowiecza*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2010. ISBN 978-83-229-3104-2. S. 63 an.

¹³ HULE, Miroslav. *Průvodce po rybnících, památkách a hospůdkách Třeboňska*. Třeboň: Carpio, 2005. ISBN 80-86434-10-9. S. 22.

V souvislosti s plným zavedením tzv. monopolu zahraničního obchodu počátkem 60. let bylo rozhodčí řízení omezeno zákonem č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů, jen na spory tuzemských organizací pro mezinárodní obchod vzniklých z mezinárodního obchodního styku. Rozhodování sporů bez mezinárodního prvku bylo z rozhodčího řízení zcela vyloučeno. Na základě Úmluvy o řešení občanskoprávních sporů vznikajících ze vztahů hospodářské a vědeckotechnické spolupráce v rozhodčím řízení z roku 1972¹⁴ bylo zavedeno obligatorní rozhodčí řízení pro organizace z členských států Rady vzájemné hospodářské pomoci. Tato Úmluva pozbyla účinnosti pro Českou republiku ke dni 26.1.1996.

Dne 1.1.1995 nabyl účinnosti zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, který přinesl významné změny v možnostech řešení občanskoprávních (obchodních) sporů v rozhodčím řízení. Důvodem pro uskutečnění zásadní změny právní úpravy rozhodčího řízení v tuzemsku byl požadavek, aby rozhodčí řízení bylo připuštěno i pro řešení sporů ve vnitrostátních vztazích (tzn. mezi českými osobami) a poskytnout možnost také fyzickým osobám, aby rozhodování o jejich majetkových sporech mohlo být svěřeno k rozhodnutí rozhodců v rozhodčím řízení ad hoc nebo v rozhodčím řízení před stálými rozhodčími soudy.¹⁵ Při přípravě textu ZRŘ byla využita také ustanovení Vzorového zákona UNCITRAL v tehdy platném znění.

V rámci rekodifikace českého soukromého práva byla část úpravy rozhodčího řízení, která se týká mezinárodního rozhodčího řízení, vyňata ze ZRŘ a začleněna do nového ZMPS (§117 až §122).¹⁶

Také existence různých rozhodčích institutů na českém území není záležitostí poslední doby. Za nejstarší stálé rozhodčí soudy lze považovat burzovní soudy, které vznikaly na základě zákona č. 67/1875 ř.z. Od roku 1890 pak byly zřizovány rozhodčí soudy

---

¹⁴ Vyhl. č. 115/1974 Sb.

¹⁵ Srov. RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2005. ISBN 80-86898-43-1. S. 20 an.

¹⁶ Podrobněji PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav a kol. *Rekodifikované mezinárodní právo soukromé*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014 (Scripta Iuridica; No 14). ISBN 978-80-87146-94-1. S. 176 an.

bratrských pokladen¹⁷, od roku 1920 hornické rozhodčí soudy.¹⁸ Také existovala řada rozhodčích soudů a rozhodčích komisí pro řešení pracovněprávních sporů.¹⁹

Nejstarším a dosud existujícím stálým rozhodčím soudem na území České republiky je Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, který vznikl na základě výnosu ministra zahraničního obchodu č. 119/1948 Sb., jako Rozhodčí soud Československé obchodní komory. V roce 1980 byl jeho název změněn na Rozhodčí soud Československé obchodní a průmyslové komory. Od 1.1.1995 působí na základě zákona č. 223/1994 Sb. pod současným názvem.

Podle § 13 odst. 1 ZRR mohou být stálé rozhodčí soudy zřízeny pouze jiným zákonem nebo jen tehdy, pokud jejich zřízení jiný zákon výslovně připouští. Proto kromě Rozhodčího soudu dnes na území České republiky legálně existují dva další rozhodčí soudy, a to Burzovní rozhodčí soud v Praze zřízený na základě zákona č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů, a Rozhodčí soud při komoditní burze v Kladně zřízený na základě zákona č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách. Pokud se nějaké další instituce či „*arbitrážní centra*“ tváří jako rozhodčí soud, pak je to pouze matení veřejnosti a protizákonné.

Evropská unie se zatím kromě rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách rozhodčím řízením obecně nezabývá. Rozhodčí řízení je vyloučeno z oblasti věcné působnosti Nařízení Brusel Ibis. Všechny členské státy Evropské unie jsou totiž smluvními státy Newyorské úmluvy i Evropské úmluvy, a proto není nutná žádná speciální úprava rozhodčího řízení pouze v rámci Evropské unie.²⁰ Z rozhodovací praxe

---

¹⁷ Na základě zákona č. 14/1890 ř.z., v obvodu každé revírní bratrské pokladny.

¹⁸ Na základě zákona č. 145/1920 Sb., byly zřízeny rozhodčí soudy v sídlech revírních rad při hornictví v Praze, Plzni, Trutnově, Mostě, Karlových Varech, Českých Budějovicích, Moravské Ostravě, Brně a Bratislavě.

¹⁹ Rozhodčí komise pro pracovní spory z domácké práce na základě zákona č. 29/1920 Sb., byly oprávněny k tomu, aby při sporech o pracovních a mzdových nárocích jejich výrobních odvětví působily mezi zaměstnanci a zaměstnavateli nebo Rozhodčí soudy mzdové podle zákona č. 100/1921 Sb.

²⁰ Podrobněji srov. PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-504-6. S. 94.

SDEU lze dovodit, že rozhodčí řízení je pojímáno velice široce a je připuštěno i ve spotřebitelských sporech.²¹

1.2.K pojmu rozhodčí řízení a mezinárodní obchodní arbitráž

Rozhodčí řízení se obvykle definuje jako rozhodování sporů soukromými osobami (rozhodci) nebo stálými rozhodčími soudy (nestátními institucemi), jež jsou oprávněny na základě aplikovaných právních předpisů spor mezi stranami projednat a rozhodnout.²² N. Rozehnalová definuje rozhodčí řízení jako „dobrovolné postoupení řešení sporu neutrální třetí straně, rozhodcům či rozhodčímu soudu (tj. soukromým osobám či nestátní instituci), která vydá po provedeném řízení závazné a vykonatelné rozhodnutí“,²³ Blackův právní slovník vymezuje rozhodčí řízení (Arbitration) jako „proces rozhodování sporu, v němž neutrální třetí strana arbitr (rozhodce) vydává rozhodnutí po slyšení, při kterém mají obě strany příležitost být slyšeny. Tam, kde je arbitráž dobrovolná, sporné strany vybírají rozhodce, který má právo vydat závazné rozhodnutí.“²⁴

Rozhodčí řízení se také mnohdy označuje jako arbitráž, což však na vymezení pojmu rozhodčí řízení nemá žádný vliv. Rozhodčí řízení tak můžeme charakterizovat jako řízení o aktuálním, již existujícím sporu mezi stranami (tzn. musí existovat nějaký spor, dále musí existovat dvě strany, mezi nimiž spor existuje a musí existovat někdo, kdo je spor schopný a zároveň ochotný řešit). Vznik rozhodčího řízení bývá obvykle založen na rozhodčí smlouvě (u obecného soudu stačí podat žalobu a druhá strana se musí soudnímu řízení podrobit), rozhodčí smlouvou se strany zavazují, že se rozhodčímu řízení podrobí a že splní rozhodnutí rozhodců, tzn. rozhodčí nález. Ustavení rozhodčího řízení má charakter soukromý (rozhodce nemá pravomoc vykonat své rozhodnutí či rozhodnutí jiného rozhodce).

---

²¹ Např. rozhodnutí ESLP 11960/86 Axelson a další vs. Finsko, SDEU C-168/05 Elisa Maria Mostaza Claro vs. Centro Móvil Milenium, SL. nebo SDEU C-2/08 Amministrazione dell'Economia e delle Finanze and Agenzia delle Entrate v Fallimento Olimpiclub Srl.

²² Srov. např. RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2005. ISBN 80-86898-43-1. S. 19

²³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7478-004-2. S. 57.

²⁴ BLACK, Henry Campbell. *Blackův právní slovník*. 6. vydání. ST. PAUL, MINN: VICTORIA PUBLISHING 1990. ISBN 80-85605-23-6. S. 107.

Abychom mohli hovořit o mezinárodním rozhodčím řízení, musí být v rozhodovaném sporu obsažen mezinárodní prvek. Mezinárodní prvek bude spočívat nejčastěji ve stranách rozhodčího řízení, kdy každá z nich bude mít své sídlo, místo podnikání či obvyklý pobyt na území jiného státu.²⁵

Mezinárodní prvek může být také obsažen v samotném závazkovém poměru mezi stranami (např. v mezinárodní kupní smlouvě), ale mezinárodní prvek může být dán také tím, že dva české subjekty budou čistě vnitrostátní spor projednávat v rozhodčím řízení před Rozhodčím soudem ICC v Paříži.

G. Born při definici mezinárodního rozhodčího řízení vychází ze splnění těchto kritérií: existence rozhodčí smlouvy, která se týká přesně vymezeného právního poměru, vyplývajícího z obchodního vztahu, který obsahuje mezinárodní prvek, jde o řešení sporu nebo sporů, nezáleží na tom, zda jde o smluvní či mimosmluvní poměr, spor již vznikl nebo teprve vznikne.²⁶

Pro řešení sporů z mezinárodního obchodního styku mezi podnikateli z různých států se vžilo označení „*mezinárodní obchodní arbitráž*“.²⁷

Vedle toho existuje i „*mezinárodní investiční arbitráž*“, ve které jsou rozhodovány spory, které vznikají mezi soukromoprávními subjekty (zahraničním investorem) a státem, na jehož území investor realizuje svoji investici. Stát v takovém sporu nikdy nevystupuje jako právnická osoba, neboť příčinou vzniku investičního sporu byl zpravidla jeho mocenský zásah do práv zahraničního investora (omezení investice, vyvlastnění investice apod.). Takový druh sporu bývá označován jako „*diagonální spor*“. Přednost je dávana rozhodčímu řízení, neboť jinak by připadalo v úvahu jen řízení před obecným soudem státu, na jehož území je investice realizována, a určitě by v takovém případě byl zvýhodněn ten stát, jehož soud by spor rozhodoval. Rozhodčí řízení pro tyto spory je upraveno buď ve dvoustranných dohodách o ochraně a podpoře

---

²⁵ K vymezení pojmu mezinárodní prvek srov. KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav, et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vyd. Plzeň-Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015. ISBN 978-80-7380-550-8. S. 23 an.

²⁶ BORN, Gary. *International Commercial Arbitration*. 2. vyd. Hague: Kluwer Law International, 2014. ISBN 978-90-411-5219-0. S. 236.

²⁷ Srov. např. RŮŽIČKA, Květoslav. *Mezinárodní obchodní arbitráž*. Praha: Prospektrum, 1997. ISBN 80-7175-051-4. S. 14 an.

investic nebo v mnohostranné Washingtonské úmluvě.²⁸ Úmluva vytvořila Mezinárodní středisko pro řešení sporů z investic, před kterým se spory z mezinárodních investic řeší.

V České republice existuje také institut finančního arbitra, který byl zřízen zákonem č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi. Finanční arbitr je oprávněn rozhodovat spory týkající se převodu peněžních prostředků a elektronických platebních prostředků. Protože finančního arbitra a jeho zástupce volí poslanecká sněmovna, jíž jsou také za výkon své funkce odpovědní, a v řízení před finančním arbitrem se postupuje podle Správního řádu, nelze považovat toto řízení za klasické rozhodčí řízení. Protože finanční arbitr je státním orgánem, tak se jeho právním postavením nebudu v této diplomové práci zabývat.

Před finančním arbitrem se v současné době rozhodují i spory, které byly dříve projednávány v rozhodčím řízení, jako příklad jsou spory mezi klienty a pojišťovnami týkající se životního a jiných pojištění.²⁹

Za rozhodčí řízení nelze považovat ani řízení ohledně doménových jmen, protože zde se také nejedná o klasické rozhodčí řízení, protože není vydáván rozhodčí nález, ale pouze rozhodnutí, které není exekucním titulem a již název „*ADR Centrum pro řešení sporů o domény.eu při Rozhodčím soudu*“ ukazuje na to, že jde o alternativní způsob řešení sporů.³⁰

Důležitým předpokladem pro následné řešení otázky právního postavení rozhodce je pohled na právní povahu rozhodčího řízení, na kterou existuje řada teorií a na základě kterých se odvozuje pravomoc rozhodce předložený spor projednat a rozhodnout. V současné době existují čtyři základní teorie, které dále mají řadu podteorií či podob:

- a) smluvní,
- b) jurisdikční,
- c) smíšená,

---

²⁸ Vyhl. č. 420/1992 Sb.

²⁹ Srov. pojistné podmínky na www.ceskapojistovna.cz

³⁰ Podrobněji srov. RABAN, Přemysl, MORAVCOVÁ, Marie a kol. *.eu domain name, eu.doména*. Praha: C.H.Beck, 2006. ISBN 80-7179-525-9. S. 2 an. nebo informace o sporech o doménová jména dostupné na www.soud.cz/spory-o-domenova-jmena.

d) autonomní.

U **smluvní teorie** lze rozlišovat dvě její podoby, klasickou a moderní. U té první je základem rozhodčího řízení rozhodčí smlouva, která poskytuje rozhodcům pravomoc předložený spor projednat a rozhodovat. Rozhodce tedy vystupuje jako zástupce stran a jeho funkce spočívá v tom, že má zjistit na čem se strany dohodly v hlavní smlouvě a následně toto zjištění začlenit do rozhodčího nálezů. Z tohoto důvodu je i vlastní rozhodčí nález smlouvou, kterou uzavírají nebo podepisují rozhodci jako zástupci stran. Rozhodování rozhodců tedy závisí jen na vůli stran a není omezeno žádnými místními zákazy a jejich rozhodnutí tak může být vynuceno kdekoliv ve světě. Tato klasická smluvní teorie měla velký vliv i na úpravu rozhodčího řízení na počátku 20. století.

Moderní smluvní teorie se již nedrží názoru, že rozhodci jsou zástupci stran a že rozhodčí nález má smluvní povahu. Tvrdí však, že rozhodčí řízení je smluvní povahy a náleží proto do oblasti smluvního práva. Rozhodčí smlouvu považují za smlouvu *sui generis*. I moderní smluvní teorie tedy považuje rozhodčí nález za pouhou smlouvu. Moderní smluvní teorie byla vůdčí teorií po skončení druhé světové války. Rozhodčí nález nebyl považován za rozhodnutí konkrétního státu, ale za rozhodnutí soukromoprávního subjektu a nešlo o uznání jurisdikce konkrétního státu. Problém však nastal tehdy, kdy strany odmítaly povinnost stanovenou rozhodčím nálezem dobrovolně splnit.

Ke smluvní teorii se zpočátku klonil i Ústavní soud, který judikoval, že: „*Charakter rozhodčí činnosti je založený smlouvou delegující vůli stran a její výsledek je činností narovnávající ve smyslu § 585 občanského zákoníku. Výsledek pak je kvalifikovanou formou závazku a jako takový je též závazný. Rozhodce nenalézá právo, ale tvoří (eventuelně napevno staví, vyjasňuje, tedy narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran. Jeho moc tedy není delegována svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud, kterou mu svěřily. Rozhodčí nález je vynutitelný z důvodu vynutitelnosti závazku, který byl rozhodce v zastoupení stran uzavřen.*“³¹ Tento názor Ústavního soudu byl právní teorií i praxí kritizován.³²

---

³¹ Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 174/02.

³² Srov. např. PECHA, Richard. K právní povaze rozhodčích nálezů. *Bulletin advokacie*, 5/2013. ISSN 1210-6348. S. 41 an.

Podle **jurisdikční teorie** má rozhodčí řízení kontradiktorní povahu a strany se snaží prosadit před rozhodci svůj postoj jako ten správný. Činnost rozhodce a její výsledek není závislý na vůli sporných stran, ale je určen příslušným zákonem. Jde tedy o činnost obdobnou s činností obecných soudů. Konečným cílem činnosti rozhodce je nalézt právo a věc rozhodnout. Sporné strany se v souladu s možnostmi danými příslušnými právními předpisy dobrovolně vzdávají svého zákonného práva na řízení před obecným soudem.³³ Pravomoc rozhodců rozhodovat spor není dána dohodou stran, ale jejich pravomoc je delegována státem. Ovšem i tato teorie má své odpůrce, podle nichž není rozhodčí řízení schopno splnit nároky norem českého ústavního práva na civilní řízení.³⁴

V České republice se většina právních teoretiků i praktiků klonila a kloní k jurisdikční teorii. K této teorii se nakonec přiklonil i Ústavní soud, když připustil, že rozhodce v rozhodčím řízení nalézá právo, protože „*Strany pouze z nějakého důvodu (např. vyšší rychlosti či důvěrnosti projednávaných informací) považují za vhodnější, aby věc byla projednána rozhodcem. Projednání věci v rozhodčím řízení z tohoto hlediska neznamena vzdání se právní ochrany, nýbrž představuje spíše její přesunutí na jiný rozhodující orgán, jenž nalézá právo; jinak by ostatně bylo pojmově nemyslitelné považovat rozhodčí řízení ve vztahu k soudnímu řízení za alternativní způsob řešení sporů.*“³⁵

Z jurisdikční teorie nakonec vycházejí i ustanovení ZRŘ (§ 15 odst. 1 rozhodci rozhodují o své pravomoci, § 19 odst. 2 stranám musí být poskytnuta stejná příležitost k uplatnění práv a musí být zjištěn skutkový stav věci potřebný k rozhodnutí, § 30 pro řízení před rozhodci se užijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu) či ustanovení ZMPS (§ 119 rozhodci rozhodují podle práva zvoleného stranami, jestliže strany si právo nezvolí, určí je rozhodci na základě ustanovení ZMPS).

Smišovaná teorie je svým obsahem určitým kompromisem či prolínáním teorie smluvní a teorie jurisdikční. Podle této teorie je činnost rozhodce založena na vůli stran a je-li již

---

³³ Srov. BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo*. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-096-6. S. 190.

³⁴ POSPÍŠIL, Petr. *Kritika jurisdikční teorie rozhodčího řízení z pohledu ústavního práva*. Dostupné na <http://www.vseoarbitrazi.cz/specialiste.php> (cit. 10.7.2015).

³⁵ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3227/07.

rozhodce do své funkce ustanoven, pak vystupuje jako soudce a vydává pro strany závazné rozhodnutí stejně jako soudce vydává rozsudek. Rozhodčí nález pak leží na pomezí rozsudku a smlouvy.

Autonomní teorie odmítá všechny předchozí teorie a považuje rozhodčí řízení za rozhodčí řízení *sui generis*. Na rozhodčí řízení se má pohlížet jako na celek a je potřeba dobrat se jeho účelu. Ve svém důsledku autonomní teorie vede až k teorii delokalizace rozhodčího řízení, tedy jeho oproštění od jakéhokoli právního řádu.³⁶

1.3.Arbitrabilita

V současné době neexistuje žádná mezinárodní smlouva, která by stanovila, jaký okruh sporů může být projednáván v rozhodčím řízení. Rovněž tak přímo použitelné předpisy Evropské unie tuto otázku neupravují. Proto si každý stát může vlastními právními předpisy stanovit podmínky, za kterých je možné projednat určitý okruh sporů před rozhodci, resp. tzv. přípustnost sporu k jeho rozhodnutí v rozhodčím řízení. V této souvislosti se hovoří o „*arbitrabilitě*“, tedy možnosti a oprávněnosti stran založit uzavřením rozhodčí smlouvy pravomoc rozhodců. Uzavření rozhodčí smlouvy však neznamena, že každý spor vzniklý mezi stranami bude arbitrovatelný. V praxi se můžeme také setkat s rozlišením na arbitrabilitu objektivní (ta je dána konkrétním právním řádem) a arbitrabilitu subjektivní (strany si samy mohou zúžit předmět rozhodčího řízení, např. jen na rozhodování o náhradě škody).³⁷ V české literatuře se můžeme také setkat s termínem „arbitrovatelnost“.³⁸

V českém právu je arbitrabilita vymezena ustanovením § 2 odst. 1 a odst. 2 ZRŘ, podle kterého „*Strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva). Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže strany by mohly o*

---

³⁶ Srov. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7478-004-2. S. 22 an.

³⁷ Srov. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7478-004-2. S. 143.

³⁸ KLEIN, Bohuslav, DOLEČEK, Martin. *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-264-8. S. 12 an.

předmětu sporu uzavřít smír.“ Z citovaného ustanovení lze dovodit, že musí být splněny tři podmínky, aby spor bylo možné projednat v rozhodčím řízení. Musí se jednat o:

- a) majetkový spor
- b) možnost projednání tohoto sporu v soudním řízení, a
- c) ohledně sporu je možné uzavřít smír.

Ad. a) V ZRŘ vymezení pojmu „majetkový spor“ nenajdeme. V právní teorii se za majetkové spory považují všechny spory, jejichž předmětem je majetek nebo jejichž předmět lze vyjádřit v majetkových hodnotách (zejména v penězích). Spor může být o povinnosti plnit, něco činit, zdržet se určitého jednání nebo může jít o spor na určení určitého práva nebo právního poměru. Spor se může týkat jak věcí movitých či nemovitých, tak i práv, kdy může být majetková hodnota jak hmotná, tak i nehmotná. Zde si dovoluji odkázat na často citovaný názor Z. Kučery a L. Tichého, kteří za majetkové spory považují *„kontradiktorní řízení vedená o návrzích (žalobách), jimiž se navrhovatel (žalobce) domáhá, aby odpůrce (žalovaný) byl uznán povinným poskytnout mu majetkové plnění, to zejména plnění peněžité, vydání věci, popřípadě jiné reálné plnění (dodání zboží, provedení určité činnosti) a zdržení se určité činnosti. Obecně je možno tento pojem vymezit tak, že zahrnuje všechny případy, kdy se účastník domáhá plnění, jež má majetkovou povahu či reflex.“*³⁹

ZRŘ v § 1 písm. b) také považuje za arbitrovatelné sporné záležitosti náležející do spolkové samosprávy rozhodčími komisemi spolku podle § 265 an. občanského zákoníku. ZMPS arbitrabilitu neupravuje.

Z projednání v rozhodčím řízení ZRŘ výslovně vylučuje spory (ačkoliv jsou to spory o majetkové nároky), které vznikly v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenční spory.

Ad. b) Spory, které mohou být projednány obecnými soudy v občanském soudním řízení stanoví § 2 a § 7 odst. 1 OSŘ a § 2 ZŘS. V občanském soudním řízení obecné

---

³⁹ KUČERA, Zdeněk, TICHÝ, Luboš. *Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním*. Komentář. Praha: Panorama, 1989. ISBN 80-7038-020-9. S. 221 an.

soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a z obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.

Ad. c) Podle ustanovení § 99 odst. 1 OSŘ mohou účastníci skončit řízení soudním smírem, připouští-li to povaha věci. Povaha věci nepochybně nepřipouští uzavření smíru u jednostranných právních úkonů a všude tam, kde hmotněprávní úprava vylučuje, aby strany si mezi sebou upravily poměry dispozitivními právními jednáními.

Ohledně arbitrability se vyskytuje řada různých názorů, někteří připouštějí arbitrabilitu i u vypořádání společného jmění manželů, protože jde o majetkový spor.⁴⁰ Rovněž tak se vedou spory ohledně rozhodčího řízení v pracovněprávních sporech⁴¹ i některých sporů týkajících se věci nemovitých.⁴²

Z projednávání v rozhodčím řízení mohou být vyloučeny majetkové spory, o nichž to nepřipouští jejich povaha. Proto nepřichází v úvahu rozhodčí řízení ve sporech ohledně osobního stavu (např. rozvod manželství nebo prohlášení za mrtvého) v nichž obecné soudy zahajují řízení z moci úřední podle § 81 odst. 1 OSŘ, a ve sporech, u nichž je rozhodčí řízení vyloučeno jejich povahou.⁴³

Zda v konkrétním sporu je dána pravomoc rozhodců, jsou oprávněni rozhodovat sami rozhodci a podle závěru, ke kterému dospějí, buď řízení zastaví usnesením (dojdou-li k závěru, že předmět sporu nemůže být předmětem rozhodčího řízení) nebo v řízení dále pokračují a spor rozhodnou.⁴⁴

---

⁴⁰ DVOŘÁK, Jan. *Majetkové společenství manželů*. Praha: ASPI Publishing, 2004. ISBN 80-86395-70-7. S. 250.

⁴¹ Podrobněji srov. HROMADA, Miroslav. Některé otázky rozhodčího řízení v pracovněprávních sporech. In. DOBIÁŠ, Petr et al. *Současné trendy řešení sporu v rozhodčím řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-468-8. S. 81 an.

⁴² Např. DOBIÁŠ, Pavel, DOBIÁŠ, Petr. Arbitrabilita sporů týkající se nemovitostí podle platné právní úpravy ČR. *Právník* 8/2005. ISSN 0231-6625. S. 925 an.

⁴³ Podrobněji srov. MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka, STEINER, Vilém a kolektiv. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 1996. ISBN 80-7179-034-6. S. 23.

⁴⁴ Srov. § 15 odst. 1 ZRŘ - rozhodci jsou oprávněni zkoumat svoji pravomoc, dospějí-li k závěru, že podle rozhodčí smlouvy, která jim byla předložena, jejich pravomoc k rozhodnutí není dána, rozhodnou o tom usnesením nebo § 25 odst. 1 Řádu Rozhodčího soudu - rozhoduje o pravomoci Rozhodčího soudu rozhodčí senát. Před svým rozhodnutím si může vyžádat stanovisko předsednictva.

V zahraničních právních úpravách můžeme vidět jak úpravy s široce vymezeným přístupem k arbitrabilitě (např. Švýcarsko, Německo, Norsko či USA), tak i s omezeným přístupem k arbitrabilitě (např. Bělorusko, Čína či Rusko). Bližší zkoumání problematiky arbitrability však jde nad rámec tématu mé diplomové práce.⁴⁵

---

⁴⁵ Podrobněji srov. BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Rozhodčí řízení v zemích Evropy*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-8-7400-452-0. S. 5 an. nebo OBERHAMMER, Paul. *Schiedsgerichtsbarkeit in Zentraleuropa. Arbitration in Central Europe*. Wien – Graz: NWW, 2005. ISBN 3-8305-1105-1. S. 19 an.

2. Druhy rozhodčího řízení a rozhodčí smlouva

2.1. Druhy rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení lze dělit podle různých hledisek. Zpravidla se rozhodčí řízení dělí na rozhodčí řízení:

- a) ad hoc a institucionální,
- b) fakultativní a obligatorní,
- c) tradiční a on-line,
- d) mezinárodní a vnitrostátní.

Ad a) **Ad hoc rozhodčím řízením** se rozumí takové rozhodčí řízení, kdy se strany dohodnou o tom, že jejich spor bude rozhodován jedním rozhodcem nebo rozhodčím senátem, rozhodce si strany samy vyberou nebo jsou jmenováni oprávněnou osobou. Při výběru rozhodců nejsou strany vázány žádnou listinou či jiným seznamem rozhodců, ani zvláštními procesními pravidly. Omezeny jsou však při výběru rozhodců rozhodujícími spotřebitelské spory.⁴⁶

Strany si kromě rozhodců mohou zvolit i procesní pravidla, podle kterých budou rozhodci postupovat. Přesto však musí rozhodčí řízení být v souladu s právními předpisy státu, na jehož území se má rozhodčí řízení konat (tzv. *lex arbitri*).

Institucionálním rozhodčím řízením se rozumí projednávání sporu před stálou rozhodčí institucí, nejčastěji nazývanou rozhodčím soudem. Zřizování stálých rozhodčích soudů podléhá právním předpisům státu, na jehož území mají své sídlo.⁴⁷ Slovenská právní úprava zřizování stálých rozhodčích soudů je odlišná od úpravy české a je liberálnější.⁴⁸

---

⁴⁶ Podle § 4 odst. 3 ZRŘ rozhodcem pro řešení spotřebitelských sporů může být jen osoba, která je zapsána v seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti České republiky podle § 40a ZRŘ.

⁴⁷ Podle § 13 odst. 1 ZRŘ mohou být na území České republiky zřízeny stálé rozhodčí soudy pouze jiným zákonem nebo jen tehdy, pokud jejich zřízení jiný zákon výslovně připouští.

⁴⁸ § 12 odst. 1 zákona č. 244/2002 Z.z., zákon o rozhodcovském konání, stanoví, že zřizovatelem stálého rozhodčího soudu se sídlem na území Slovenské republiky může být pouze zájmové sdružení právnických osob, národní sportovní svaz, slovenský olympijský výbor, slovenský paralympijský výbor nebo komora zřízená zákonem. Podle § 10 odst. 2 zákona č. 335/2014 Z.z., zákon o spotřebitelském rozhodčím řízení a o změně a doplnění některých zákonů, mohou být spotřebitelské spory rozhodovány před stálým

Stálé rozhodčí soudy si vydávají svá pravidla, která upravují průběh rozhodčího řízení. Součástí těchto pravidel jsou i pravidla o nákladech rozhodčího řízení a o způsobu jejich placení. Stále rozhodčí soudy se zpravidla zřizují u obchodních či jiných komor či při komoditních burzách.

Oproti rozhodčímu řízení ad hoc má institucionální rozhodčí řízení řadu výhod (zejména ohledně výběrů rozhodců), a proto je zejména v mezinárodním obchodním styku využíváno častěji, než řízení ad hoc.⁴⁹

Rozhodčí řízení ad hoc je často označováno jako více flexibilní, méně nákladné a více důvěrné. Právní praxe však více volí předvídatelnější institucionální rozhodčí řízení a s tím související výhody, které přináší procesní pravidla stálých rozhodčích soudů a mechanismus ustavování rozhodců.⁵⁰

Ad b) **Obligatočním rozhodčím řízením** se rozumí takové rozhodčí řízení, kdy k jeho zahájení není nutné uzavírat žádnou rozhodčí smlouvu, protože na základě mezinárodní smlouvy nebo vnitrostátního právního předpisu stačí podat žalobu u příslušného rozhodce nebo u stálého rozhodčího soudu a žalovaný se musí rozhodčímu řízení podrobit.

V současné době žádná mezinárodní smlouva, přímo použitelný předpis Evropské unie ani český právní předpis nestanoví obligatoční rozhodčí řízení.⁵¹

Fakultativním rozhodčím řízením se rozumí takové rozhodčí řízení, k jehož realizaci je zcela nezbytné, aby mezi spornými stranami byla uzavřena platná rozhodčí smlouva. Také se o něm hovoří jako o dobrovolném rozhodčím řízení. V současné době na území České republiky existuje pouze fakultativní rozhodčí řízení.

---

rozhodčím soudem, jehož zřizovatel je držitelem povolení uděleného Ministerstvem spravedlnosti Slovenské republiky podle tohoto zákona.

⁴⁹ Jako příklad stálých rozhodčích soudů je možno uvést International Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce nebo Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce. Rozhodčí soud patřil dříve mezi evropsky uznávané rozhodčí soudy, v poslední době však jeho prestiž značně upadla.

⁵⁰ BORN, Gary. *International Commercial Arbitration*. 2. vyd. Hague: Kluwer Law International, 2014. ISBN 978-90-411-5219-0. S. 170.

⁵¹ Takové rozhodčí řízení dříve existovalo ve vztazích mezi hospodářskými organizacemi členských států Rady vzájemné hospodářské pomoci.

Ad c) **Tradiční rozhodčí řízení** probíhá za fyzické účasti sporných stran, resp. jejich zástupců před rozhodci, podobně jako řízení před obecným soudem. **On-line rozhodčí řízení** probíhá za použití elektronických prostředků, nesvolávají se fyzická slyšení sporných stran. Rozhodci se se stranami fakticky nesetkají a i rozhodčí nález je vydán on-line způsobem. Příkladem on-line rozhodčího řízení je Zvláštní dodatek Řádu pro rozhodčí řízení on-line (Řád on-line).⁵² V České republice si on-line rozhodčí řízení nenašlo širšího uplatnění, tak jak se předpokládalo počátkem 20. let tohoto století, protože jeho využití předpokládá mít k dispozici potřebné technické prostředky.

Ad d) **Mezinárodním rozhodčím řízením** (mezinárodní obchodní arbitráží) se rozumí rozhodčí řízení v poměrech, ve kterých se vyskytuje mezinárodní prvek. **Vnitrostátním rozhodčím řízením** se rozumí rozhodčí řízení čistě vnitrostátní povahy mezi tuzemskými subjekty.⁵³ Určité vymezení najdeme v Řádu Rozhodčího soudu pro vnitrostátní úhradové spory ve zdravotnictví,⁵⁴ kde v § 1 odst. 3 je úhradovým vnitrostátním sporem ve zdravotnictví spor, v němž všechny strany (účastníci) mají sídlo (bydliště) na území České republiky. Ostatní spory musíme tedy považovat za mezinárodní.

V ruské publikaci Mezinárodní právo soukromé je mezinárodní obchodní arbitráž definována jako „*mechanismus (organizace, orgán) pro rozhodnutí mezinárodních obchodních sporů*.“⁵⁵ N. E. Jurjevová vymezuje uvedený pojem jako „*oprávnění v důsledku vzájemně dohodnutého projevu vůle stran mezinárodního obchodního kontraktu, která je zakotvena v rozhodčí smlouvě*.“⁵⁶

---

⁵² Dostupné na <http://www.soud.cz/rady/zvlastni-dodatek-radu-pro-rozhodci-rizeni-on-line-2007> (cit. 10.7.2015).

⁵³ Podle Řádu a pravidel o nákladech rozhodčího řízení pro vnitrostátní spory (účinných od 1.5.2002 do 30.6.2012) se vnitrostátním sporem rozuměl podle § 1 odst. 3 spor, v němž všechny strany mají sídlo (bydliště) na území České republiky. Dostupné na <http://www.soud.cz/rady/rad-pro-vnitrostatni-spory-1999>. Skutečnost, že spor rozhodoval jako rozhodce cizinec, neměla žádný vliv.

⁵⁴ Dostupné na <http://www.soud.cz/rady/rad-pro-vnitrostatni-uhradove-spory-ve-zdravotnictvi-2011> (cit. 8.7.2015).

⁵⁵ ДМИТРИЕВА, Г.К. (ред.). *Международное частное право*, 2-издание. Москва: Издательство Проспект, 2004. ISBN 5-98032-349-X. S. 629.

⁵⁶ ЮРЬЕВА, Епрылева, Наталия. *Международное частное право*. Москва: Издательство Проспект, 2004. ISBN 5-98032-766-5. S. 89.

2.2. Rozhodčí smlouva

Výše jsem konstatovala, že v současné době neexistuje obligatorní rozhodčí řízení. Pro fakultativní rozhodčí řízení je jeho základní podmínkou existence platné rozhodčí smlouvy, tedy projev shodné vůle sporných stran, že v případě vzniku sporu z určitého právního poměru nebo sporu již existujícího bude tento spor rozhodnut jedním nebo několika rozhodci nebo stálým rozhodčím soudem. Vůle stran podrobit se rozhodnutí sporu v rozhodčím řízení je *conditio sine non qua* každého rozhodčího řízení. K. Růžicka považuje rozhodčí smlouvu za základní podmínku pro možnost projednání sporu v rozhodčím řízení.⁵⁷ M. Moses vymezuje rozhodčí smlouvu jako ujednání stran o řešení jejich sporu před rozhodci.⁵⁸ ZRŘ rozhodčí smlouvu nedefinuje.

Slovenská právní úprava rozlišuje mezi rozhodčí smlouvou a spotřebitelskou rozhodčí smlouvou. Slovenský zákon o rozhodčím řízení rozhodčí smlouvu definuje tak, že „rozhodčí smlouvou je dohoda mezi smluvními stranami o tom, že všechny nebo některé spory, které mezi nimi vznikly nebo vzniknou v určitém smluvním nebo v jiném právním poměru, se rozhodnou v rozhodčím řízení.“⁵⁹ Spotřebitelská rozhodčí smlouva je definována jako „dohoda mezi dodavatelem a spotřebitelem o tom, že spory, které mezi nimi vznikly nebo vzniknou ze spotřebitelské smlouvy nebo s touto spotřebitelskou smlouvou souvisí, rozhodne ve spotřebitelském rozhodčím řízení určený stálý rozhodčí soud, určený v této spotřebitelské rozhodčí smlouvě.“⁶⁰

Podle čl. I odst. 2 písm. a) Evropské úmluvy označení rozhodčí (arbitrážní) smlouva znamená buď rozhodčí doložku obsaženou ve smlouvě nebo smlouvu o rozhodci, přičemž smlouva nebo smlouva o rozhodci jsou podepsány stranami nebo obsaženy ve výměně dopisů, telegramů nebo dálkopisných sdělení, a ve vztazích mezi státy, jejichž zákony nevyžadují, aby rozhodčí smlouva byla učiněna písemnou formou, znamená jakoukoli dohodu, uzavřenou formou dovolenou těmito zákony. V Rozhodčích pravidlech UNCITRAL není rozhodčí smlouva definována.

---

⁵⁷ Srov. RŮŽICKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. ISBN 80-86898-43-1. S. 36.

⁵⁸ MOSES, Margaret L. *The Principles and Practice of International Commercial Arbitration*. New York: Cambridge University Press, 2008. ISBN 978-0-521-86666-8. S. 17.

⁵⁹ § 3 odst. 1 zákona č. 244/2002 Z.z.

⁶⁰ § 3 odst. 1 zákona č. 335/2014 Z.z.

Rozhodčí smlouvu tak můžeme definovat jako ujednání stran o tom, že jejich existující nebo budoucí spor bude projednán v rozhodčím řízení. Proto i ujednání stran „*Veškeré spory z této kupní smlouvy budou projednány v rozhodčím řízení*“ je třeba považovat za rozhodčí smlouvu.

Uzavření rozhodčí smlouvy však v žádném případě neznamena, že by bylo zahájeno rozhodčí řízení. Rozhodčí řízení je vždy zahajováno až podáním žaloby stálému rozhodčímu soudu, jmenovanému rozhodci nebo druhé sporné straně. Ovšem platně uzavřená rozhodčí smlouva nese s sebou důležité procesní účinky:

- a) Uzavřením rozhodčí smlouvy dochází k **derogaci jurisdikce obecných soudů**, protože rozhodčí smlouvou se vylučuje jejich pravomoc. Jestliže by některá ze smluvních stran rozhodčí smlouvy podala žalobu u obecného soudu, v čemž jí druhá strana nemůže zabránit, je žalovaná strana oprávněna vznést u tohoto soudu při prvním úkonu ve věci námitku nedostatku jeho pravomoci, protože existuje platná rozhodčí smlouva. Obecný soud nemůže věc projednat a podle ustanovení § 108 odst. OSŘ musí řízení zastavit.⁶¹
- b) Rozhodčí smlouva **váže i právní nástupce smluvních stran** (nejčastěji půjde o případ, kdy dojde k postoupení pohledávky třetí osobě), jestliže takové nástupnictví smluvní strany nevyloučí přímo v rozhodčí smlouvě.⁶² V praxi se takováto omezení neobjevují.
- c) Uzavření rozhodčí smlouvy **nezpůsobuje litispendenci ani nemá vliv na běh promlčecí či prekluzivní lhůty**.

V odborné literatuře se vedou diskuse o právní povaze rozhodčí smlouvy, zda jde o smlouvu hmotněprávní, smlouvu procesní či smlouvu smíšenou. Tyto diskuse se vedly v minulosti především v souvislosti s rozhodčí smlouvou ve spotřebitelských smlouvách⁶³, kdy někteří autoři ji považovali spolu s judikaturou za neplatnou⁶⁴. Jiní

---

⁶¹ Podle tohoto ustanovení jakmile soud k námitce žalovaného uplatněné nejpozději při prvním úkonu ve věci samé zjistí, že věc má být podle smlouvy účastníků projednána v řízení před rozhodci, nemůže věc dále projednávat a řízení zastaví, věc však projedná, jestliže účastníci prohlásí, že na rozhodčí smlouvě netrvají.

⁶² Srov. § 2 odst. 5 ZŘŘ.

⁶³ Rozhodčí smlouvy ve spotřebitelských vztazích jsou z pohledu práva Evropské unie platné za splnění podmínek pro ochranu spotřebitele a za předpokladu, že to nevyloučí vnitrostátní právo (SDEU C-168/05 Elisa Maria Mostaza Claro vs. Centro Móvil Milenium, SL.). Dále srov. PELIKÁNOVÁ, Irena. České právo, Evropa a rozhodčí doložky. *Bulletin advokacie* 10/2011. ISSN 1210-6348. S. 17.

autoři ji naopak považovali za platnou. Zkoumání otázky právní povahy rozhodčí smlouvy by si vyžadovalo samostatnou práci, a proto další zkoumání této otázky jde nad rámec mé diplomové práce. To platí i pro rozhodčí smlouvy uzavřené ve prospěch tzv. „*arbitrážních center*.“

V mezinárodní obchodní arbitráži se musí také řešit otázka, podle jakého práva se bude posuzovat přípustnost rozhodčí smlouvy, ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy nebo forma rozhodčí smlouvy. Odpověď na tuto otázku dává ustanovení § 117 odst. 1 ZMPS, které odkazuje na české právo: „*Jako každá smlouva, tedy i rozhodčí smlouva, musí být uzavřena mezi stranami, které musí být určité, musí vyjadřovat vůli stran řešit jejich spor v rozhodčím řízení a vymezit předmět sporu, pokud možno co nejdříve.*“⁶⁵ Ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy se podle § 117 odst. 1 ZMPS posuzují podle právního řádu státu, na jehož území má být rozhodčí nález vydán. Může tedy nastat případ, kdy se na otázky přípustnosti rozhodčí smlouvy a na její ostatní náležitosti použijí různé právní řády.

Ustanovení § 117 odst. 2 ZMPS pak stanoví, že pro formu rozhodčí smlouvy platí právo rozhodné pro ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy, stačí však, jestliže bylo učiněno zadost právnímu řádu místa nebo míst, kde došlo k projevu vůle. Podle § 3 odst. 1 ZRŘ musí být rozhodčí smlouva uzavřena písemně, jinak je neplatná. Zvláštní podmínky pro rozhodčí smlouvu týkající se spotřebitelských sporů stanoví § 3 odst. 3 až 6 ZRŘ.

V souvislosti s právní povahou rozhodčí smlouvy se řeší i otázka vztahu rozhodčí smlouvy a smlouvy hlavní. Právní teorie vychází ze samostatné existence dvou smluv, tedy smlouvy hlavní (např. kupní či nájemní smlouvy) a smlouvy rozhodčí, která se často nachází ve smlouvě hlavní ve formě rozhodčí doložky jako jedno z ustanovení smlouvy hlavní. Tuto samostatnost lze dovodit i z ustanovení § 2 odst. 4 ZRŘ, podle kterého se rozhodčí smlouva, není-li v ní uvedeno jinak, vztahuje jak na práva právních

---

⁶⁴ Srov. např. KOCINA, Jan. Rozhodčí doložky sjednané ve prospěch „soukromých rozhodčích soudů“. *Bulletin advokacie* 7-8/2011. ISSN 1210-6348. S. 48 an. nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.

⁶⁵ PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, ISBN 978-80-7478-368-5. S. 769 an.

poměrů přímo vznikajících, tak i na otázku právní platnosti těchto právních poměrů, jakož i na práva s těmito právy související.⁶⁶

Pokud jde o obsah rozhodčí smlouvy, pak k této otázce ZRŘ mlčí. Stálé rozhodčí soudy uvádějí zpravidla na svých webových stránkách doporučený text rozhodčí smlouvy či doložky.⁶⁷

V právní teorii se rozlišuje několik typů rozhodčí smlouvy:⁶⁸

- a) smlouva o rozhodci,
- b) rozhodčí doložka,
- c) neomezený kompromis,
- d) asymetrická rozhodčí doložka,
- e) patologická rozhodčí doložka,
- f) kombinovaná rozhodčí doložka.

Ad a) Za **smlouvu o rozhodci** se považuje rozhodčí smlouva, která je sjednávána v okamžiku, kdy spor mezi stranami již existuje a strany jsou schopny se dohodnout, že spor bude předložen k projednání a rozhodnutí jedinému rozhodci nebo více rozhodcům, jmenovaným ve smlouvě. Smlouva o rozhodci se může uzavřít jak v rozhodčím řízení ad hoc, tak i v rozhodčím řízení institucionálním. V praxi se však s tímto typem rozhodčí smlouvy často nesetkáváme, protože ne vždy jsou strany po vzniku sporu ochotny (zejména dlužník) přistoupit k rychlému řešení sporu v rozhodčím řízení.

Smlouva o rozhodci představuje samostatnou smlouvu a netvoří součást hlavní smlouvy, protože se uzavírá až v okamžiku, kdy došlo k porušení smluvního nebo bezesmluvního vztahu.⁶⁹

Ad b) **Rozhodčí doložka** je nejčastějším typem rozhodčí smlouvy používané nejenom v mezinárodní obchodní arbitráži, ale i ve vnitrostátním rozhodčím řízení. Rozhodčí

---

⁶⁶ Srov. POSPÍŠIL, Petr. Kdo může uzavírat rozhodčí smlouvu? *Bulletin advokacie* 12/2010. ISSN 1210-6348. S. 34 an.

⁶⁷ Např. Rozhodčí soud na <http://www.soud.cz/rozhodci-dolozka>.

⁶⁸ ZRŘ zná smlouvu o rozhodci a rozhodčí doložku. Srov. § 2 odst. 3 ZRŘ.

⁶⁹ Srov. MARSHALL, Enid. A. *Gill: The Law of Arbitration*. Fourth Edition. London: Thomson Reuters (Legal) Limited, 2009. ISBN 9780421681309. S. 15.

doložka se zpravidla uzavírá v okamžiku, kdy se uzavírá smlouva hlavní a mezi stranami žádný spor neexistuje a nacházejí se tedy ve stádiu, kdy jsou schopny se na rozhodčím řízení dohodnout a pojistit se tak pro případ vzniku sporu, že spor bude projednán a rozhodnut v rozhodčím řízení ad hoc nebo v rozhodčím řízení institucionálním. Blackův slovník u hesla „*Arbitration clause*“ uvádí následující vymezení: „*Rozhodčí doložka. Doložka vkládaná do smlouvy předvídající obligatorní rozhodčí řízení v případě sporu týkajícího se práv nebo povinností vyplývajících z takové smlouvy... účelem takové doložky je vyhnout se soudnímu projednávání sporů, které mohou vzniknout.*“⁷⁰

Vzhledem k tomu, že mezi stranami žádný spor neexistuje, neuvádí se v rozhodčí doložce jméno rozhodce či rozhodců, kteří by měli případný spor projednat a rozhodnout. Jednak nemusí mezi stranami v budoucnu žádný spor vzniknout, jednak osoba uvedená v rozhodčí doložce jako rozhodce z různých důvodů se může stát nezpůsobilou k výkonu funkce rozhodce v okamžiku, kdy spor vznikne (např. v mezidobí zemře) a pak by se strany musely dohadovat na osobě nového rozhodce a je otázkou, zda by se po vzniku sporu ještě na osobě rozhodce dohodly.

V rozhodčí doložce se zpravidla, jedná-li se o rozhodčí řízení ad hoc, uvádí způsob výběru rozhodců. Odkazuje-li rozhodčí doložka na pravomoc stálého rozhodčího soudu, zpravidla obsahuje ohledně konstituování rozhodčího senátu odkaz na příslušná pravidla tohoto stálého rozhodčího soudu.

Ad c) **Neomezeným kompromisem** nebo také všeobecným ujednáním se rozumí takový typ rozhodčí smlouvy uzavíraný mezi stranami (obchodními partnery), které uzavírají mezi sebou po delší časové období neustále nové smlouvy (např. kupní) a aby nemusely do každé smlouvy zařazovat rozhodčí doložku, uzavírají pro tyto smlouvy jednu rozhodčí smlouvu, zpravidla na určitou dobu.

Ad d) Za **asymetrickou rozhodčí doložku** se považuje taková rozhodčí smlouva, která stanoví, že spor mezi stranami bude projednán v rozhodčím řízení, ale poskytuje jedné ze smluvních stran možnost podle vlastního uvážení podat žalobu u obecného soudu. Tím, kdo má právo žalovat u obecného soudu, je vždy ekonomicky silnější smluvní

---

⁷⁰ BLACK, Henry Campbell. *Blackův právní slovník*. 6. vydání. ST. PAUL, MINN: VICTORIA PUBLISHING 1990. ISBN 80-85605-23-6. S. 108.

partner. V mezinárodním obchodním styku byla asymetrická rozhodčí doložka využívána ve smluvních vztazích mezi českými a německými subjekty. V tuzemsku se tyto doložky vyskytovaly zejména u leasingových smluv, kde právo podat žalobu obecnému soudu měla leasingová společnost.

Ad e) M. Heider považuje za **patologické** takové rozhodčí doložky, které mají vady či nejasnosti, které je činí neúčinnými. Podle jeho názoru jsou *„identifikovány čtyři základní požadavky na platné rozhodčí doložky: jsou závazné pro všechny strany; intervence státních soudů musí být vyloučena, dokud nebude vydáno rozhodnutí; rozhodci musí být svěřeny pravomoci k vyřešení sporu mezi stranami a rozhodčí doložka musí být způsobilá k vytvoření řízení za nejlepších podmínek.“*⁷¹

Ad f) Zjistila jsem, že někteří autoři používají také termín „**kombinované rozhodčí doložky**“, za které považují takové rozhodčí doložky, které odkazují ohledně svých podstatných náležitostí na určitý jednací řád vydaný určitým subjektem, který není stálým rozhodčím soudem dle § 13 ZRŘ, nýbrž je obchodní společností podnikající podle živnostenského zákona.⁷² Takovéto rozhodčí doložky jsou také označovány jako „**neúplné rozhodčí doložky**.“⁷³

---

⁷¹ HEIDER, Manfred. Důležité otázky pravomoci v mezinárodní obchodní arbitráži: moderní trendy. In. DOBIÁŠ, Petr a kolektiv. *Současné trendy řešení sporů v rozhodčím řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-468-8. S. 115 an.

⁷² HORSKÁ, Jana, BURIAN, Jakub. Rozhodčí doložka ve spotřebitelských smlouvách ve světle aktuální judikatury českých soudů a ESD. *Bulletin advokacie* 4/2010. ISSN 1210-6348. S. 22 an.

⁷³ Srov. např. POSPÍŠIL, Petr. *Co s neúplnými rozhodčími doložkami?* Dostupné na www.pravniradce.ihned.cz (cit. 13.7.2015).

3. Výhody a nevýhody rozhodčího řízení

3.1. Neformálnost

V odborné literatuře se píše o tom, že existuje celá řada výhod, pro které si strany volí právě při rozhodování sporů z mezinárodního obchodního styku rozhodčí řízení. V první řadě můžeme hovořit o neformálnosti rozhodčího řízení nebo se také hovoří o jeho flexibilitě. Např. podle N. Rozehnalové je největší předností rozhodčího řízení široká autonomie vůle stran, neboť strany disponují možností stanovit si vlastní pravidla, rozhodčí řízení je neveřejné, existují dobré předpoklady pro uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů, existují jednodušší procesní pravidla a také dochází k využívání znalců a různých expertů jako rozhodců.⁷⁴

Strany si mohou zvolit, zda spor bude rozhodován v rozhodčím řízení ad hoc nebo v rozhodčím řízení před stálým rozhodčím soudem, a to jak v tuzemsku, tak i v zahraničí. Mohou si zvolit místo konání rozhodčího řízení. Rovněž tak je na vůli stran, v jakém jazyce se bude rozhodčí řízení konat a v jakém jazyce bude vydán rozhodčí nálezn. Strany si při výběru jazyka řízení musí být vědomy toho, že když si zvolí jako jednací jazyk japonštinu, že pak si musí vybrat za rozhodce osoby, které japonsky umí. Ve své praxi u Rozhodčího soudu jsem zažila i případ, kdy strany se dohodly, že řízení se povede ve francouzštině a protože jeden z rozhodců (byl to český rozhodce) francouzsky neuměl, tak u něj seděl tlumočník a tlumočil mu do ucha z francouzštiny do češtiny.

V mezinárodní obchodní arbitráži si strany při volbě sudiště vybírají místo zpravidla v nějakém neutrálním státě a nebo ve státě, který je geograficky pro obě sporné strany nejbližší. Strany mnohdy vede při výběru sudiště i zájem na tom, aby rozhodčí nálezn byl konečným a nepodléhal žádnému zrušení. Proto se můžeme setkat i s případy, kdy čistě vnitrostátní spor mezi českými subjekty bez jakéhokoliv mezinárodního prvku je projednáván ve Švýcarsku.

---

⁷⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7478-004-2. S. 82 an.

3.2. Rychlost rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení je zásadně jednostupňové, což znamená, že vydáním a doručením rozhodčího nálezu sporným stranám rozhodčí řízení končí a proti vydanému rozhodčímu nálezu neexistuje možnost odvolání. Proto je rozhodčí řízení ve srovnání s řízením před obecnými soudy rychlejší.

Strany se však mohou dohodnout v rozhodčí smlouvě na možnosti přezkoumání rozhodčího nálezu jinými rozhodci, než kteří vydali přezkoumávaný rozhodčí nález, tak jak to stanoví § 27 ZRŘ. Stejně ustanovení o přezkumu rozhodčího nálezu najdeme v ustanovení § 1 odst. 4 Řádu Rozhodčího soudu.

Institut přezkoumání rozhodčího nálezu není v České republice často využíván, protože strany mají zájem na rychlém rozhodnutí věci. Rozhodci přezkoumávající rozhodčí nález mohou rozhodčí nález i zrušit, tudíž by proběhlo nové řízení a tím by se prodloužila doba potřebná k vydání rozhodčího nálezu, tedy k rozhodnutí o meritů věci.

Rychlost rozhodčího řízení je ovlivněna i tím, že rozhodci nerozhodují tolik sporů, kolik musí rozhodnout soudce obecného soudu, pro kterého je rozhodování sporů povoláním, a mohou se proto soustředit na jediný spor, kdy ústní jednání může trvat i několik dní po sobě.

Některé rozhodčí soudy mají ve svých pravidlech stanovenou lhůtu, do kterých musí být rozhodčí nález vydán. Např. ICC Arbitration Rules stanoví, že rozhodčí tribunál musí vydat rozhodčí nález do 6 měsíců od posledního podpisu tzv. „*terms of reference*“ (vymezení předmětu sporu).⁷⁵ Strany si mohou v rozhodčí smlouvě dohodnout i lhůtu kratší. Podle § 30 Řádu Rozhodčího soudu se může konat urychlené rozhodčí řízení s vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesení, kterým se řízení zastavuje, a to do 2 měsíců od zaplacení zvýšeného poplatku za rozhodčí řízení na základě písemné dohody obou stran, nebo do 4 měsíců od zaplacení zvýšeného poplatku za rozhodčí řízení na

---

⁷⁵ Čl. 30 ICC Arbitration Rules 2012.

návrh kterékoliv strany. V případě, že rozhodčí nález nebo usnesení nejsou vydány ve stanovené lhůtě, poplatek za urychlené rozhodčí řízení se vrací.⁷⁶

Strana žalovaná však může různým způsobem prodlužovat neodůvodněně rozhodčí řízení tím, že vznáší námitky podjatosti proti členům rozhodčího senátu, omlouvá se z ústních jednání, mění své právní zástupce apod.

3.3. Neveřejnost

Strany mají zájem na zachování důvěrných obchodních informací nebo svého image, a proto je rozhodčí řízení zásadně neveřejné. Oproti tomu soudní řízení je vedeno principem veřejnosti, jednání před soudem je zásadně vždy veřejné. Záleží vždy na rozhodnutí soudce, kdy bude veřejnost z celého jednání nebo z jeho části vyloučena. Bude to tehdy, jestliže by veřejné projednání věci ohrozilo obchodní tajemství nebo důležitý zájem účastníků.⁷⁷

V rozhodčím řízení tedy není možné, aby na ústním jednání byla přítomna média, další třetí osoby nebo veřejnost, anebo byl vysílán on-line přímý přenos z ústního jednání.

Podle § 28 odst. 1 Řádu Rozhodčího soudu se spor projednává v neveřejném jednání, avšak se souhlasem stran může rozhodčí senát připustit, aby jednání byly přítomny osoby, které nejsou účastníky řízení. Zpravidla to bývají zaměstnanci stran nebo koncipienti právních zástupců stran. Zažila jsem však případ, kdy s přítomností koncipienta právního zástupce žalobce nesouhlasil právní zástupce žalovaného, a tak koncipient musel jednací místnost opustit.

S neveřejností rozhodčího řízení souvisí také problém s publikováním rozhodčích nálezů, resp. s možností se s nimi seznamovat, aniž bychom byli účastníky rozhodčího řízení. Rozhodčí soud v současné době zveřejňuje na svých webových stránkách právní

---

⁷⁶ Podle § 49 odst. 1 Řádu Rozhodčího soudu se zvyšuje poplatek za projednání sporu v urychleném řízení, a to o 75% v případech rozhodnutí sporu do 2 měsíců a o 50% v případech rozhodnutí sporu do 4 měsíců.

⁷⁷ Srov. § 116 OSŘ.

věty některých nálezů.⁷⁸ S informacemi o rozhodčích nálezech se můžeme také setkat v odborné literatuře⁷⁹ nebo v ročenkách stálých rozhodčích soudů.⁸⁰

3.4. Volnost při výběru zastoupení

Strany nejsou při výběru zástupce v řízení nikterak omezeny, mohou se hájit samy. Mohou být zastoupeny jak tuzemským, tak i zahraničním advokátem.

3.5. Výběr rozhodce

Za jednu z velkých výhod rozhodčího řízení považuji možnost výběru rozhodců stranami. Stejně tak jako stanovení počtu rozhodců, kteří mají předmětný spor projednat a rozhodnout. O výběru rozhodců bude podrobně pojednáno v kapitole 4.2.2.

3.6. Nižší náklady

V odborné literatuře se můžeme dočíst, že náklady v rozhodčím řízení s ohledem na jeho jednoinstančnost jsou nižší, než v řízení před obecnými soudy.⁸¹ Toto tvrzení o takové výhodě je problematické, protože v současné době se poplatky soudní a poplatky za rozhodčí řízení výrazně neliší.

Podle sazebníku Rozhodčího soudu v mezinárodním sporu:

- a) při hodnotě předmětu sporu do 100.000,- Kč činí poplatek 10.000,- Kč a paušál na správní náklady 5.000,- Kč,⁸²
- b) při hodnotě předmětu sporu do 50.000.000,- Kč činí poplatek 1.686.300,- Kč a 3,75% z hodnoty předmětu sporu převyšující 40.000.000,- Kč a paušál na správní náklady 460.000,- Kč.

⁷⁸ V současné době tam můžeme najít 9 takových právních vět. Dostupné na www.soud.cz/pravni-vety, (cit. 10.7.2015).

⁷⁹ Např. RŮŽIČKA, Květoslav. Substantive-law Standards Applicable to Examination of Validity of Contracts in Arbitration (AC, Interim Arbitral Award, Rsp 981/11 of 21 September 2011: Interim Award. In. *Czech (& Central Europe) Yearbook of Arbitration*. Volume II. New York: JuristNet, LLC, 2012. ISBN 978-1-933833-83-5. S. 412 an. nebo HORÁČEK, Vít. File No.: Rsp 405/2009 In. *Czech (& Central Europe) Yearbook of Arbitration*. Volume I. New York: JuristNet, LLC, 2011. ISBN 978-1-933833-71-2. S. 389 an.

⁸⁰ Např. ICC vydává každoročně ročenku, ve které kromě jiného publikuje výtahy z některých rozhodčích nálezů. Srov. ICC International Court of Arbitration Bulletin. ISSN 1017-284X.

⁸¹ Srov. např. RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. ISBN 80-86898-43-1. S. 27.

⁸² Paušál na správní náklady se podle § 53 Řádu Rozhodčího soudu hradí pouze v případě ostatních sporů, tedy sporů s mezinárodním prvkem.

V porovnání s poplatky za rozhodčí řízení, činí soudní poplatek:

- a) v částce vyšší než 20.000,- Kč do 40.000.000,- Kč, je poplatkem 5% z této částky,
- b) v částce vyšší než 40.000.000,- Kč je poplatkem částka 2.000.000,- Kč zvýšená o 1% z částky přesahující 40.000.000,- Kč, přičemž částka nad 250.000.000,- Kč se nezapočítává.

Tedy pro srovnání při hodnotě sporu 50.000.000,- Kč poplatek u Rozhodčího soudu včetně paušálu na správní náklady by činil částku 2.091.300,- Kč a u obecného soudu 2.000.000,- Kč.⁸³

V rozhodčím řízení ad hoc mohou strany rozhodcům stanovit podstatně nižší odměnu za výkon funkce rozhodce, než je výše uvedeno. V případě jediného rozhodce bude celková odměna nižší než v případě tříčlenného rozhodčího senátu. Výše odměny rozhodců však musí být stranami stanovena tak, aby jimi jmenovaní rozhodci vůbec funkci rozhodce přijali.

3.7.Snadná vymahatelnost

Za největší výhodu mezinárodního rozhodčího řízení je považována skutečnost, že již téměř 60 let existuje Newyorská úmluva, která má v současné době 155 členských států a je tak zajištěna snadná uznatelnost a vykonatelnost rozhodčích nálezů vydaných na území jednoho členského státu na území jiného členského státu. Podle čl. 3 Newyorské úmluvy musí každý smluvní stát uznat rozhodčí nález za závazný a povolit jeho výkon podle předpisů o řízení, jež platí na území, kde je nález uplatňován a nesmí být stanoveny tíživější podmínky nebo vyšší soudní poplatky, než jsou stanoveny pro uznání a výkon rozhodčích nálezů místních.

Podle § 120 ZMPS se rozhodčí nálezy vydané v cizím státě vykonávají a uznávají v České republice jako české rozhodčí nálezy, je-li zaručena vzájemnost. Vzájemnost se

---

⁸³ Položka 1 Přílohy 1 k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

považuje za zaručenou také v případě, že cizí stát prohlašuje všeobecně cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájemnosti.⁸⁴

3.8. Nevýhody rozhodčího řízení

Pokud jde o nevýhody rozhodčího řízení, tak mezi ně v první řadě můžeme zařadit rozdílnost právní úpravy rozhodčího řízení v jednotlivých státech a z toho vyplývající i rozdílnou úpravu arbitrability (tzn. možnosti projednat určitý spor v rozhodčím řízení).⁸⁵ Je tak možné, že spor, který je arbitrovatelný v jednom státě, nemusí být arbitrovatelný podle práva druhého státu, což může mít za následek odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu vydaného v takovém rozhodčím řízení.⁸⁶

Za další nevýhodu lze považovat problémy s předběžnými opatřeními, protože rozhodci zásadně nedisponují možností nařídít předběžné opatření. Proto se strany musí obracet na obecné soudy, což sebou přináší ztrátu neveřejnosti.

Rozhodci nemohou spojit dvě projednávané věci, přestože spolu mohou souviset, což může být způsobeno tím, že jeden spor bude pokryt rozhodčí smlouvou, zatímco druhý nikoliv.

Strany nemají žádný právní nástroj, kterým by donutily rozhodce, kteří budou záměrně zdržovat projednávání sporu, popřípadě nebudou vydávat rozhodčí nález. Taková situace by určitě byla výhodná pro dlužníka - žalovaného, který by se jistě nepřipojil k návrhu žalobce – věřitele na vyloučení takového rozhodce. Zdržovací taktika však připadá v úvahu pouze v rozhodčím řízení ad hoc, neboť stálé rozhodčí instituce mají dostatečné nástroje k tomu, aby rozhodci v řízení před nimi nikterak rozhodčí řízení nezdržovali. Jedním z nástrojů je i skutečnost, že v institucionálním rozhodčím řízení dostávají rozhodci odměnu za výkon funkce rozhodce až po právní moci jimi vydaného rozhodčího nálezu. Rozhodce, který by nevykonával svoji funkci řádně, by mohl být nakonec i vyškrtnut z listiny rozhodců.

---

⁸⁴ Podrobněji srov. PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, ISBN 978-80-7478-368-5, S. 793 an.

⁸⁵ Podrobněji srov. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7. S. 105 an. nebo BĚLOHLÁVEK, Alexander J., *Arbitration Law of Czech Republic: Practice and Procedure. Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration*. Volume III. New York: JuristNet, LLC, 2013, ISBN 978-1-937518-18-9. S. 137 an.

⁸⁶ Srov. čl. V odst. 2 písem a) Newyorské úmluvy.

4. Osoba rozhodce

4.1. Požadavky na osobu rozhodce

4.1.1. Fyzická osoba

Sporné strany do rozhodčího řízení vstupují s cílem vyřešit neshody, které mezi nimi z nějakého právního poměru vznikly. A rozhodce je ta třetí osoba, která by měla pro strany vytvořit uznatelný a vykonatelný rozhodčí nález. Celé rozhodčí řízení včetně jmenování rozhodce (rozhodčího senátu), který by měl uvedený rozhodčí nález vydat a splnit tím představu sporných stran o vyřešení jejich neshod, musí být v souladu jak s příslušnými právními předpisy, tak i s dohodou stran.

Blackův právní slovník definuje pojem rozhodce jako „*neutrální osobu, buď zvolenou stranami sporu nebo jmenovanou soudem k tomu, aby projednala nároky stran a vydala rozhodnutí.*“⁸⁷

ZRŘ pojem „*rozhodce*“ nevymezuje. Pouze v § 4 odst. 1 stanoví, že „*rozhodcem může být občan České republiky.*“ Z uvedeného je zřejmé, že rozhodcem může být pouze fyzická osoba. Stejná právní úprava je obsažena v § 6 odst. 1 slovenského zákona o rozhodčím řízení.

Rozhodce má obdobné postavení jako soudce obecného soudu, je tedy oprávněn předložený spor rozhodnout a vydat pro strany závazné rozhodnutí.

Základ rozhodcovy pravomoci je třeba hledat především ve vnitrostátních právních předpisech, neboť ty poskytují rozhodci pravomoc takto jednat a rozhodovat. V této souvislosti je také důležité, z jaké teorie rozhodčího řízení vnitrostátní právní úprava vychází a jaká oprávnění jsou rozhodci poskytnuta.

Značné rozdíly mezi rozhodcem a soudcem obecného soudu můžeme pozorovat v požadavcích a očekáváních na tyto osoby. Soudce musí mít získat právníké vzdělání, splňovat další zákonné požadavky a než se stane soudcem, podrobuje se procesu vzdělání na soudu a skládá stanovené zkoušky. Soudce obecného soudu je navíc do své

---

⁸⁷ BLACK, Henry Campbell. *Blackův právní slovník*. 6. vydání. ST. PAUL, MINN: VICTORIA PUBLISHING 1990. ISBN 80-85605-23-6. S. 108.

funkce jmenován zpravidla hlavou státu.⁸⁸ Vztah mezi rozhodcem a soudcem je zapotřebí posuzovat jako vztah zvláštní pravomoci k pravomoci obecné. Rozhodce nelze považovat za osobu rovnou postavení soudce.⁸⁹ V rámci Evropské unie se považuje za zásadní rozhodnutí SDEU z roku 1982 ve věci Nordsee, podle kterého nebyl rozhodčí soud připuštěn jako soud pro účely čl. 234 SES a nemohl požádat o vyřešení předběžné otázky. Rozhodčí soud totiž nesplňoval požadavek, že musí jít o "soud členského státu"

Tyto požadavky týkající se odbornosti nejsou vždy u rozhodců vyžadovány. Rozhodce je mnohdy vybírán podle svých znalostí určité oblasti, jako je mezinárodní obchod, mezinárodní finance, mezinárodní doprava, které jsou předmětem konkrétního sporu, nemusí mít tedy právnické vzdělání.

Pro soudce obecných soudů je rozhodování sporů celoživotním povoláním, zatímco rozhodce je povolán vždy k rozhodnutí jednoho určitého sporu. Soudce obecného soudu při ústním jednání a vyhlášení rozsudku má na sobě talár, zatímco rozhodce talár nosit nemůže.

Podle albánské úpravy může být rozhodcem pouze fyzická osoba. V případě, že je jmenována právnická osoba, může tato vykonávat pouze úkony související s organizací rozhodčího řízení.⁹⁰

Podle litevské právní úpravy se rozhodcem rozumí fyzická osoba jmenovaná nebo pověřená dohodou sporných stran nebo podle ustanovení zákona k řešení sporu.⁹¹

4.1.2. Zletilost, bezúhonnost a svéprávnost rozhodce

Zákonnými požadavky na rozhodce bývá většinou zletilost, svéprávnost a bezúhonnost rozhodce. Podle § 4 odst. 1 ZRŘ může být rozhodcem občan České republiky, který je

---

⁸⁸ Srov. čl. 63 odst. 1 písm. i) Ústavy České republiky, podle kterého soudce jmenuje prezident republiky.

⁸⁹ Srov. FONSECA, Elena Zucconi Galli, RASIA, Carlo. Arbitrator versus Judge. In. *Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration*, Volume V. New York: JurisNet, LLC, 2015. ISBN 978-1-937518-71-4. S. 292 an.

⁹⁰ Srov. § 407 zákona o občanském soudním řízení. C-102/81, Nordsee Deutsche Hochseefischerei GmbH vs. Reederei Mond Hochseefischerei Nordsrern AG & Co. KG and Reederei Friedrich Busse Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG.

⁹¹ Srov. § 2 zákona o rozhodčím řízení v obchodních věcech.

zletilý, bezúhonný a plně svéprávný. Splnění zákonných podmínek musí garantovat sám rozhodce, protože v případě, že by vykonával funkci rozhodce a stanovené podmínky by nesplňoval, mohl by být vůči stranám odpovědný z titulu náhrady škody. Jestliže by rozhodce zákonné podmínky nesplňoval, není oprávněn přijmout funkci rozhodce a jestliže ji přijme, jde o přijetí výkonu funkce nezpůsobilou osobou. Nezpůsobilost být rozhodcem je důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. c) ZRŘ. Ze zákona je povinen svou způsobilost prokázat ten, kdo chce působit jako rozhodce ve spotřebitelských sporech.⁹²

Podmínky rozhodcovské způsobilosti musí být zachovány po celou dobu rozhodčího řízení, tzn. od okamžiku převzetí funkce rozhodce až po okamžik právní moci rozhodčího nálezu. Podmínky rozhodcovské způsobilosti podle § 4 ZRŘ budou aplikovány pouze v případě, že rozhodčí řízení bude probíhat na území České republiky. Jestliže by český občan jako rozhodce rozhodoval spor v zahraničí, budou podmínky stanovící rozhodcovskou způsobilost určeny podle právního řádu, na jehož území by se rozhodčí řízení konalo (*lex arbitri*).

Základní podmínkou, kterou musí splňovat každá osoba rozhodce, je jeho zletilost a plná způsobilost k právním jednáním. Protože jde o obecné kategorie, pak tyto podmínky nezakládají výkladové problémy ani v praxi, ani v teorii, a proto se jimi nebudu zabývat.

Novela ZRŘ doplnila do ustanovení § 4 odst. 1 podmínku bezúhonnosti rozhodce. Tento pojem je vymezen negativně v § 4 odst. 2 ZRŘ, který stanoví, že „*podmínku bezúhonnosti podle odst. 1 nesplňuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen za trestný čin, jestliže se na něj nehledí, jako by nebyl odsouzen.*“

Je zřejmé, že se v tomto případě budou aplikovat jako nutně použitelné předpisy normy trestního práva, protože v nich je upraveno pravomocné odsouzení za trestný čin, stejně jako zahlazení, tzn. zánik účinku odsouzení v trestní věci. Podle § 106 trestního zákoníku se na toho, jehož trestný čin byl zahlazen, pohlíží, jako by nebyl odsouzen.

---

⁹² Srov. § 40b ZRŘ.

Bezúhonnost je mimo jiné podmínkou i pro další právníká či jiná povolání, jako jsou advokáti,⁹³ státní zástupci,⁹⁴ nebo insolvenční správci.⁹⁵ Proto lze bezúhonnost obecně definovat jako vlastnost fyzické osoby, která znamená, že tato osoba nebyla v minulosti pravomocně odsouzena za trestný čin, případně, že vede řádný život. Zavedení této podmínky lze považovat za změnu požadavků, které jsou kladeny na způsobilost rozhodce, avšak tato podmínka nevybočuje z mezinárodní praxe.

Slovenská právní úprava také stanoví jako podmínku bezúhonnost rozhodce. Navíc rozhodce musí prokázat svoji bezúhonnost výpisem z trestního rejstříku, který nesmí být starší než tři měsíce.⁹⁶ Dřívější slovenská právní úprava rozhodčího řízení vyžadovala, aby rozhodce „*požíval dobrú povest*“ nebo aby „*měl zkušenosti z rozhodčího řízení*“.⁹⁷

4.1.3. Nestrannost a nezávislost rozhodce

Dalším ze zákonných předpokladů výkonu funkce rozhodce je jeho nestrannost a nezávislost. Nezávislost rozhodce se definuje jako nezávislost rozhodce na kterékoliv ze stran sporu. Nezávislost můžeme považovat za objektivní měřítko toho, zda je rozhodce způsobilý vykonávat funkci rozhodce či nikoliv. Rozhodcem by tedy neměla být osoba, která by nějakým způsobem byla závislá na výsledku sporu (např. právní zástupce některé ze stran, rodinný příslušník jedné ze stran, statutární zástupce jedné ze stran apod.). Podle § 8 odst. 1 ZRŘ může být rozhodce vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jeho nepodjatosti.

Proto rozhodce musí stranám oznámit po svém jmenování nebo ještě před tím, než je jmenován, všechny okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti a pro něž by byl jako rozhodce vyloučen. A je pak na stranách, jak se po takovém oznámení zachovají. Mohou takového rozhodce odmítnout, dohodnout se na jeho vyloučení nebo mohou souhlasit s tím, aby v řízení dále rozhodoval.

---

⁹³ Srov. § 5 odst. 1 písm. d) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁴ Srov. § 17 odst. 1 a 4 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁵ Srov. § 7 zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁶ Srov. § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 244/2002 Z.z.

⁹⁷ Viz. § 5 zákona č. 218/1996 Z.z., o rozhodcovském konání.

Také v případě, když dodatečně vyjdou najevo okolnosti svědčící o podjatosti rozhodce, je již určený nebo jmenovaný rozhodce podle § 11 ZRŘ vyloučen z projednávání věci.

Rozhodci jsou povinni rozhodovat nestranně. Nestrannost rozhodců je jedním z nejdůležitějších principů rozhodčího řízení.⁹⁸ Nestrannost rozhodce souvisí s jeho psychickou predispozicí vůči některé ze stran nebo vůči předmětu sporu. Označuje se též jako subjektivní měřítko podjatosti. Nestrannost, nezávislost nebo neutralita jsou velmi často užívanými pojmy při popisu předpokladu pro výkon funkce rozhodce. Lze předpokládat, že v některých případech nemusí být rozhodce vždy bezprostředně neutrální, zejména tehdy, jestliže ho jmenovala sporná strana, a nejmenovala ho poprvé (rozhodce tak může být této straně v řízení nakloněn).

V praxi jsem se jednou setkala s tím, jak rozhodce při ústním jednání radil straně, která ho jmenovala, až musel být předsedou rozhodčího senátu napomenut. V této souvislosti mohu konstatovat, že nestrannost rozhodce jmenovaného stranou sporu je pouhou fikcí. Podle A. Bělohlávky je rozhodce vybírán poněkud intuitivně a rozhodným momentem bývá skutečnost, zda strana, která rozhodce jmenuje a nebo její právní zástupce, zná určitou konkrétní osobu, která jako rozhodce působí.⁹⁹

Rozhodce by se měl v jakékoliv fázi rozhodčího řízení vyvarovat toho, aby jakkoliv stranil jedné ze sporných stran. Měl by se chovat tak, aby se vyvaroval jakéhokoliv jednání, které by mohlo vzbudit u kterékoli strany podezření z jeho podjatosti.

V mezinárodní obchodní arbitráži existují testy podjatosti, které mají prokázat, zda rozhodce nenadržuje jedné ze sporných stran. Takové projevy podjatosti jsou však obtížně prokazatelné. Jednou z možností je použití obecných standardů upravujících otázky nestrannosti, nezávislosti a oznamování informací, obsažených ve Směrnici IBA o střetech zájmu v mezinárodním rozhodčím řízení. Směrnice má několik seznamů (povinný Červený seznam, nepovinný Červený seznam, Oranžový seznam a Zelený seznam), kterými se dá prokazovat vztah rozhodce k danému sporu, přímý nebo

---

⁹⁸ Srov. FONSECA, Elena Zucconi Galli, RASIA, Carlo. The Impartiality of Arbitrators in the Italian System considering the Code of Civil Procedure and Arbitration Institutional Rules. In: *Czech (& Central European Yearbook of Arbitration*. Volume IV. New York: JurisNet, LLC, 2014. ISBN 978-1-937518-39-4. S. 116.

⁹⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Osoba rozhodce v rozhodčím řízení. *Právní rádce* 10/2003. S. 22.

nepřímý zájem rozhodce na sporu, zda vypracoval v minulosti pro některou ze stran právní stanovisko apod.¹⁰⁰

4.1.4. Kvalifikační předpoklady na osobu rozhodce

Evropská úmluva se o kvalifikaci rozhodce nezmiňuje, pouze v čl. 3 stanoví, že v rozhodčím řízení mohou být jako rozhodci jmenováni i cizí státní příslušníci. Rovněž tak podle čl. 11 odst. 2 Vzorového zákona UNCITRAL žádná osoba nemůže být zbavena práva vystupovat jako rozhodce z důvodu svého státního občanství, nedohodly-li se strany jinak. Ani v Rozhodčích pravidlech UNCITRAL nejsou stanoveny žádné zvláštní podmínky pro výkon funkce rozhodce.

Naproti tomu Washingtonská úmluva v čl. 14 odst. 1 stanoví, že osoby jmenované do seznamu smírčích soudců a seznamu rozhodců budou osobami vysokých morálních kvalit a uznávaných odborností v oblastech práva, obchodu, průmyslu nebo financí, na něž je spolehnutí, že budou vydávat nezávislá rozhodnutí. Odbornost v oblasti práva má u osob zapsaných do seznamu rozhodců zvláštní význam.

Vnitrostátní právní předpisy nestanoví pro výkon funkce rozhodce v rozhodčím řízení zpravidla žádnou zvláštní kvalifikaci, rozhodce tedy nemusí mít právnické vzdělání. Jestliže tedy ZRŘ strany nijak neomezuje při volbě konkrétního rozhodce, ponechává riziko chybného výběru rozhodce zcela na sporných stranách, proto strany nesou případné riziko výběru nekvalifikovaného rozhodce.

Právní řády některých arabských států vylučují z funkce rozhodce osoby, které nejsou muslimy (jedním z požadavků na rozhodce je totiž znalost šarií) a rovněž je stanoveno, že rozhodci mohou být pouze muži. V posledních letech však dochází ke změnám a požadavek, že rozhodcem může pouze muž a muslim, je opouštěn.¹⁰¹

Požadavek na právnické vzdělání rozhodce nebo alespoň na znalosti práva může být stanoven v podmínkách stálých rozhodčích soudů pro zápis do jejich listiny rozhodců. Statut Rozhodčího soudu žádnou podmínku stanovící znalost práva neobsahuje. Podle

¹⁰⁰ Srov. IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration, 2004. Dostupné na www.ibanet.org (cit. 20.7.2015).

¹⁰¹ Srov. WEGEN, Gerhard, WILSKE, Stephan (eds.). *Arbitration in 55 jurisdictions worldwide*, 2013. London: Law Business Research, 2013. ISSN 1750-9947. Bahrain s. 95, Katar s. 365.

Řádu Mezinárodního obchodního Rozhodčího soudu Obchodní a průmyslové komory Ukrajiny musí rozhodci „*disponovat nezbytnými speciálními znalostmi v oblasti řešení sporů.*“¹⁰² Rozhodčí soud při Obchodní a průmyslové komoře Slovenské republiky ve svém Statutu stanoví, že rozhodcem může být pouze osoba, která „*má zkušenosti z výkonu funkce rozhodce, má vysokoškolské vzdělání a ve svém oboru alespoň deseti letou praxi.*“¹⁰³

Zvláštní požadavky jsou stanoveny pro rozhodce rozhodující spotřebitelské spory. Tam je základní podmínkou právnické vzdělání. ZRŘ v § 40b odst. 1 písm. c) vyžaduje, aby rozhodce získal vysokoškolské vzdělání v oboru právo v magisterském studijním programu studiem na vysoké škole v České republice, nebo studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání.

Podle slovenské právní úpravy musí fyzická osoba před zápisem do seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory úspěšně složit zkoušku odborné způsobilosti rozhodce a splňovat předpoklady bezúhonnosti, důvěryhodnosti, vysokoškolského vzdělání 2. stupně ve studijním oboru právo a právnické praxe v trvání alespoň pěti let. Podmínka vykonání zkoušky je splněna, jestliže fyzická osoba úspěšně složila odbornou justiční zkoušku, prokurátorskou zkoušku, notářskou zkoušku nebo advokátní zkoušku.¹⁰⁴

Přestože ZRŘ o tom nehovoří, rozhodce rozhodující spory v mezinárodní obchodní arbitráži musí mít odpovídající jazykové znalosti, aby byl vůbec schopen spor projednat a rozhodnout.

Strany si samy mohou stanovit v rozhodčí smlouvě, jaké podmínky musí splňovat rozhodce, aby mohl jejich spor projednat a rozhodnout. Rozhodčí soud pod Rsp 2292/12 rozhodoval spor podle rozhodčí doložky, ve které si strany dohodly, že „*rozhodcem smí být pouze osoba s vysokoškolským vzděláním získaným na právnické fakultě vysoké školy.*“.

---

¹⁰² Srov. čl. 5 odst. 2 cit. Řádu.

¹⁰³ Srov. čl. 4 odst. 1 Statutu Rozhodčího soudu.

¹⁰⁴ Srov. § 4 až § 8 zákona č. 335/2014 Z.z.

4.1.5. Zápis do seznamu (listiny) rozhodců

Právní předpisy upravující rozhodčí řízení nestanoví jako podmínku výkonu funkce rozhodce zapsání do určitého seznamu (listiny) rozhodců, ze kterého si pak sporné strany mohou vybírat rozhodce pro svůj spor. Výjimku v tomto směru představují rozhodci, kteří jsou oprávněni rozhodovat spotřebitelské spory. Podle § 4 odst. 3 ZRŘ může rozhodovat spor ze spotřebitelských smluv pouze osoba, která je zapsána v seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti České republiky. Podobně slovenský zákon o spotřebitelském rozhodčím řízení stanoví v § 4 odst. 1, že spotřebitelské spory může rozhodovat pouze rozhodce, který je zapsán v seznamu rozhodců oprávněných rozhodovat spotřebitelské spory, vedeném Ministerstvem spravedlnosti Slovenské republiky a současně zapsaný v seznamu rozhodců stálého rozhodčího soudu oprávněného rozhodovat spotřebitelské spory.

Zápis do seznamu rozhodců je tak podmínkou, aby určená osoba mohla jako rozhodce tuto funkci při řešení spotřebitelského sporu vykonávat.

Stálé rozhodčí soudy si mohou vytvářet listiny rozhodců, přičemž si samy stanoví podmínky pro zápis rozhodců do listiny rozhodců. Stálé rozhodčí soudy dbají na svoji pověst, a proto na listinu zapíší pouze takové osoby, které by neměly žádným způsobem narušit pověst stálého rozhodčího soudu a při rozhodování sporu by se měly vždy chovat tak, aby strany nemohly pochybovat o jejich nepodjatosti a nestrannosti a aby vydávaly kvalifikovaná rozhodnutí. Stálé rozhodčí soudy, které nevedou žádnou listinu rozhodců, rozhodce jmenované stranami následně potvrzují ve funkci rozhodce.

Rozhodčí soud má v současné době dokonce čtyři seznamy rozhodců, pro mezinárodní obchodní arbitráž si mohou strany vybírat ze seznamu rozhodců platného od 1.1.2015.¹⁰⁵ Podle čl. 4 odst. 1 Statutu Rozhodčího soudu, může být na listinu rozhodců zapsána osoba, která si svou činností osvojila způsobilost pro funkci rozhodce a jejíž vědomosti a zkušenosti, včetně znalosti práva ve spojení s osobními vlastnostmi dávají záruku úspěšného výkonu funkce rozhodce. O zapsání na listinu a o vypuštění z listiny rozhoduje předsednictvo Rozhodčího soudu. Strany si však mohou za rozhodce zvolit

---

¹⁰⁵ Seznam rozhodců, Seznam rozhodců pro spotřebitelské spory, Rozhodci jmenovaní ad hoc, Úhradové spory ve zdravotnictví. Dostupné na www.soud.cz/seznamy-rozhodcu.

v mezinárodně obchodní arbitráži i osobu, která není zapsána na listině rozhodců. Podle § 23 odst. 4 Řádu Rozhodčího soudu může být předsedou rozhodčího senátu zvolen nebo jmenován pouze rozhodce, který je zapsán na listině rozhodců.

ICC Arbitration Rules v čl. 14.3 vyžadují, aby stranami navržený rozhodce byl schválen sekretariátem IAC.¹⁰⁶

Je-li někdo zapsán na listinu rozhodců, ještě to neznamena, že bude funkci rozhodce vykonávat. Osoba zapsaná na listinu rozhodců se stává rozhodcem až v okamžiku, kdy si ji některá ze stran vybere za rozhodce nebo je rozhodcem jmenován oprávněnou osobou.

Listiny rozhodců jsou dostupné na webových stránkách stálých rozhodčích soudů. O osobách rozhodců jsou publikovány různé údaje. Rozhodčí soud u jmen rozhodců uvádí pouze město a stát. Rozhodčí soud Slovenské obchodní a průmyslové komory uvádí u jednotlivých rozhodců jejich bydliště, číslo telefonu, číslo faxu a emailovou adresu. Podle čl. 5 odst. 2 Řádu Mezinárodního obchodního rozhodčího soudu při Obchodní a průmyslové komoře Ukrajiny se v listině rozhodců uvádí jméno a příjmení rozhodce, trvalé bydliště (město, stát), vzdělání, specializaci, vědeckou hodnost, funkce, místo výkonu práce a jiné údaje podle rozhodnutí předsednictva soudu.¹⁰⁷

4.1.6. Neslučitelnost s výkonem jiných funkcí

Česká právní úprava rozhodčího řízení na rozdíl od zahraničních právních úprav vychází z neslučitelnosti výkonu funkce rozhodce s výkonem funkce soudce obecného soudu, popřípadě s jinými profesemi. Česká úprava se tak blíží k úpravě rakouské.¹⁰⁸

Ale i podle některých kontinentálních právních úprav mohou soudci obecných soudů vykonávat funkci rozhodce. Např. podle polské právní úpravy mohou profesionální

---

¹⁰⁶ Dostupné na <http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/arbitration/icc-rules-of-arbitration/> (cit. 20.7.2015).

¹⁰⁷ Dostupné na <http://arb.ucci.org.ua/icac/ru/rules.html> (cit. 20.7.2015).

¹⁰⁸ Srov. § 586 an. Civilního procesního řádu.

soudci být jmenováni pouze jako předsedové rozhodčího senátu nebo jedinými rozhodci.¹⁰⁹

V České republice neupravuje neslučitelnost výkonu funkce rozhodce s jinou profesí ZRŘ, ale jiné předpisy, které se týkají výkonu zvláštních činností:

- a) Soudce – neslučitelnost s výkonem funkce soudce je stanovena v § 80 odst. 5 písm. b) zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého soudce nesmí působit mimo jiné jako rozhodce. Předmětné omezení se nevztahuje na přisedící soudce. Vztahuje se však na asistenty soudce.
- b) Státní zástupce – neslučitelnost s výkonem funkce státního zástupce je stanovena v § 24 odst. 2 písm. e) zákona č. 14/2002 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého státní zástupce kromě jiného nesmí působit jako rozhodce.
- c) Ústavní soudce – neslučitelnost s výkonem funkce ústavního soudce stanoví § 4 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. Vztahuje se též na asistenty soudce Ústavního soudu.

ZRŘ nestanoví žádné zákonné překážky pro to, aby rozhodcem nemohl být notář či příslušník jiného svobodného povolání. Není mi však znám případ, kdy by jako rozhodce rozhodoval český notář. Ani v časopise Ad Notam jsem nenašla žádný článek o zkušenostech nějakého notáře s výkonem funkce rozhodce.¹¹⁰

Naproti tomu slovenský zákon o rozhodčím řízení výslovně stanoví v § 6 odst. 4, že funkci rozhodce může vykonávat také notář.

Strany si mohou v rozhodčí smlouvě (i když nepůjde o neslučitelnost s výkonem jiných funkcí) omezit i okruh osob, které budou v budoucnu v případě vzniku sporu za rozhodce jmenovat.¹¹¹ Jedna společnost, která používá v kupních smlouvách rozhodčí doložku ve prospěch Rozhodčího soudu, má ve svých Všeobecných obchodních podmínkách stanoveno, že „*předsedou rozhodčího senátu nemůže být profesor.*“

---

¹⁰⁹ Srov. čl. 475 zákona o sporném řízení.

¹¹⁰ Ad Notam. Časopis vydávaný Notářskou komorou ČR, ISSN 1211-0558.

¹¹¹ Mohou se například dohodnout, že rozhodcem může být jmenována pouze osoba, jejíž příjmení začíná písmenem K nebo písmenem P.

4.1.7. Státní občanství rozhodce

Státní příslušnost rozhodce zpravidla nehraje žádnou roli při jeho jmenování rozhodcem v konkrétním sporu. Podle Vzorového zákona UNCITRAL nesmí být nikdo z důvodu své státní příslušnosti vyloučen z funkce rozhodce, nedohodnou-li se strany jinak.¹¹²

Z pohledu české právní úpravy rozhodčího řízení a oprávnění cizince vykonávat funkci rozhodce na území České republiky, musíme rozlišovat tři situace:

- a) mezinárodní obchodní arbitráž,
- b) vnitrostátní rozhodčí řízení,
- c) rozhodčí řízení ve spotřebitelských sporech.

Ad a) Podle § 118 ZMPS může být rozhodcem i cizinec, je-li podle právního řádu státu, jehož je občanem, způsobilý k právním jednáním; postačí však, je-li plně způsobilý k právním jednáním podle českého právního řádu. ZMPS vychází při určení osobního statutu rozhodce z hraničního určovatele státní příslušnosti. Kdo je cizincem, je vymezeno v § 26 odst. 1 ZMPS, podle kterého se cizincem rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky.¹¹³

Vzhledem k tomu, že ustanovení ZMPS se podle § 1 písm. g) vztahují pouze na poměry s mezinárodním prvkem, týká se úprava výkonu funkce rozhodce cizincem v ZMPS pouze mezinárodní obchodní arbitráže (mezinárodního rozhodčího řízení).

Ad b) Kdo může být rozhodcem ve vnitrostátních sporech, stanoví ZRR v § 4 odst. 1, podle něhož může být rozhodcem občan České republiky. Dřívější úprava, že „*cizinec může být rozhodcem, je-li podle práva svého státu způsobilý k právním úkonům; postačí však, je-li způsobilý k právním úkonům podle práva České republiky*“, byla v mezidobí nahrazena úpravou rozhodcovské způsobilosti cizinců ustanovením § 118 ZMPS. Toto ustanovení však nereflektuje změny, ke kterým došlo novelou ZRR.

---

¹¹² Čl. 11 odst. 1 Rozhodčích pravidel UNCITRAL.

¹¹³ Podrobněji srov. PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, ISBN 978-80-7478-368-5. S. 189 an.

V této souvislosti nemohu souhlasit s názorem A. Bělohávk, že cizinci mohou rozhodovat na území České republiky i vnitrostátní spory.¹¹⁴ Domnívám se, že ustanovení § 4 ZRŘ nepřipouští, aby cizinec rozhodoval tuzemské spory a § 118 ZMPS lze použít pouze pro spory s mezinárodním prvkem, a ty za vnitrostátní považovat nelze. Mohu se proto ztotožnit s názorem B. Poláčka, že ve vnitrostátním rozhodčím řízení není možné ustanovit za rozhodce cizince.¹¹⁵

Z. Kučera se k této problematice ve svém komentáři k § 118 ZMPS nevyjadřuje.¹¹⁶

Prakticky však nelze zjistit, zda na území České republiky rozhodovali jako rozhodci cizinci, a to zvláště v rozhodčím řízení ad hoc. Jediná možnost, jak by to obecný soud zjistil, by byl případ podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu z důvodu, že ve věci se zúčastnil rozhodce, který byl cizincem, a tudíž nebyl oprávněn tuto funkci vykonávat.¹¹⁷ V institucionálním rozhodčím řízení by takováto skutečnost byla zjištěna okamžitě poté, co by strana jmenovala cizince za rozhodce, a to sekretariátem stálého rozhodčího soudu. Takovému rozhodci by bylo doporučeno, aby funkci rozhodce v tomto sporu nepřijal, resp. se jí vzdal.

Ad c) Podle § 118 ZMPS další požadavky pro výkon funkce rozhodce cizincem určeného pro řešení sporu ze spotřebitelských smluv stanoví jiný právní předpis. Toto ustanovení má na mysli úpravu řešení sporů ze spotřebitelských smluv ve smyslu novelizace ZRŘ ve znění zákona č. 19/2012 Sb. Ministerstvo spravedlnosti České republiky může totiž do seznamu rozhodců zapsat podle § 40b ZRŘ jakoukoliv fyzickou osobu, která splňuje podmínky tam stanovené. Z uvedeného ustanovení nelze dovodit, že by cizinec nemohl v tuzemsku rozhodovat spotřebitelské spory. Jedním z takových rozhodců je rozhodce zapsaný pod jménem Cremades Bernando.¹¹⁸ Pokud

---

¹¹⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander J., *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7. S. 316.

¹¹⁵ Srov. POLÁČEK, Bohumil. Způsobilost cizince být rozhodcem. In: CVRČEK, František, JERMANOVÁ, Helena (eds). *Metamorfózy práva ve střední Evropě IV. Žijeme v nejlepším z možných právních světů?* Plzeň: A. Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-543-2. S. 261.

¹¹⁶ Srov. KUČERA, Zdeněk, GAŇO, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy.* Brno – Plzeň: Doplněk – A. Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7239-317-6. S. 184.

¹¹⁷ Srov. § 31 písm. c) ZRŘ.

¹¹⁸ Dostupné na http://rozhodci.justice.cz/seznam-rozhodcu?field_roz_adr_kontakt_ni_obec_value=&field_roz_cislo_osvedceni_value=&field_roz_prijmeni_value=&field_roz_stav_tid=All (cit. 13.7.2015).

vím, je prof. Dr. Bernardo M. Cremades španělským občanem. Je také zapsán jako rozhodce pro spotřebitelské spory na seznamu rozhodců pro spotřebitelské spory, vedeném Rozhodčím soudem.¹¹⁹

Slovenská právní úprava rozhodčího řízení nerozlišuje mezi slovenským občanem a cizincem.¹²⁰ Rovněž tak řešit spotřebitelské spory na Slovensku může i cizinec, je-li zapsaný v seznamu rozhodců oprávněných rozhodovat spotřebitelské spory, vedeném Ministerstvem spravedlnosti Slovenské republiky.¹²¹

Rozhodčí soud má zvláštní seznam rozhodců pro spotřebitelské spory, platný od 1.1.2015, ve kterém jsou jako rozhodci zapsáni také cizinci (např. Bennar Balkaya LL.M., MCI Arb z Turecka).¹²²

Ve sporu vedeném Rozhodčím soudem pod Rsp 731/09 se strany v rozhodčí doložce dohodly, že spor bude rozhodován Rozhodčím soudem v souladu s jeho Řádem třemi rozhodci jmenovanými v souladu s tímto Řádem, s tím „že jeden z rozhodců musí být z Ukrajiny.“¹²³

V souvislosti s možností rozhodování sporů v rozhodčím řízení v České republice cizincem se naskytá i otázka, zda cizinec musí znát český jazyk. ZRŘ, ZMPS i Řád Rozhodčího soudu k této otázce mlčí. Strany se v rozhodčí smlouvě nebo před podáním žaloby mohou dohodnout, v jakém jazyce bude řízení probíhat. Stranám nic nebrání v tom, aby se dohodly, že se řízení povede v japonštině. Pak si však musí za rozhodce zvolit takové rozhodce, kteří budou umět japonsky, jinak by se řízení nemohlo konat, protože by nebyla splněna podmínka stanovená v rozhodčí smlouvě, čehož by strana, která by ve sporu podlehla, mohla využít k podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu.

Podle § 7 Řádu Rozhodčího soudu se řízení koná v češtině, pokud se strany písemně nedohodly jinak. Je mi znám případ, že rozhodčí řízení se mělo konat v českém jazyce. Šlo o čistě vnitrostátní spor. Strana žalovaná nejprve jmenovala rozhodcem belgického občana, ten po zjištění, že se má jednat v češtině, funkci rozhodce nepřijal. Potom

¹¹⁹ Dostupné na www.soud.cz/seznamy-rozhodcu/seznam-rozhodcu-pro-spotrebitelske-spory.

¹²⁰ Srov. § 6 odst. 1 zákona č. 244/2002 Z.z.

¹²¹ Srov. § 4 odst. 1 zákona č. 335/2014 Z.z.

¹²² Dostupné na www.soud.cz/seznamy-rozhodcu/seznam-rozhodcu-pro-spotrebitelske-spory.

¹²³ Strana žalovaná, již byla ukrajinská společnost, jmenovala svým rozhodcem občana Ukrajiny a tím byla splněna stranami stanovená podmínka pro vytvoření rozhodčího senátu.

žalovaná strana jmenovala rozhodcem občana USA, který po zjištění, že se má jednat v češtině, také funkci rozhodce nepřijal a navíc požádal o vyškrtnutí z listiny rozhodců. Nakonec žalovaný jmenoval rozhodcem občana Ruské federace, který ačkoliv česky vůbec neuměl, funkci rozhodce přijal. Při ústním jednání musel mít tento rozhodce k dispozici tlumočníka, který mu tlumočil průběh ústního jednání.¹²⁴

4.2. Ustavení rozhodce do funkce

4.2.1. Počet rozhodců

Vnitrostátní právní úprava rozhodčího řízení i pravidla stálých rozhodčích soudů vycházejí z principu, že strany si mohou stanovit počet rozhodců a jestliže tak neučiní, rozhoduje zpravidla tříčlenný rozhodčí senát. Z historického pohledu existovalo nejdříve rozhodování prostřednictvím jediného rozhodce, který měl být osobou uznávanou a těšící se autority u sporných stran. S ohledem na rostoucí složitost projednávaných případů a komplikovanost aplikovaných právních předpisů se začaly prosazovat vícečlenné rozhodčí senáty. Vícečlenný rozhodčí senát by měl vyloučit, popřípadě zmírnit případné subjektivní vlivy na rozhodování sporu. Tříčlenný rozhodčí senát minimalizuje subjektivní hodnocení případu jediným rozhodcem.

Z pohledu praxe však větší počet rozhodců může znamenat prodloužení doby trvání rozhodčího řízení a zvýšení nákladů rozhodčího řízení (odměna jednoho rozhodce bude činit určitě méně, než odměna rozhodců tří). Vícečlenný rozhodčí senát se bude složitěji domlouvat na datu konání ústního jednání, zejména u mezinárodní obchodní arbitráže, kdy lze předpokládat, že členové rozhodčího senátu budou z různých států. Z uvedených důvodů je doporučováno, aby rozhodoval lichý počet rozhodců. Litevská úprava umožňuje stranám určit podle vlastní úvahy počet rozhodců, avšak vždy musí být počet rozhodců lichý.¹²⁵

I čl. 10 odst. 1 Vzorového zákona UNCITRAL připouští dohodu stran o počtu rozhodců. Rovněž tak slovenská úprava dává stranám právo dohody o počtu rozhodců,

---

¹²⁴ Jednalo se o řízení pod Rsp 176/02.

¹²⁵ Srov. § 13 odst. 3 zákona o rozhodčím řízení v obchodních věcech.

avšak stanoví, že jejich počet musí být lichý.¹²⁶ Také podle zákona o spotřebitelském rozhodčím řízení rozhoduje buď jediný rozhodce nebo více rozhodců.¹²⁷

Existují však zákony, které připouštějí dohodnout se na sudém počtu rozhodců. Francouzská právní úprava sice připouští, aby rozhodčí smlouva stanovila sudý počet rozhodců, avšak rozhodčí soud se musí doplnit do lichého počtu. Jestliže se strany nedohodnou na určení dodatečného rozhodce, doplní rozhodčí soud již jmenovaní rozhodci do jednoho měsíce ode dne, kdy přijali své jmenování. Pokud tak neučiní, doplní třetího rozhodce soudce vykonávající podpůrnou funkci podle čl. 1459 Code Civile.¹²⁸

Také nizozemská právní úprava stanoví, že rozhodčí senát je tvořen lichým počtem rozhodců a pro případ, že by se strany dohodly na sudém počtu rozhodců, jmenují tyto rozhodci dalšího rozhodce jako předsedu rozhodčího soudu.¹²⁹

Česká úprava obsažená v § 7 ZRŘ stanoví, že rozhodčí smlouva má zpravidla určit počet i osoby rozhodců, anebo stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny. Konečný počet rozhodců musí být vždy lichý. Jestliže není dohodnut v rozhodčí smlouvě počet rozhodců, jmenuje každá ze stran jednoho rozhodce a ti volí předsedajícího rozhodce.¹³⁰ Podle § 7 odst. 1 ZRŘ rozhoduje spor rozhodčí senát složený ze tří rozhodců nebo pokud se na tom stany dohodly, jediný rozhodce.

Z uvedeného je zřejmé, že rozhodující je dohoda stran o počtu rozhodců, zpravidla rozhoduje tříčlenný rozhodčí senát. Lichý počet rozhodců má své praktické důvody, kterými je především usnášeníschopnost rozhodčího senátu, budou-li existovat rozpory mezi rozhodci ohledně rozhodnutí sporu. Sudý počet rozhodců, kdy každá polovina rozhodců by měla jiný právní názor, by mohla znamenat vznik těžko řešitelné situace.¹³¹

Strany při uzavírání rozhodčí smlouvy netuší, zda případný spor, na který by se konkrétní rozhodčí smlouva vztahovala, bude právně složitý či jednoduchý. Bude-li se

---

¹²⁶ Srov. § 7 odst. 2 zákona č. 335/2014 Z.z.

¹²⁷ Srov. § 23 odst. 1 zákona č. 335/2014 Z.z.

¹²⁸ Srov. čl. 1451 Code Civile.

¹²⁹ Srov. čl. 1026 odst. 1 a 3 zákona o občanském soudním řízení.

¹³⁰ Srov. § 7 odst. 2 ZRŘ.

¹³¹ Srov. KLEIN, Bohuslav, DOLEČEK, Martin. *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-264-8. S. 42.

rozhodovat o zaplacení nepatrné pohledávky, bylo by optimální, aby spor řešil pouze jediný rozhodce a stranám by nevznikaly vyšší náklady, než kdyby rozhodoval tříčlenný rozhodčí senát. Tuto úvahu o jediném rozhodci by mohly strany vzít v úvahu tehdy, jestliže by již spor mezi stranami existoval a strany by se dokázaly dohodnout na jeho rozhodnutí v rozhodčím řízení. Pak by si mohly vybrat i rozhodce, který se specializuje na oblast, jež by byla předmětem sporu.

Problém ohledně počtu rozhodců může nastat v případě, jestliže bude v řízení vystupovat více žalobců nebo žalovaných. ZRŘ tuto otázku neupravuje. Na tento problém však pamatuje Řád Rozhodčího soudu, když v § 23 odst. 3 stanoví: *„Vystupuje-li ve sporu více žalobců nebo více žalovaných, jednoho rozhodce jmenují žalobci a jednoho rozhodce žalovaní. Nedohodnou-li se žalobci nebo žalovaní ve stanovené lhůtě na jmenování rozhodce, bude rozhodce jmenován předsedou Rozhodčího soudu.“*¹³²

Domnívám se, a vedou mě k tomu mé zkušenosti z průběhu ústních jednání, že tři rozhodci si mohou mezi sebou vyříkat své názory a zpravidla se dohodnout na vyřešení předmětu sporu. U jediného rozhodce jsem se s ničím podobným nesetkala, neboť ten se buď bavil se stranami, anebo mi diktoval do zápisu. S jeho názorem na projednávanou věc jsem se proto nemohla seznámit.

Rovněž se domnívám, že ohledně počtu rozhodců není zvláštního rozdílu mezi rozhodčím řízením ad hoc a rozhodčím řízením institucionálním.

4.2.2. Způsoby výběru rozhodce

Způsob výběru rozhodce je závislý v první řadě na obsahu rozhodčí smlouvy, protože ta již může obsahovat jméno rozhodce nebo rozhodců, kteří mají případný spor projednat a rozhodnout. Jméno rozhodce bude zpravidla obsaženo ve smlouvě o rozhodci. Jinak způsoby vytvoření rozhodčího senátu jsou upraveny různě, a to jak ve vnitrostátních předpisech, tak i v pravidlech stálých rozhodčích soudů. I při jmenování jediného rozhodce nebo vytvoření rozhodčího senátu (rozhodčího soudu) musí mít strany rovné

---

¹³² Stejné ustanovení obsahuje i § 21 odst. 3 Řádu Rozhodčího soudu pro vnitrostátní úhradové spory ve zdravotnictví.

postavení a žádná z nich by neměla požívat jakýchkoliv výhod. V minulosti existovaly i v tuzemsku rozhodčí doložky, které stanovily, že jediného rozhodce bude vybírat ve spotřebitelských sporech vždy žalobce.¹³³ Dnes by takováto rozhodčí doložka byla považována za neplatnou.

Nedohodnou-li se strany na osobě rozhodce (rozhodcích), bude určitě proces jmenování rozhodce trvat déle v rozhodčím řízení ad hoc, než při jmenování takového rozhodce v rozhodčím řízení institucionálním. Podle Evropské úmluvy v rozhodčím řízení ad hoc bude rozhodce, pokud některá ze stran rozhodce nejmenuje a mezi stranami není dohodnuto jinak, jmenován na žádost druhé ze stran předsedou příslušné obchodní komory v zemi, v níž má strana, která je v prodlení v okamžiku podání rozhodčí žaloby svůj obvyklý pobyt nebo svoje sídlo.¹³⁴

Vzorový zákon UNCITRAL vychází při jmenování rozhodců z dohody stran. Jestliže se strany nedohodnou, tak v případě rozhodčího řízení se třemi rozhodci jmenuje každá strana jednoho rozhodce a tito rozhodci jmenují třetího rozhodce. Pokud jedna ze stran rozhodce nejmenuje nebo pokud se jmenování rozhodci neshodnou na třetím rozhodci, jmenuje rozhodce na základě žádosti strany příslušný obecný soud. Má-li rozhodovat jediný rozhodce, na němž se strany nejsou schopny dohodnout, jmenuje na základě žádosti strany příslušný obecný soud.^{135 136}

ZRŘ stanoví, že když strana, která má jmenovat rozhodce, tak neučiní do 30 dnů od doručení výzvy druhé strany, nebo nemohou-li se jmenování rozhodci ve stejné lhůtě shodnout na osobě předsedajícího rozhodce, jmenuje rozhodce nebo předsedajícího rozhodce soud, pokud se strany nedohodly jinak.¹³⁷ Věcná příslušnost obecného soudu ke jmenování rozhodce je stanovena v § 43 ZRŘ.¹³⁸ „Řízení o jmenování rozhodce podle ustanovení § 9 ZRŘ je řízení podle zákona o rozhodčím řízení ve smyslu ustanovení § 41 ZRŘ.“¹³⁹ I v Nizozemsku jmenuje chybějícího rozhodce soudce

---

¹³³ Např. Rsp 549/06.

¹³⁴ Srov. čl. 4 odst. 2 Evropské úmluvy.

¹³⁵ Srov. čl. 11 odst. 3 Vzorového zákona UNCITRAL.

¹³⁶ Téměř shodnou úpravu obsahuje v § 17 běloruský zákon o mezinárodním rozhodčím soudu.

¹³⁷ Srov. § 9 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení.

¹³⁸ K řízení je místně příslušný soud, v jehož obvodu se v tuzemsku koná rozhodčí řízení. Ke jmenování rozhodce je dána místní příslušnost soudu podle sídla nebo bydliště navrhovatele anebo odpůrce.

¹³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 4847/2009.

příslušného soudu,¹⁴⁰ stejně tak ve Francii, kde chybějícího rozhodce jmenuje příslušný soudce.¹⁴¹

Jmenování chybějícího rozhodce obecným soudem může prodlužovat dobu vlastního rozhodčího řízení s ohledem na známou pomalost rozhodování českých obecných soudů v občanskoprávních věcech. ZRŘ totiž pro soud nestanoví žádnou lhůtu, ve které by měl o jmenování rozhodce rozhodnout.

ZRŘ v zásadě nebrání tomu, aby strana rozhodce jmenovala, ten funkci rozhodce nepřijal, anebo po určité době se funkce rozhodce vzdal.

Jestliže v rozhodčí smlouvě strany rozhodce nejmenují a odkáží na pravomoc stálého rozhodčího soudu, pak se budou rozhodci jmenovat podle pravidel tohoto stálého rozhodčího soudu. Jmenování chybějícího rozhodce nejvyšším funkcionářem stálého rozhodčího soudu nečiní praktické problémy a ke jmenování rozhodce dochází v krátké lhůtě, zpravidla ihned poté, kdy strana na žádost stálého rozhodčího soudu rozhodce nejmenovala.¹⁴²

Podle § 23 odst. 1 a 2 Řádu Rozhodčího soudu jmenuje jediného rozhodce nebo chybějícího rozhodce předseda rozhodčího soudu. Řád Rozhodčího soudu má v § 23 odst. 5 zvláštní ustanovení, podle kterého bylo zavedeno zvláštní jmenování předsedy rozhodčího senátu, kdy stranám je zaslán výčet 10 rozhodců, ze kterých předseda Rozhodčího soudu hodlá jmenovat předsedu rozhodčího senátu. Každá ze stran má právo do 5 dnů od doručení takového výčtu odmítnout nejvýše 4 rozhodce. Předseda Rozhodčího soudu nato jmenuje předsedu rozhodčího senátu z rozhodců, kteří nebyli odmítnuti žádnou ze stran.¹⁴³

Osoba (institute), která je oprávněná jmenovat rozhodce se označuje jako *appointing authority*. Podle čl. 6 odst. 2 Rozhodčích pravidel UNCITRAL je chybějící rozhodce jmenován *appointing authority*. Jestliže strana nejmenuje rozhodce a v rozhodčí smlouvě není ujednáno *appointing authority*, může se kterákoliv ze stran obrátit na

---

¹⁴⁰ Srov. čl. 1027 odst. 4 zákona o občanském soudním řízení.

¹⁴¹ Srov. čl. 1453 an. Code Civile.

¹⁴² Zpravidla se stanoví lhůta patnácti dnů ode dne doručení výzvy ke jmenování rozhodce.

¹⁴³ Poplatek za zvláštní jmenování předsedy rozhodčího senátu je zpoplatněn podle § 52 Řádu Rozhodčího soudu a činí 50.000,- Kč, ne však více, než činí poplatek za rozhodčí řízení.

generálního tajemníka Stálého Rozhodčího soudu v Haagu se žádostí o určení *appointing authority*. *Appointing authority* následně zase na žádost kterékoliv ze stran může jmenovat chybějícího rozhodce. Generální tajemník stálého Rozhodčího soudu v Haagu nikdy nejmenuje chybějícího rozhodce. Z uvedeného je zřejmé, že nejmenování *appointing authority* v rozhodčí smlouvě ve smyslu Rozhodčích pravidel UNCITRAL znamená jednak prodloužení procesu jmenování chybějícího rozhodce a rovněž je třeba počítat s náklady spojenými s činností generálního tajemníka Stálého rozhodčího soudu v Haagu při jmenování *appointing authority*.

4.2.3. Přijetí a nepřijetí funkce rozhodce

Ke vzniku funkce rozhodce nestačí, aby osoba splňovala požadavky stanovené zákonem nebo jinými předpisy pro to stát se rozhodcem a aby ji strany jako rozhodce pro svůj spor zvolily či byla určena jiným způsobem. Je proto nezbytné, aby takto jmenovaná osoba vyjádřila se vznikem své funkce souhlas, bez ohledu na to, zda byla do funkce jmenována některou ze stran nebo se na ni dohodli stávající rozhodci, anebo zda má být jmenována třetí osobou. Tato zásada je výslovně vyjádřena v § 5 odst. 1 a 2 ZRŘ: „*nikdo není povinen přijmout funkci rozhodce. Pokud však tuto funkci přijme, je povinen vykonávat ji v souladu s tímto zákonem a dalšími předpisy. Přijetí funkce rozhodce musí být písemné.*“ Přijetí funkce rozhodce se označuje jako *receptum arbitri*.

Nestačí pouhý zájem některé nebo obou sporných stran, aby určitá osoba jim jako rozhodce rozhodovala spor, ale je třeba, aby s tím souhlasila i tato konkrétní osoba, protože tím, že tato osoba přijme funkci rozhodce, přebírá celou řadu konkrétních povinností, které vyplývají jak ze ZRŘ, tak i z případných jiných procesních předpisů, podle kterých se bude v řízení postupovat. Tyto procesní předpisy mohou v rozhodčím řízení ad hoc stanovit samy strany a v institucionálním rozhodčím řízení jsou to příslušná pravidla vydaná stálým rozhodčím soudem.

Osoba za rozhodce vybraná nebo jmenovaná si musí sama položit otázku, zda je takovou osobou, která je vůbec ochotna a schopna rozhodčí řízení vést a kvalifikovaně rozhodnout. Dále musí posoudit, zda v konkrétním sporu je nestranná a nezávislá, resp. nepodjatá, a to s ohledem na strany řízení, na předmět řízení, vztah k zástupcům stran či zda není dán důvod k pochybnosti stran o její nepodjatosti. Rozhodce by měl také

posoudit, zda je schopen vést řízení v jazyce, na kterém se strany dohodly. V rozhodčím řízení ad hoc v této souvislosti vzniká i otázka odměny rozhodce za výkon funkce rozhodce, protože strany mohou stanovit takovou odměnu, která se rozhodci bude zdát nepřiměřeně nízká. V ad hoc rozhodčím řízení si však rozhodce může také sám určit výši své odměny, bude však záviset na stranách, zda budou ochotny takovou odměnu rozhodci zaplatit.

Přijetí funkce rozhodce tak není žádným automatickým či nadbytečným krokem, neboť na jednu stranu poskytuje potenciálnímu rozhodci možnost dostatečně zvážit, co by mu převzetí takové funkce mohlo přinést a co by se od něj vyžadovalo, na druhou stranu stranám zajišťuje získání kvalifikovaně vyjádřeného souhlasu s tím, že při výkonu funkce rozhodce bude plnit nejenom zákonné povinnosti, ale i případné povinnosti, které mohou vyplývat z rozhodčí smlouvy.¹⁴⁴

Slovenský zákon o rozhodčím řízení má podobnou právní úpravu přijetí funkce rozhodce. Navíc obsahuje ustanovení, že *„kdo přijme funkci rozhodce, zavazuje se, že ji bude vykonávat nestranně a s odbornou péčí tak, aby byla zabezpečena spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů účastníků a aby nedocházelo k porušování jejich práv a právem chráněných zájmů a aby se práva na jejich úkor nezneužívaly.“*¹⁴⁵

Přijetí funkce rozhodce musí být podle § 5 odst. 2 ZRŘ písemné. Písemná forma totiž ve svém důsledku posiluje právní jistotu stran, protože v budoucnu bude možné prokázat, že spor rozhodoval řádně ustanovený rozhodce a rozhodce nebude moci tvrdit, že žádnou funkci rozhodce nepřijal. *„Vyjádření souhlasu rozhodcem by mělo jednoznačně identifikovat spor mezi stranami či alespoň právní vztahy mezi nimi, z nichž takový spor může vzniknout.“*¹⁴⁶ Rozhodce může své přijetí výkonu funkce rozhodce vázat na určitou podmínku. Takovou podmínkou může být třeba složení zálohy na náklady řízení či dohoda mezi rozhodcem a stranami o výši jeho odměny a způsobu jejich úhrady. Teprve splněním této podmínky dochází k akceptaci ze strany

---

¹⁴⁴ Srov. KLEIN, Bohuslav, DOLEČEK, Martin. *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-264-8. S. 54.

¹⁴⁵ § 6a zákona č. 244/2002 Z.z.

¹⁴⁶ KLEIN, Bohuslav, DOLEČEK, Martin. *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-264-8. S. 55.

rozhodce. A. Bělohlávek označuje takovouto podmínku za tzv. podmíněné *receptum arbitri*.¹⁴⁷

Nejvyšší soud dovodil, že ZŘŘ „nevymezuje úkon písemného přijetí funkce rozhodce jako součást (náležitost) rozhodčí smlouvy (rozhodčí doložky), nemůže mít případná neexistence takového úkonu na platnost rozhodčí smlouvy (rozhodčí doložky) jakýkoli vliv. Úkon přijetí funkce rozhodce je možné zařadit mezi další úkony potřebné k tomu, aby rozhodčí řízení bylo zahájeno.“¹⁴⁸

ZŘŘ nepřijetí funkce rozhodce neupravuje. Z toho lze dovodit, že osoba, kterou strany rozhodcem jmenovaly nebo byla jmenována za rozhodce třetí osobou, nemusí své nepřijetí funkce rozhodce vyhotovovat v písemné formě. Pokud jde o rozhodčí řízení institucionální, tak stálé rozhodčí soudy mají formuláře nazvané „*přijetí funkce rozhodce*“ a rozhodce může v tomto formuláři sdělit příslušnému rozhodčímu soudu, že funkci rozhodce nepřijímá. Není potřebné, aby uváděl i důvody, kterého ho vedly k nepřijetí této funkce. V praxi Rozhodčího soudu musí rozhodci na těchto formulářích v případě nepřijetí funkce uvést důvody, proč funkci rozhodce nepřijali. Zpravidla jde o důvody zdravotní, pracovní vytíženost nebo zahraniční cesty. Mohu pouze spekulovat, že někdy si rozhodci důvody vymýšlejí, neboť se jim nechce spor rozhodovat, zejména kvůli nízké odměně.

Nepřijetí funkce rozhodce nelze zaměňovat s odmítnutím rozhodce stranou.

4.2.4. Odmítnutí rozhodce stranou

Vnitrostátní právní předpisy neupravují podrobně a jasně pravidla pro řízení o odmítnutí rozhodce. Může totiž nastat případ, že strana poté, co obdrží informaci o osobě rozhodce od druhé strany nebo od jí jmenovaného rozhodce nebo od stálého rozhodčího soudu zjistí, že existují okolnosti, které svědčí v neprospěch jmenovaného rozhodce, tak má zákonné právo takového rozhodce odmítnout. Právo odmítnout rozhodce má pouze strana sporu. Toto právo nenáleží druhému jmenovanému rozhodci. Teoreticky může nastat i případ, kdy se rozhodci nedohodnou na předsedajícím rozhodci (předsedovi

---

¹⁴⁷ Srov. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7. S. 329.

¹⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 32 Odo 977/2005.

rozhodčího senátu) a předseda je jmenován třetí osobou. Pak je možné, aby předsedu odmítly obě strany. ZRŘ proces odmítnutí rozhodce neupravuje.

Naproti tomu slovenský zákon o rozhodčím řízení upravuje dosti podrobně v § 9 proces řešení otázky odmítnutí rozhodce. Podle § 9 odst. 1 je osoba jmenovaná rozhodcem povinna bez zbytečného odkladu informovat smluvní strany o všech skutečnostech, pro které by mohla být z projednávání a rozhodování věci vyloučena, jestliže se zřetelem na její poměr k věci nebo ke smluvním stranám, je možné mít pochybnosti o její podjatosti. Stejnou povinnost informovat strany má rozhodce od svého jmenování do funkce po celou dobu rozhodčího řízení, kromě případu, kdy smluvní strany o takovýchto skutečnostech už dříve informoval. Podle § 9 odst. 2 mohou smluvní strany namítat podjatost rozhodce, kterého jmenovaly nebo na jehož jmenování se podílely, pouze z důvodů, o kterých se dozvěděly po jeho jmenování do funkce rozhodce. Zákon též umožňuje dohodu stran v rozhodčí smlouvě nebo dodatečnou dohodu, nejpozději do zahájení rozhodčího řízení, o postupu podávání námitek vůči rozhodci.¹⁴⁹

Obecné standardy upravující otázky nestrannosti a nezávislosti rozhodce a oznamování potřebných informací rozhodcem stranám jsou podrobně upraveny ve Směrnici IBA o střetech zájmů v mezinárodním rozhodčím řízení.¹⁵⁰

Podrobnou úpravu povinnosti postupu při odmítnutí rozhodce stranou obsahuje řada procesních pravidel stálých rozhodčích soudů. Podle § 24 odst. 1 Řádu Rozhodčího soudu může každá ze stran vznést námitku podjatosti rozhodce, předsedy rozhodčího senátu nebo jediného rozhodce, jestliže se se zřetelem na jeho poměr k věci, účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jeho (jejich) nepodjatosti. Tato námitka musí být vznesena nejpozději do zahájení prvního ústního jednání. K námitce podjatosti vznesené později se přihlédne jen, pokud k jejímu opožděnému vznesení vedly důvody hodné zvláštního zřetele. Ve sporech ze spotřebitelských smluv však může každá ze stran vznést námitku podjatosti kdykoliv v průběhu řízení.

---

¹⁴⁹ Srov. § 9 odst. 3 zákona č. 244/2002 Z.z.

¹⁵⁰ Srov. IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration, 2004. Dostupné na www.ibanet.org (cit. 17.7.2015).

Odmítnutý rozhodce může své odmítnutí řešit dvěma způsoby. Buď sám na funkci rozhodce rezignuje (vzdá se své funkce), nebo se vyjádří, že je nepodjatý a že odmítnutí je nedůvodné. Pak by o odmítnutí rozhodce muselo být rozhodnuto.

ZRŘ nemá výslovné ustanovení o procesu následujícím po odmítnutí rozhodce druhou stranou.

Ve sporu vedeném pod Rsp 759/09 odmítla strana žalující rozhodce jmenovaného druhou stranou s tím, že „...*figuruje pod krycím jménem Bohouš jako důvěrník v seznamech bývalé STB, což žalující strana považuje samo o sobě za skutečnost vylučující záruku úspěšného výkonu funkce rozhodce ve smyslu Statutu Rozhodčího soudu. Rozhodce v žádném případě neposkytuje záruku úspěšného výkonu funkce nezávislého a nestranného rozhodce.*“ Odmítnutý rozhodce, přestože se nepovažoval za osobu podjatou, sám se funkce rozhodce vzdal.

Odmítnutí rozhodce je v poslední době rostoucím jevem v rozhodčím řízení, a to buď proto, že jsou strany při posuzování potencionálního rozhodce pečlivější, anebo se uchylují ke zdržovacím taktikám a odmítnutí rozhodce je jednou z takovýchto taktik.

Jako příklad odstoupení z funkce předsedy rozhodčího senátu mohu uvést rezignační dopis tohoto předsedy ve sporu Rsp 2518/10, který píše, „*z textu podání je zřejmé, že právní zástupkyně žalující strany získala zmíněné údaje ze sdělovacích prostředků, asi těch bulvárních. Řada z nich se nezakládá na pravdě (viz vyšetření v psychiatrické léčebně), řada z nich je zkreslených apod., nemají žádný reálný podklad. Přestože s důvody pro mé odmítnutí nesouhlasím, rozhodl jsem se rezignovat na funkci předsedy rozhodčího senátu v tomto sporu. Hlavně tím chci zabránit případné možnosti podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu stranou žalující kvůli mé osobě.*“

V jiném sporu vedeném před Rozhodčím soudem pod Rsp 83/06 strana žalovaná odmítla rozhodce jmenovaného druhou stranou s tím, že rozhodce jmenovaný žalující stranou byl již touto stranou jako rozhodce jmenován v devatenácti případech a bude proto rozhodovat ve prospěch strany, která ho rozhodcem jmenovala. Odmítnutý rozhodce následně sám se své funkce rozhodce vzdal s odůvodněním: „*Podle mého názoru tedy žádné důvody mého odmítnutí jako rozhodce dány nejsou. Za jeden ze základních atributů rozhodčího řízení však považuji důvěru stran v objektivní a*

spravedlivé rozhodování rozhodců, kteří mají předepsaným způsobem jejich spor vyřešit, a to i přesto, možná dokonce právě proto, že rozhodce právo nenalézá, ale předepsaným způsobem spor stran narovnává. Jakkoli důvody toho rozhodně dány nejsou, je zcela zřejmé, že důvěry žalované strany v tomto smyslu nepožívám. Ačkoli tedy považuji tvrzení žalované strany vůči mně za minimálně nespravedlivá, domnívám se, že pro důstojné řešení sporu je má rezignace nezbytná.“

Podle § 18 Rozhodčího řádu DIS může být rozhodce odmítnut pouze tehdy, jestliže existují okolnosti, které vzbuzují důvodné pochybnosti o jeho nestrannosti či nezávislosti, nebo pokud nesplňuje předpoklady dohodnuté stranami. Strana může odmítnout rozhodce, kterého jmenovala nebo při jehož jmenování spoluúčinkovala, jen z důvodu, které se dozvěděla po jeho jmenování. Odmítnutí musí být učiněno a odůvodněno vůči pracovišti DIS ve lhůtě dvou týdnů od doručení informace o konstituování rozhodčího senátu nebo od získání informace o důvodu pro odmítnutí. Pokud v této lhůtě odmítnutý rozhodce neodstoupí z funkce anebo druhá strana nevyсловí svůj souhlas s odvoláním, pak může strana, která rozhodce odmítla, u rozhodčího senátu ve lhůtě dvou týdnů podat návrh na vydání rozhodnutí o odmítnutí, jestliže se strany nedohodly jinak.¹⁵¹

Zamítnutí námitky může vést k polarizaci vztahů mezi namítající stranou a rozhodci, proti němuž námitka nesměřovala, vyhovění námitce zase může narušit důvěru strany, která rozhodce, vůči němuž námitka směřuje, nominovala. Odmítnutí rozhodce některou ze stran může vnést i rozkol mezi všechny členy rozhodčího senátu.¹⁵²

4.2.5. Vzdání se funkce rozhodce

Rozhodce může kdykoliv po převzetí funkce rozhodce do rozhodnutí ve věci samé se své funkce vzdát (či rezignovat nebo odstoupit). Vzdání se funkce rozhodce nemůže záviset na libovůli rozhodce, ale musí splňovat stanovené podmínky.

---

¹⁵¹ Rozhodce se tedy může sám vzdát své funkce, nebo pokud tak neučiní, může být vydáno rozhodnutí o odmítnutí rozhodčím senátem, jehož je rozhodce členem.

¹⁵² Srov. VASSILAKAKIS, Evangelos. The Challenge of Arbitrators and the Impact on the Functioning of Arbitral Tribunals. In: *Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration*. Volume IV. New York: JurisNet, LLC, 2014. ISBN 978-1-937518-39-4. S. 150.

Vzdání se funkce rozhodce resp. jeho rezignace na funkci rozhodce může být důvodem pro blokování práce rozhodčího senátu, a proto jsou stanoveny striktní důvody, pro které se může rozhodce své funkce vzdát. Podle § 5 odst. 3 ZRŘ se rozhodce může své funkce vzdát jen ze závažných důvodů nebo se souhlasem stran.

Rozhodce totiž získává materiály související se sporem zpravidla v okamžiku, kdy funkci rozhodce již přijal. Na základě zmíněných materiálů může rozhodce zjistit, že rozhodčí smlouva stanoví takové podmínky, které rozhodci neumožní řádný výkon jeho činnosti, což může spočívat i v tom, že rozhodce nebude akceptovat stranami stanovenou odměnu, nebo naopak strany nebudou akceptovat rozhodcem požadovanou odměnu za výkon jeho činnosti.

Rozhodce může také z těchto materiálů zjistit, že je ve věci podjatý či není nestranný s ohledem na předmět sporu nebo s ohledem na sporné strany. V průběhu řízení může rozhodce také zjistit, že existují okolnosti, na základě kterých dojde pak k závěru, že není schopen věc řádně posoudit a předložený spor rozhodnout, a to z důvodu odborných či jazykových. Může totiž zjistit, že má rozhodnout podle zahraničního práva, přičemž není jazykově zdatný ani není dostatečně kvalifikován.

V průběhu řízení může také nastat situace, kdy na rozhodce je vykonáván nátlak některou ze stran či třetí osobou, aby určitým způsobem rozhodl, a rozhodce není schopen takovým tlakům odolat.

Asi nejčastějším důvodem pro vzdání se funkce rozhodce budou zdravotní důvody, kdy rozhodce nebude schopen funkci rozhodce náležitě vykonávat. Může to být také z důvodu dosažení určitého věku, odjezd na dlouhodobou zahraniční cestu, o jejíž existenci neměl v době přijetí funkce rozhodce žádné tušení. V řízení vedeném pod Rsp 77/02 se vzdal funkce předsedy rozhodčího senátu rozhodce v okamžiku, kdy byl jmenován prezidentem republiky soudcem obecného soudu.

Účinnost odstoupení je vždy nutné chápat podle A. Bělohlávka s účinky *ex nunc* na rozdíl oproti vyloučení rozhodce podle § 11 ZRŘ, kde jde o vadu při konstituování

rozhodčího senátu působící *ex tunc*, která může zakládat důvod pro zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. c) ZRŘ.¹⁵³

Protože jakékoliv procesní úkony, které byly učiněny rozhodčím senátem v dosavadním složení do odstoupení rozhodce, zůstávají zachovány, není tak ovlivněna ani volba předsedy rozhodčího senátu (předsedajícího rozhodce), která byla uskutečněna za účasti rozhodce, který odstoupil ze své funkce.

Samozřejmě, že může odstoupit celý rozhodčí senát, jsou-li pro to závažné důvody.

Jako příklad je možné uvést rezignaci rozhodce ve sporu Rsp 117/05 „*Sděluji Vám tímto, že dnešního dne ze zdravotních důvodů rezignuji na funkci rozhodce za stranu žalující v tomto sporu.*“

ZRŘ nestanoví, v jaké formě má být učiněno vzdání se funkce rozhodce. Jestliže přijetí funkce rozhodce musí být písemné, tak se domnívám, že i vzdání se funkce rozhodce musí mít písemnou formu. Jak jinak by se asi strany a ostatní rozhodci dozvěděli, že jeden z rozhodců se své funkce vzdal.

Rozhodce se také může své funkce vzdát se souhlasem stran. Vzhledem k tomu, že přijetí funkce rozhodce musí být písemné, tak by i souhlas stran musel být dán písemně. Zde ZRŘ nehovoří o „závažných důvodech“, proto rozhodce se může vzdát své funkce se souhlasem stran i z důvodů, které nebude třeba považovat za závažné (bude si chtít užívat volno o prázdninách).

Podle Rozhodčího řádu DIS: „*Není-li rozhodce schopen plnit svou úlohu z právních či skutkových důvodů, nebo pokud svou úlohu neplní z jiných důvodů, pak končí jeho funkce, jestliže odstoupí, anebo jestliže se strany na ukončení jeho funkce dohodnou. Pokud rozhodce ze své funkce neodstoupí, anebo pokud se strany nemohou dohodnout na ukončení funkce, pak může kterákoliv ze stran navrhnout u příslušného soudu, aby rozhodl o ukončení funkce.*“¹⁵⁴

Řád Rozhodčího soudu ustanovení o vzdání se funkce rozhodce nemá.

---

¹⁵³ Srov. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7. S. 332.

¹⁵⁴ Srov. § 19.1 Rozhodčího řádu DIS. Dostupné na <http://www.dis-arb.de/en/16/rules/dis-arbitration-rules-98-id10> (cit 18.7.2015).

4.2.6. Vyloučení rozhodce

Institut vyloučení rozhodce je nezbytnou součástí práva na spravedlivý proces. Toto právo by mělo být omezeno pouze na případy, kdy existuje skutečná hrozba narušení integrity rozhodčího řízení. Právo na vyloučení rozhodce je v praxi zneužíváno stranami k prodlužování rozhodčího řízení a tím i oddálení případného negativního rozhodnutí sporu pro některou z nich.¹⁵⁵

Právní úpravy rozhodčího řízení zpravidla stanoví, že osoba, která má být jmenována nebo určena jako rozhodce, musí bez odkladu stranám nebo soudu (má-li být jmenována soudem) oznámit všechny okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o její nepodjatosti a pro něž by byla jako rozhodce vyloučena.¹⁵⁶ Kromě požadavků nestrannosti a nezávislosti rozhodce existují i další objektivní důvody pro vyloučení rozhodce, které nesouvisí se vztahem rozhodců a sporných stran. Může jít o případy, kdy tato osoba nesplňuje požadavky, které si strany v rozhodčí smlouvě dohodly (např. nemá právnické vzdělání).

Mám tím na mysli, že když si strany v rozhodčí smlouvě dohodnou, že rozhodce musí mít právnické vzdělání, a některá ze stran pak jmenuje osobu s lékařským vzděláním, je takováto osoba z projednávání sporu jako rozhodce vyloučena. Takové jmenování rozhodce, jenž nesplňuje zákonné podmínky či smluvní podmínky, může ve svých důsledcích vést až ke zrušení rozhodčího nálezu obecným soudem nebo k odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu z důvodu, že rozhodčí senát nebyl ustanoven v souladu s vůlí stran.¹⁵⁷

Speciální úprava se týká rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv, kdy má rozhodce informační povinnost, protože je povinen před zahájením projednávání věci sdělit stranám, zda v posledních třech letech vydal nebo se podílel na vydání rozhodčího

---

¹⁵⁵ Srov. ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Challenge Procedure in Institutional and Ad Hoc Arbitration under the New Regulations in the Revised UNCITRAL Arbitration Rules. In. *Czech (&Central European) Yearbook of Arbitration*. Volume IV. New York: JurisNet, LLC, 2014. ISBN 978-1-937518-39-4. S. 276.

¹⁵⁶ Srov. § 8 odst. 2 ZRŘ.

¹⁵⁷ Srov. § 31 písm. c) ZRŘ nebo čl. 5 odst. 1 písm. d) Newyorské úmluvy.

nálezu nebo zda je rozhodcem v dosud neskončeném rozhodčím řízení ve sporu, jehož účastníkem byla či je některá ze sporných stran.¹⁵⁸

Pokud si strany v rozhodčí smlouvě nedohodnou požadavky na osobu rozhodce, může být rozhodcem jmenována jakákoliv osoba. Je však považováno za vhodné, aby rozhodce byl schopen porozumět, číst a psát v jazyce řízení. Takový nedostatek by asi nebyl důvodem pro jeho odmítnutí.

ZRŘ výslovně stanoví v § 8 odst. 1, že *„rozhodce je vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, k účastníkům nebo jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jeho nepodjatosti.“* Tato zákonná překážka však neznamena, že žádná ze stran takovou osobu nemůže jako rozhodce jmenovat. Rozhodce, který by byl takto jmenován, nemusí funkci rozhodce přijmout a tím je jeho *„vyloučení“* vyřešeno. Rozhodce může funkci rozhodce přijmout a druhá sporná strana takového rozhodce odmítne. Pak mohou nastat dvě situace. Rozhodce odmítnutí strany vyslyší a vzdá se své funkce rozhodce. Nebo rozhodce takové odmítnutí nevyslyší, ze své funkce neodstoupí, proto bude nutné iniciovat jeho vyloučení.

Proces vyloučení rozhodce bude záviset na tom, zda půjde o rozhodčí řízení ad hoc nebo rozhodčí řízení institucionální.

Podle § 12 ZRŘ, který se použije na proces vyloučení rozhodce v řízení ad hoc, jmenovaný rozhodce je povinen se funkce vzdát a jestliže se nevzdá, mohou se strany dohodnout o postupu při jeho vyloučení. Zde bude záviset na přístupu obou stran, zda budou mít společný zájem na vyloučení takového rozhodce nebo zda tento zájem bude mít pouze strana, která rozhodce nejmenovala. Při své praxi jsem neviděla žádnou rozhodčí smlouvu, která by upravovala postup při vyloučení rozhodce. Postup stran při vyloučení rozhodce může spočívat v tom, že strany společnou dohodou rozhodce vyloučí z projednávání věci.

Není-li rozhodce vyloučen stranami, pak může strana, která rozhodce odmítá nebo navrhuje jeho vyloučení, podat návrh na jeho vyloučení obecným soudem. Tento návrh musí vycházet ze zcela konkrétních důvodů, ze kterých je možné dovodit zainteresanost rozhodce na průběhu a výsledku sporu. V případě řízení o takovém

---

¹⁵⁸ § 8 odst. 3 ZRŘ.

návruhu jde o řízení sporné a návrh má charakter zvláštní určovací žaloby podle ustanovení § 80 písm. c) OSŘ.¹⁵⁹ Rozhodnutí soudu, jímž by bylo vyhověno návrhu žalobce, nahrazuje rozhodnutí rozhodce samého ohledně vzdání se funkce rozhodce. Rozhodce či rozhodci sami, proti nimž návrh směřuje, nejsou nadáni věcnou pasivní legitimací.¹⁶⁰

Podle Vzorového zákona UNCITRAL se strany mohou dohodnout na postupu při vyloučení rozhodce. Jestliže strany podle dohodnutého postupu se nedohodnou na vyloučení rozhodce, pak může strana, která podala návrh na vyloučení rozhodce, sama požádat příslušný obecný soud, aby rozhodl o vyloučení rozhodce, přičemž proti tomuto rozhodnutí se nelze odvolat.¹⁶¹

Slovenský zákon o rozhodčím řízení nehovoří o vyloučení rozhodce, ale má ustanovení o námitkách proti rozhodci, a jestliže takováto námitka je vznesena a rozhodce se funkce nevzdá, mohou se strany dohodnout o vyloučení rozhodce, jinak bude o námitce rozhodovat na žádost smluvní strany rozhodčí soud do šedesáti dnů od doručení žádosti. V případě, že by se námitce vůči rozhodci nevyhovělo, nebo se o ní nerozhodlo ve stanovené lhůtě, může namítající strana požádat obecný soud, aby o takové námitce rozhodl. Proti rozhodnutí obecného soudu o zamítnutí námítky proti rozhodci není přípustný opravný prostředek.¹⁶²

V institucionálním rozhodčím řízením se o vyloučení rozhodce rozhoduje podle pravidel příslušného stálého rozhodčího soudu a v rámci činnosti tohoto stálého rozhodčího soudu. Řád Rozhodčího soudu pamatuje na vyloučení rozhodce v § 24, tam je stanoveno, že o vyloučení rozhodce na základě námítky podjatosti rozhodují zbývající členové rozhodčího senátu. Tento postup přichází v úvahu pouze tehdy, jestliže námitka podjatosti směřuje pouze proti jednomu rozhodci. Pak závisí na úvaze zbývajících dvou členů rozhodčího senátu, zda dojdou k závěru, že námitka podjatosti je oprávněná a vydají usnesení o tom, že námitce se vyhovuje a namítaný rozhodce je

---

¹⁵⁹ Předpokladem úspěchu tak není prokázání naléhavého právního zájmu.

¹⁶⁰ Srov. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7. S. 442.

¹⁶¹ Srov. čl. 13 Vzorového zákona UNCITRAL.

¹⁶² Srov. § 9 odst. 4 a 5 zákona č. 244/2002 Z.z.

vylouen z projednávání sporu. Jestliže dojdou k závěru, že námitka je nedůvodná, tak opět usnesením rozhodnou, že námitce podjatosti se nevyhovuje.

Mezi zbývajcími rozhodci nemusí dojít k dohodě o řešení námitky podjatosti, nebo námitka podjatosti směřuje proti dvěma nebo všem členům rozhodčího senátu, pak rozhoduje o vyloučení rozhodce předsednictvo Rozhodčího soudu. Předsednictvo rozhodčího soudu rovněž rozhoduje o námitce podjatosti směřující proti rozhodci nebo rozhodcům v případě, kdy ještě nebyl ustaven rozhodčí senát.

Ve sporu vedeném pod Rsp 520/14 předsednictvo Rozhodčího soudu nevyhovělo námitce podjatosti celého rozhodčího senátu, když důvodem podjatosti měla být skutečnost, že žalovaná strana nesouhlasila s ustanoveným rozhodčím senátem, aniž by uvedla konkrétní skutečnosti, ze kterých by mohla vyplývat podjatost členů rozhodčího senátu.

Vyloučení rozhodce není častým případem v rozhodčím řízení institucionálním, kde každý rozhodce dbá na svoji pověst a při vznesení námitky vůči své osobě se raději funkce rozhodce vzdá, než by čekal na své vyloučení. Spíše se s tím můžeme setkat v rozhodčím řízení ad hoc.

Jestliže jmenovaný rozhodce nepřijme funkci rozhodce nebo se této funkce vzdá či je vyloučen jako rozhodce v konkrétním sporu, je nutné jmenovat nového rozhodce, a to obvykle stejným způsobem jako při jmenování rozhodce, který musí být nahrazen.

Řád Rozhodčího soudu zná také institut nahrazení rozhodce pro nečinnost, a to tehdy, kdy se jediný rozhodce, člen rozhodčího senátu nebo předseda rozhodčího senátu, nemohou účastnit nebo se opakovaně neúčastní projednávání věci, nahrazuje se tento rozhodce buď rozhodnutím zbývajcích členů rozhodčího senátu nebo rozhodnutím předsednictva Rozhodčího soudu.¹⁶³

4.2.7. Zánik funkce rozhodce

Výše jsem uvedla, že k zániku funkce rozhodce může dojít tak, že rozhodce se vzdá své funkce nebo je vyloučen z projednávání sporu. Nejčastějším způsobem zániku

---

¹⁶³ Srov. § 24 odst. 3 Řádu Rozhodčího soudu.

funkce rozhodce bude rozhodnutí ve věci samé a vydání pravomocného rozhodčího nálezu, popřípadě schválení smíru uzavřeného stranami či vydání usnesení o zastavení řízení z důvodu nedostatku pravomoci rozhodců k projednání předmětného sporu.¹⁶⁴

Může však nastat i řada dalších případů, o kterých ZRŘ mlčí. Naproti tomu slovenský zákon o rozhodčím řízení uvádí pět důvodů zániku funkce rozhodce:

- a) vzdání se funkce rozhodce,
- b) odvolání z funkce rozhodce,
- c) vyhověním námitky podjatosti,
- d) zbavením nebo omezením svéprávnosti rozhodce k právním jednáním,
- e) smrtí rozhodce.

Slovenský zákon o spotřebitelském rozhodčím řízení zná ještě další důvody zániku funkce rozhodce:

- a) odvolání z funkce
- b) uplynutí funkčního období, na které je zapsaný v seznamu rozhodců stálého rozhodčího soudu,
- c) výmazem ze seznamu rozhodců stálého rozhodčího soudu,
- d) vyškrtnutím ze seznamu rozhodců,
- e) prohlášením za mrtvého.¹⁶⁵

Dovedu si však představit i případ, kdy strany uzavřou rozhodčí smlouvu na dobu určitou a ve stanovené době nebude rozhodčí nález vydán. Uplynutím stanovené doby by zanikla platnost rozhodčí smlouvy a tím i oprávnění rozhodce spor rozhodnout.

Dále určitě zaniká funkce rozhodce jeho smrtí a rovněž dnem, kdy nastaly účinky prohlášení nezhvěstnosti uvedené v rozhodnutí soudu podle § 66 odst. 1 občanského zákoníku¹⁶⁶ nebo prohlášením za mrtvého podle ustanovení § 71 odst. 1 občanského zákoníku.

---

¹⁶⁴ Srov. § 23 ZRŘ.

¹⁶⁵ § 9 odst. 1 zákona č. 335/2014 Z.z.

¹⁶⁶ Podle tohoto ustanovení „může soud prohlásit za nezhvěstného svéprávného člověka, který opustil své bydliště, nepodal o sobě zprávu a není o něm známo, kde se zdržuje. Soud uvede v rozhodnutí den, kdy nastaly účinky prohlášení nezhvěstnosti.“

Protože funkci rozhodce může vykonávat pouze osoba svéprávná, pak by omezení její svéprávnosti znamenalo i zánik funkce rozhodce.¹⁶⁷

4.3. Povinnosti rozhodce

4.3.1. Řádné projednání sporu

Základní zákonnou povinností každého rozhodce je projednání sporu a vydání pro strany závazného rozhodnutí, tedy rozhodčího nález. Podle § 18 ZRŘ musí rozhodci stranám poskytnout rovné postavení a stranám musí být dána plná příležitost k uplatnění jejich práv. Podobné ustanovení najdeme i v § 6 odst. 1 Řádu Rozhodčího soudu. Procesní postup rozhodce v případě, kdy provede důkazy navržené pouze jednou stranou, neodpovídá požadavku na rovné postavení stran zakotvenému v kogentním ustanovení § 18 ZRŘ.¹⁶⁸ Princip rovnosti stran vyjadřuje skutečnost, že strany musí stát před rozhodci v rovném postavení, aniž by byla jedna nebo druhá strana jakkoliv procesně zvýhodněna.¹⁶⁹

Strany však mohou v rozhodčí smlouvě stanovit pro rozhodce povinnosti, týkající se jejich postupu v řízení. Také tyto povinnosti musí rozhodci splnit.

Vedle těchto specifických povinností stanovených zákonem či rozhodčí smlouvou, existují také morální a etické povinnosti rozhodců. Zde jako příklad mohu uvést Etický kodex Arbitration and Mediation Institute of Ontario, ve kterém je mimo jiné stanoveno, že rozhodce musí vést celý proces v souladu s aplikovaným právem. Etická pravidla pro mezinárodní rozhodce IBA stanoví jako jednu ze zásadních povinností rozhodce jednat a rozhodovat nestranně a nezávisle.¹⁷⁰ Nezávislost a nestrannost chování rozhodce se netýká jen vztahů rozhodce ke stranám, ale i k jejich právním zástupcům, svědkům či znalcům.¹⁷¹

---

¹⁶⁷ Srov. § 55 an. občanského zákoníku.

¹⁶⁸ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 657/2014.

¹⁶⁹ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 3116/2012.

¹⁷⁰ Srov. IBA Ethics Rules in International Arbitration. Dostupné na www.ibanet.org (cit 17.7.2015).

¹⁷¹ Srov. СЛИПАЧУК, Татьяна. Вопросы этики международного права. In. *Международный коммерческий арбитраж: современные проблемы и решения*. Москва: Статут, 2012. ISBN 978-5-8354-0894-8. S. 355 an.

Rozhodce po převzetí funkce nebo rozhodčí senát je v první řadě povinen rozhodnout o své pravomoci, tedy zda je oprávněn spor projednat a rozhodnout či nikoliv. Jestliže dojde k závěru, že jeho pravomoc není dána, musí vydat rozhodnutí o zastavení řízení. Dojde-li k závěru, že pravomoc dána je, musí v řízení pokračovat a spor projednat a rozhodnout. Tuto jejich povinnost ostatně stanoví § 15 odst. 1 ZRŘ nebo § 25 odst. 1 Řádu Rozhodčího soudu. Řád Rozhodčího soudu však v uvedeném ustanovení umožňuje rozhodcům, aby si před svým rozhodnutím o pravomoci vyžádali stanovisko předsednictva Rozhodčího soudu. V Řádu Rozhodčího soudu platném do 30.6.2012¹⁷² rozhodovalo o pravomoci Rozhodčího soudu v mezinárodních sporech předsednictvo Rozhodčího soudu. Nyní je toto oprávnění bez ohledu na to, zda jde o vnitrostátní spor nebo mezinárodní spor, přeneseno na rozhodčí senát.

Oproti řízení před obecnými soudy, kdy jejich postup je upraven příslušnými soudními řády,¹⁷³ není způsob vedení rozhodčího řízení upraven jednotně, což lze dovodit i z ustanovení Evropské úmluvy. Evropská úmluva umožňuje v případě, kdy rozhodčí smlouva neobsahuje žádné údaje o způsobu rozhodčího řízení, obrátit se na předsedu příslušné obchodní komory nebo na Zvláštní Výbor, jež mohou určit pravidla řízení, jimiž se mají rozhodci řídit, a to buď přímým jejich stanovením nebo odkazem na řád některé stálé rozhodčí instituce.¹⁷⁴

Ve Vzorovém zákoně UNCITRAL je v čl. 18 stanoveno, že se stranami má být zacházeno na základě rovnosti a každé straně má být dána nezkrácená možnost, aby předložila své argumenty. Protože jde o mezinárodní obchodní arbitráž, kdy každá ze stran bude mít sílu nebo bydliště v jiném státu, rovněž tak jejich zástupci mohou být z různých států, a i rozhodci mohou mít různou státní příslušnost, bude mít na postup

---

¹⁷² Podle § 23 odst. 1 Řádu a pravidel o nákladech rozhodčího řízení účinných od 1.5.2002 rozhodovalo o pravomoci (příslušnosti) Rozhodčího soudu jeho předsednictvo. Rozhodci předmětného sporu mu za tím účelem museli předkládat spis se stručnou zprávou. Jestliže došlo předsednictvo Rozhodčího soudu k názoru, že není daná pravomoc (příslušnost) Rozhodčího soudu k projednání a rozhodnutí věci, usnesením řízení zastavilo.

¹⁷³ Např. v České republice OSŘ.

¹⁷⁴ Srov. čl. IV. odst. 3 a 4 Evropské úmluvy.

rozhodců vliv i různé právní prostředí, ze kterých tyto osoby budou pocházet a i každá z nich může mít odlišný názor na to, jak by rozhodci měli postupovat.¹⁷⁵

Podle Rozhodčích pravidel UNCITRAL mohou rozhodci v řízení postupovat podle svého uvážení za podmínky rovného postavení stran a poskytnutí každé ze stran všech možností obraně jejích práv a zájmů.¹⁷⁶

Základním předpokladem bude shoda o tom, jaké bude mít rozhodce v řízení postavení a jak má tedy v řízení postupovat. Ohledně pravidel řízení se počítá s určitou mírou autonomie rozhodce, protože může rozhodnout o otázkách, které nejsou stanoveny zákonem a které strany neupravily v rozhodčí smlouvě.

Rozhodce je tak oprávněn stanovit jazyk, ve kterém se bude rozhodčí řízení konat i stanovit místo konání rozhodčího řízení. Podle Rozhodčích pravidel UNCITRAL musí při stanovení místa rozhodčího řízení rozhodci brát v potaz okolnosti rozhodčího řízení.¹⁷⁷

V rozhodčím řízení ad hoc je otázka místa konání rozhodčího řízení i jazyka, ve kterém se rozhodčí řízení koná, upravena v pravidlech stálých rozhodčích soudů. Podle Rozhodčího řádu DIS je místo rozhodčího řízení i jazyk řízení určen rozhodčím senátem,¹⁷⁸ zatímco podle Řádu Rozhodčího soudu se řízení koná v češtině, pokud se strany písemně nedohodly jinak,¹⁷⁹ pravidelným místem konání ústních jednání je sídlo Rozhodčího soudu v Praze. Se souhlasem tajemníka Rozhodčího soudu může rozhodčí senát rozhodnout o konání ústního jednání v zahraničí.¹⁸⁰ O takovém řízení konaném v zahraničí nevím.

Další povinností rozhodce je provést důkazy, které strany navrhnou provést jako důkaz svých tvrzení či námitek proti uplatněným nárokům, protože důkazní prostředky slouží jako základ pro konečné rozhodnutí o sporu, na rozdíl od soudců obecného soudu však

---

¹⁷⁵ Hypotetický příklad: Spor mezi japonským a argentinským podnikatelem bude rozhodován v Praze, rozhodci budou mít albánskou, kanadskou a indickou státní příslušnost, japonského podnikatele bude zastupovat český advokát a argentinského podnikatele bude zastupovat španělský advokát.

¹⁷⁶ Srov. čl. 15 odst. 1 Rozhodčích pravidel UNCITRAL.

¹⁷⁷ Srov. čl. 16 odst. 1 Rozhodčích pravidel UNCITRAL.

¹⁷⁸ Srov. § 21 a § 22 Rozhodčího řádu DIS. Dostupné na <http://www.dis-arb.de/en/16/rules/dis-arbitration-rules-98-id10> (cit 17.7.2015).

¹⁷⁹ Srov. § 7 Řádu Rozhodčího soudu.

¹⁸⁰ Srov. § 5 odst. 1 Řádu Rozhodčího soudu.

nemají rozhodci žádné donucovací prostředky, kterými by donutili účastníky, aby podali účastnickou výpověď¹⁸¹, svědky, aby před rozhodci svědčili, znalce, aby vypracovali znalecký posudek.

Rozhodci totiž mohou vyslýchat svědky, znalce a strany jen když se k nim dobrovolně dostaví a poskytnou výpověď. Také jiné důkazy (smlouvy, faktury či jiné listiny) mohou provádět pouze tehdy, jsou-li jim poskytnuty.¹⁸² Rozhodci jako soukromé osoby totiž nedisponují stejnými právními prostředky jako obecné soudy a tudíž nemohou použít takové donucující prostředky, jako je uložení pořádkové pokuty nebo předvedení svědka Policií České republiky.

Rozhodci však mohou dožádat obecný soud, aby takový výslech svědků, znalce či stran provedl sám a protokol o tomto výsledku doručil rozhodcům.¹⁸³ V praxi této pomoci obecných soudů není využíváno s ohledem na „rychlost“ vyřizování takového dožádání.

Z výše uvedeného je zřejmé, že rozhodce musí vést rozhodčí řízení aktivně a řádně. Musí být v průběhu celého řízení zcela nestranný ke stranám i k jejich právním zástupcům tak, aby zjistil co nejdříve skutkové okolnosti projednávané věci a mohl přistoupit k rozhodnutí ve věci.

Porušení pravidel o nezávislosti a nestrannosti rozhodců může být také důvodem pro odmítnutí uznání a výkonu rozhodčího nálezu podle Newyorské úmluvy. Jestliže porušením těchto pravidel v průběhu rozhodčího řízení představuje porušení zásady spravedlivého procesu, pak právo odmítnout uznání rozhodčího nálezu podporuje především ochrana veřejného pořádku státu, v němž je uznání požadováno.¹⁸⁴

---

¹⁸¹ Osobně jsem zažila, že žalovaný při své účastnické výpovědi po odpovědích na otázky jeho právního zástupce výslovně prohlásil, že na otázky právního zástupce žalobce nebude odpovídat.

¹⁸² Srov. § 20 odst. 1 ZRŘ.

¹⁸³ Srov. § 20 odst. 2 ZRŘ.

¹⁸⁴ Srov. JELONEK-JARCO, Barbara, ZAWADZSKA, Julita. The Influence on Violation of the Independence and Impartiality Rules on the Enforceability and Effectiveness of the Arbitral Award. In. *Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration*. Volume IV. New York: JurisNet, LLC, 2014. ISBN 978-1-937518-39-4. S. 152 an.

4.3.2. Mlčenlivost rozhodce

Výše bylo konstatováno, že jednou ze zásadních výhod rozhodčího řízení je jeho neveřejnost, tedy že není přístupné veřejnosti. Proto i povinnost mlčenlivosti rozhodce je nutné považovat za jednu ze základních povinností rozhodce. Právní úprava mlčenlivosti rozhodců je doplněním neveřejnosti rozhodčího řízení vůbec. Ustanovení § 8 ZRŘ stanoví „rozhodci jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem funkce rozhodce, pokud nebyli této povinnosti zproštěni.“ Podobnou úpravu najdeme ve slovenském zákoně o rozhodčím řízení s jednou podstatnou výjimkou. Povinnost mlčenlivosti rozhodce se nevztahuje na zpřístupnění informací orgánům činným v trestním řízení a soudům pro účely jejich řízení, které se týká předmětu rozhodčího řízení, postupu v rozhodčím řízení nebo jiných skutečností souvisejících s výkonem funkce rozhodce nebo s činností stálého rozhodčího soudu.¹⁸⁵

V neveřejnosti rozhodčího řízení a v mlčenlivosti rozhodců v mnoha případech je třeba spatřovat důvod, proč strany upřednostňují rozhodčí řízení před řízením před obecnými soudy.

Vlastní rozsah mlčenlivosti rozhodců je omezen na informace, o kterých se dozvědí v souvislosti s výkonem své funkce. Mezi tyto informace patří informace týkající se listin, které jsou součástí spisu rozhodčího řízení, informace získané z výpovědí svědků či znalců nebo z prohlášení stran či jejich právních zástupců při ústním jednání, ať se již týkají rozhodčího řízení či nikoliv. Povinnost mlčenlivosti se bude týkat i veškerých dalších skutečností, které s výkonem funkce rozhodce souvisí, např. vyměněné informace mezi rozhodci, obsah porad rozhodců o předmětu řízení nebo o procesním postupu apod.

Podle A. Bělohlávka „povinnost mlčenlivosti rozhodců je tedy nutné posuzovat podstatně širěji, než je tomu v případě srovnatelné povinnosti soudců.“¹⁸⁶

---

¹⁸⁵ Srov. § 6 odst. 4 zákona č. 244/2002 Z.z.

¹⁸⁶ Srov. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7. S. 343.

Stranám ani jiným osobám, které se účastnily rozhodčího řízení, nelze zabránit v tom, aby zveřejnily informace o průběhu či výsledku sporu anebo o stavu jeho projednávání. Rozhodci však informace zveřejněné třetími osobami nejsou oprávněni jakkoliv komentovat, protože tím by svou povinnost mlčenlivosti porušili. *Ad absurdum* by rozhodce nemohl žádné třetí osobě (např. manželce) vůbec sdělit, že jako rozhodce působí. Někteří rozhodci na svých vizitkách uvádějí, že působí jako rozhodci. Také z listin rozhodců lze zjistit, že je tam určitá osoba jako rozhodce zapsána.

Pokud jde o dobu trvání povinnosti mlčenlivosti, ta určitě vzniká okamžikem, kdy rozhodce přijme funkci rozhodce a seznámí se se žalobou a dalšími skutečnostmi týkajícími se sporu. Rozhodce se může s těmito listinami seznámit ještě před tím, než funkci rozhodce přijme anebo je informován před přijetím funkce rozhodce některou ze stran, popřípadě již jmenovanými rozhodci s tím, že je dotázán, zda by funkci rozhodce v takovém sporu přijal. Přijme-li funkci rozhodce, bude vázán i těmito informacemi, o kterých se dozvěděl před přijetím funkce rozhodce.

ZRŘ nestanoví, po jakou dobu je rozhodce mlčenlivostí vázán. Proto je logické, aby povinnost mlčenlivosti trvala v čase a neměla žádné konečné časové limity, jinými slovy, nikdy nekončila. Podle A. Bělohlávka „*povinnost mlčenlivosti rozhodce přetrvává bez jakéhokoliv časového omezení.*“¹⁸⁷

Jaké sankce hrozí rozhodci za porušení povinnosti mlčenlivosti, rozebírám níže v podkapitole 4.5.

Povinnost mlčenlivosti je v právních předpisech upravena jako institut, který chrání oprávněné zájmy stran v rozhodčím řízení, resp. i po jeho skončení. Proto není důvod, aby povinnost mlčenlivosti trvala i v případě, že žádná ze stran nemá na mlčenlivosti rozhodce již zájem. ZRŘ tak v § 6 odst. 2 umožňuje, aby strany rozhodce v povinnosti mlčenlivosti zprostili: „*rozhodce mohou mlčenlivosti zprostit strany. Jestliže strany rozhodce mlčenlivosti nezprostí, rozhoduje o zproštění mlčenlivosti z vážných důvodů*

---

¹⁸⁷ Srov. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7. S. 345.

předseda okresního soudu...“. Podle slovenského zákona mohou rozhodce zbavit povinnosti mlčenlivosti pouze účastníci příslušného rozhodčího řízení.¹⁸⁸

ZRŘ nevymezuje důvody, pro které mohou strany rozhodce zprostit povinnosti mlčenlivosti, proto strany mohou rozhodce zprostit mlčenlivosti z jakéhokoliv důvodu, případně i bez důvodu. Musí však být splněn jediný zákonný požadavek, a to, aby se tak stalo se souhlasem obou stran řízení. V tom je vidět odlišnost mezi povinností mlčenlivosti rozhodců a povinnostmi mlčenlivosti podle jiných právních předpisů (např. advokátů).

Jestliže se strany nedohodnou na zproštění povinnosti mlčenlivosti, může rozhodce zprostit mlčenlivosti pouze z vážných důvodů předseda okresního soudu, v jehož obvodu má rozhodce trvalý pobyt. Pokud rozhodce nemá trvalý pobyt na území České republiky nebo jej nelze zjistit, rozhoduje o zproštění mlčenlivosti předseda okresního soudu, v jehož obvodu byl vydán rozhodčí nález. Pokud nelze zjistit ani místo vydání nálezu, nebo nebyl-li vydán nález v České republice, rozhoduje předseda obvodního soudu pro Prahu 1.¹⁸⁹

Návrh obecnému soudu na zproštění mlčenlivosti rozhodce může podat osoba, která má na zproštění mlčenlivosti zájem (některá ze sporných stran, popřípadě i sám rozhodce), přičemž tato osoba je povinna před soudem prokázat, že důvod, pro který má být rozhodce zproštěn mlčenlivosti, je skutečně vážný, ospravedlňující poskytnutí souhlasu (pro některou ze stran může být poskytnutí informace o průběhu rozhodčího řízení důležité při uplatnění jejích práv v jiných řízeních). Jedním z takových orgánů, které využívají citované ustanovení, je i Policie České republiky.

I na rozhodce se vztahují ustanovení zákona č. 186/2011 Sb., o poskytování součinnosti pro účely řízení před některými mezinárodními soudy a jinými mezinárodními kontrolními orgány a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého jsou i rozhodci povinni poskytovat bezúplatně úplné, přesné a objektivní informace a další součinnost Ministerstvu spravedlnosti České republiky pro účely zastupování České republiky v řízení před ESLP a Výborem OSN pro lidská práva a Ministerstvu zahraničních věcí České republiky pro účely

¹⁸⁸ Srov. § 8 odst. 4 zákona č. 244/2002 Z.z.

¹⁸⁹ Srov. § 6 odst. 2 ZRŘ.

zastupování České republiky před SDEU, resp. Evropskou komisí. Podle A. Bělohávků „jde o přímé prolomení zákonné a často velmi striktní povinnosti mlčenlivosti osob vykonávající... na základě zákona a volního aktu účastníků moc výkonnou.“¹⁹⁰

Městský soud v Praze rozhodoval o uložení pořádkové pokuty Rozhodčímu soudu, který odmítl předložit soudu rozhodčí spis Rsp 76/04. Městský soud dospěl k závěru, že z příslušných ustanovení ZRŘ vyplývá, že rozhodce nesmí sdělit třetím osobám žádné informace o rozhodčím řízení v dané věci, ledaže by byl povinnosti mlčenlivosti zproštěn. Na základě ustanovení ZRŘ pak Rozhodčí soud oprávněně odmítá bez souhlasu účastníků rozhodčího řízení předložit rozhodčí spis obsahující informace o průběhu rozhodčího řízení a o skutečnostech, které v něm vyšly najevo. Proto změnil usnesení soudu I. stupně tak, že se Rozhodčímu soudu pořádková pokuta neukládá.¹⁹¹

4.3.3. Aplikace rozhodného práva

V mezinárodní obchodní arbitráži je jednou z důležitých otázek určení rozhodného práva, podle kterého budou rozhodci rozhodovat.¹⁹² Rozhodným právem může být na prvním místě přímá úprava, obsažená nejčastěji v mnohostranné mezinárodní smlouvě¹⁹³ nebo na druhém místě hmotněprávní předpisy konkrétního státu.¹⁹⁴ ZMPS výslovně stanoví v § 119, že právem rozhodným pro spor je právo zvolené stranami. Pokud strany toto právo nezvolily, určí je rozhodci na základě ustanovení ZMPS. Rozhodci tedy musí v rozhodčím řízení konaném na území České republiky určit rozhodné právo podle českých kolizních norem obsažených v ZMPS.

---

¹⁹⁰ Srov. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7. S. 350.

¹⁹¹ Srov. usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. 20 Co 480/2007.

¹⁹² Toto právo se v oblasti závazkových poměrů označuje jako „obligační statut“ nebo „závazkový statut“.

¹⁹³ Nejdůležitější přímou úpravou je stále Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980, vyhl. č. 160/1991 Sb.

¹⁹⁴ Přímo použitelné předpisy Evropské unie zatím přímou hmotněprávní úpravu poměrů s mezinárodním prvkem neupravují.

ZMPS dále stanoví, že se přihlíží ke kolizním normám kolizního práva pouze tehdy, jestliže to vyplývá z volby práva učiněné stranami. Je tedy zřejmé, že je vyloučen tzv. zpětný a další odkaz.¹⁹⁵

Rozhodci tak musí v první řadě aplikovat rozhodné právo, které si strany samy zvolily, přičemž volba rozhodného práva bude obsažena v hlavní smlouvě, ze které vznikl projednávaný spor. Tato volba má vždy přednost před určením rozhodného práva na základě kolizních norem.¹⁹⁶ Rozhodci jsou volbou práva stranami vázáni, nejsou oprávněni změnit stranami zvolené právo a nemohou za strany místo nich zvolit rozhodné právo (provést tzv. hypotetickou volbu práva). Strany mohou i dodatečně zvolit rozhodné právo, popřípadě již zvolené rozhodné právo změnit za jiné.

Jak již bylo výše uvedeno, § 119 ZMPS odkazuje při určení rozhodného práva na kolizní normy v něm obsažené. V této souvislosti však musíme brát v potaz ustanovení § 2 ZMPS, podle kterého se ZMPS použije v mezích ustanovení vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána, a přímo použitelných ustanovení práva Evropské unie. Z. Kučera k tomu poznamenává „*ustanovení § 2 mluví o přímo použitelných ustanoveních práva Evropské unie. Výrazem ustanovení mají být vedle nařízení jako přímo použitelných předpisů zahrnuta také ta ustanovení Evropského práva, kterým se přiznává přímá použitelnost, zejména v rozhodnutích Soudního dvora Evropské unie.*“¹⁹⁷

Je tedy zřejmé, že rozhodci rozhodující spor z mezinárodního obchodního styku budou, nezvolí-li si strany rozhodné právo, určovat rozhodné právo podle Nařízení Řím I. či Nařízení Řím II. Jestliže by rozhodci určovali rozhodné právo podle kolizních norem

---

¹⁹⁵ Ke zpětnému a dalšímu odkazu podrobněji srov. KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav, et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vyd. Plzeň-Brno: Aleš Čeněk – doplněk, 2015. ISBN 978-80-7380-550-8. S. 155 an.

¹⁹⁶ Podrobněji k určení rozhodného práva v rozhodčím řízení srov. MOSES, Margaret L. *The Principles and Practice of International Commercial Arbitration*. New York: Cambridge University Press, 2008. ISBN 978-0-521-86666-8. S. 55 an. nebo MARSHALL, Enid. A. *Gill: The Law of Arbitration*. Fourth Edition. London: Thomson Reuters (Legal) Limited, 2009. ISBN 9780421681309. S. 55 an.

¹⁹⁷ KUČERA, Zdeněk, GAŇO, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. Brno – Plzeň: Doplněk – A. Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7239-317-6. S. 25.

obsažených v jiných předpisech, porušili by svoji povinnost aplikovat ustanovení Nařízení Řím I. nebo Nařízení Řím II.¹⁹⁸

Rozhodčí pravidla UNICTRAL však stanoví jiný postup rozhodců při výběru rozhodného práva, neboť stanoví, že rozhodci budou aplikovat právo určené podle kolizní normy, kterou budou považovat za nejvhodnější. Z toho je zřejmé, že bude záviset na úvaze rozhodců, jakou kolizní normu si zvolí. Takovéto určení konkrétní kolizní normy nelze považovat za hypotetickou volbu práva.¹⁹⁹

Řád Rozhodčího soudu o volbě práva i kolizních normách mlčí. V § 9 odst. 1 stanoví, že „*Rozhodčí soud řeší spory podle hmotného práva, jímž se předmět sporu řídí a v obchodních věcech též s přihlédnutím k obchodním zvyklostem.*“ Je tak zřejmé, že ve sporu z mezinárodního obchodního styku bude na prvním místě přímá úprava, pak právo zvolené stranami nebo určené na základě ustanovení § 119 ZMPS.²⁰⁰

Naproti tomu slovenská právní úprava má speciální úpravu ohledně rozhodného práva pro spory vzniklé z obchodního vztahu s mezinárodním prvkem nebo občanskoprávního vztahu s mezinárodním prvkem, tak v nich se rozhoduje podle práva zvoleného stranami. Jestliže se strany nedohodnou na rozhodném právu v uvedených vztazích, pak rozhodčí soud rozhoduje spor podle právního řádu určeného kolizními normami, které považuje za vhodné. Rozhodčí soud přitom vezme v úvahu obchodní zvyklosti vztahující se na spor, zásady poctivého obchodního styku a dobré mravy.²⁰¹

ZRŘ na nesprávnou aplikaci rozhodného práva rozhodci nepamatuje a nepovažuje ji za důvod pro zrušení rozhodčího nálezu podle § 31. Rovněž tak Evropská úmluva nepovažuje nesprávnou aplikaci rozhodného práva za důvod pro zrušení rozhodčího nálezu.²⁰²

---

¹⁹⁸ Podrobněji srov. RŮŽIČKA, Květoslav. Neaplikování „Římů“ v tuzemském rozhodčím řízení. *Právní fórum* 10/2010. ISSN 1214-7966. S. 497 an. V tomto příspěvku je řešeno, jakým způsobem lze takové pochybení napravit.

¹⁹⁹ K hypotetické volbě podrobněji srov. KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav, et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vyd. Plzeň-Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015. ISBN 978-80-7380-550-8. S. 130.

²⁰⁰ A opětovně se dostáváme k Nařízení Řím I. a Nařízení Řím II.

²⁰¹ Srov. § 31 odst. 1 a 3 zákona č. 244/2002 Z.z.

²⁰² Srov. důvody pro zrušení rozhodčího nálezu stanovené v čl. 9 Evropské úmluvy.

Při aplikaci rozhodného práva jsou rozhodci povinni postupovat podle § 23 ZMPS s jednou výjimkou, že o zjištění rozhodného práva nemohou požádat podle § 23 odst. 3 ZMPS Ministerstvo spravedlnosti České republiky, tak jako je oprávněn obecný soud.

Oproti soudcům obecných soudů mohou rozhodci rozhodovat spory podle zásad spravedlnosti, jestliže je k tomu strany výslovně zmocní.²⁰³ Rozhodci neaplikují žádný právní předpis, ale rozhodují podle svého volného uvážení a vlastního právního cítění.

Podle A. Bělohlávka musí strany nést odpovědnost za vhodnost rozhodování sporu takovýmto způsobem, protože může dojít ke vzniku sporů v souvislosti s konkrétním případem.²⁰⁴ Proto rozhodování sporu na základě zásad spravedlnosti zatím nenašlo v tuzemské praxi rozhodčího řízení většího uplatnění. Navíc nelze podle zásad spravedlnosti rozhodovat spory ze spotřebitelských smluv.²⁰⁵

V rozhodčím řízení může přicházet v úvahu také aplikace *lex mercatoria*.²⁰⁶

4.3.4. Vydání rozhodčího nálezu

Rozhodce je povinen nějakým způsobem rozhodčí řízení ukončit, a to buď rozhodnutím o zastavení rozhodčího řízení, nebo vydáním rozhodčího nálezu. Kromě toho může být mezi stranami sjednán smír, který může být konečný nebo podmíněný (strany se dohodnou, že když do určité lhůty samy smír neodvolají, stane se smír konečným). Důležitý okamžik pro vydání rozhodčího nálezu nastává v okamžiku, kdy jediný rozhodce nebo rozhodčí senát dospějí k závěru, že v řízení byl zjištěn skutkový stav, že byly provedeny veškeré důkazy, které strany navrhly, že byly vypořádány tvrzení a námitky stran, a proto je možné v tomto okamžiku řízení ukončit a přistoupit k vydání rozhodčího nálezu.

ZRŘ nestanoví lhůtu, do které by měl být po skončení rozhodčího řízení vydán rozhodčí nález. Také Řád Rozhodčího soudu nestanoví lhůtu, do které mají rozhodci vydat

---

²⁰³ Srov. § 24 odst. 3 ZRŘ, § 31 odst. 4 zákona č. 244/2002 Z.z., § 9 odst. 2 Řádu Rozhodčího soudu.

²⁰⁴ Srov. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7. S. 931.

²⁰⁵ Srov. § 25 odst. 3 ZRŘ.

²⁰⁶ Srov. SHMATENKO, Leonid. Is Lex Mercatoria Jeopardizing the Application of Substantive Law? In: *Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration*. Volume III. New York: JurisNet, LLC, 2013. ISBN 978-1-937518-21-9. S. 90 an.

rozhodčí nález. Lhůta je však stanovena v § 14 Jednacího řádu Rozhodčího soudu. Rozhodčí senát (jediný rozhodce) musí vypracovat a předat sekretariátu Rozhodčího soudu usnesený rozhodčí nález do třiceti dnů od skončení ústního projednávání sporu. Není však stanovena žádná sankce za nedodržení této lhůty.

Rozhodčí nález musí být usnesen většinou rozhodců, vyhotoven písemně a alespoň většinou rozhodců podepsán. ZRŘ, Evropská úmluva ani Řád Rozhodčího soudu nedefinují pojem rozhodčí nález. Rozhodčí nález je obecně definován: „*jako konečné rozhodnutí rozhodce (rozhodců) ve věci samé a jsou mu přiznávány, je-li doručen stranám stejné právní účinky, jako pravomocnému soudnímu doručení.*“²⁰⁷

Rozhodčí nález může mít různou podobu:

- a) mezitímního rozhodčího nálezu,
- b) částečného rozhodčího nálezu,
- c) konečného rozhodčího nálezu,
- d) doplňujícího rozhodčího nálezu.

Evropská úmluva ani ZRŘ nestanoví, jaký obsah má mít rozhodčí nález. Řád Rozhodčího soudu však obsah rozhodčího nálezu stanoví. Rozhodčí nález by měl obsahovat:

- a) název rozhodčího soudu,
- b) místo a datum vydání,
- c) jména a příjmení rozhodců nebo jediného rozhodce,
- d) označení stran, jejich zástupců a dalších účastníků sporu,
- e) předmět sporu,
- f) výrok, jímž je rozhodnuto o uplatněných nárocích a nákladech sporu,
- g) odůvodnění rozhodnutí, s výjimkou případů, kdy se strany ve sporu, který není ze spotřebitelské smlouvy, dohodly, že nález není třeba odůvodňovat,
- h) poučení o právu podat návrh na jeho zrušení soudu, pokud jde o spor ze spotřebitelské smlouvy,

---

²⁰⁷ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2005. ISBN 80-86898-43-1. S. 138.

- i) podpisy většiny rozhodců nebo podpis jediného rozhodce,
- j) není-li nález usnesen jednomyslně, i údaj o této skutečnosti.²⁰⁸

Stranám musí být vydaný rozhodčí nález doručen. V rozhodčím řízení ad hoc zasílá rozhodčí nález stranám jediný rozhodce nebo předsedající rozhodce. V rozhodčím řízení institucionálním zasílá rozhodčí nález sekretariát stálého rozhodčího soudu. Jakmile je doručen rozhodčí nález stranám, nabývá právní moci. Doložku o právní moci na originál rozhodčího nálezu vyznačuje v rozhodčím řízení ad hoc buď jediný rozhodce nebo předsedající rozhodce a v rozhodčím řízení institucionálním zpravidla tajemník stálého rozhodčího soudu.

Rozhodce nemůže spor rozhodnout jinou formou rozhodnutí, než rozhodčím nálezem. Nemůže tedy vydat žádný „směnečný rozhodčí nález“ nebo „směnečný platební rozhodčí nález“ apod. Podle dosavadní judikatury Nejvyššího soudu České republiky není možné, aby rozhodce rozhodoval formou směnečného platebního rozkazu, protože to není v souladu s OSŘ, a to ani za použití § 30 ZRŘ.²⁰⁹

4.4. Uložení rozhodčího nálezu

Po vydání rozhodčího nálezu a jeho doručení stranám je potřeba nějakým způsobem archivovat listiny, které prokazují vlastní průběh rozhodčího řízení. ZRŘ v tomto směru rozlišuje mezi rozhodčím řízením institucionálním a rozhodčím řízením ad hoc.

Podle § 29 odst. 1 ZRŘ jsou stálé rozhodčí soudy povinny po dobu dvaceti let od právní moci rozhodčího nálezu uschovat rozhodčí nález opatřený doložkou o právní moci a všechny listiny prokazující průběh rozhodčího řízení. Je tedy zřejmé, že rozhodci, kteří rozhodují spor, např. před Rozhodčím soudem, se o uložení listin prokazující průběh rozhodčího řízení nemusí starat, protože tuto povinnost za ně vykoná sekretariát Rozhodčího soudu. Postup je stanoven Kancelářským řádem Rozhodčího soudu.²¹⁰

---

²⁰⁸ Srov. § 39 odst. 1 Řádu Rozhodčího soudu.

²⁰⁹ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 2166/2012.

²¹⁰ Podle § 13 Kancelářského řádu Rozhodčího soudu „vydané rozhodčí nálezy a usnesení o zastavení řízení jsou trvale archivovány a zakládány ještě do zvláštní evidence, zvláště rozhodčí nálezy a zvláště usnesení. Rozhodčí nálezy a usnesení se zařazují do dvojí evidence, podle pořadových čísel sporu a podle data vydání, odděleně pro každý kalendářní rok.“

V případě rozhodčího řízení ad hoc jsou rozhodci podle § 29 odst. 2 ZRŘ povinni do třiceti dnů od právní moci rozhodčího nálezu předat do úschovy okresnímu soudu, v jehož obvodu byl rozhodčí nález vydán, rozhodčí nález opatřený doložkou právní moci a všechny listiny prokazující průběh rozhodčího řízení. Jestliže byl rozhodčí nález vydán mimo území České republiky, do úschovy soudu se nepředává.

Za listiny prokazující průběh rozhodčího řízení se považují veškeré písemnosti, ze kterých vyplývá zachování a dodržení, případně porušení práv stran v průběhu řízení. Jde především o podání stran v průběhu řízení, předvolání k ústnímu jednání včetně dokladu o jejich doručení, procesní usnesení rozhodců apod.

Uložením uvedených listin je tak sporným stranám poskytována možnost nést a případně unést důkazní břemeno ohledně tvrzení, které by mohly činit v řízení o zrušení rozhodčího nálezu. Rozhodnutí o tom, co je považováno za listiny prokazující průběh rozhodčího řízení, závisí pouze na posouzení sekretariátu Rozhodčího soudu či samotných rozhodců v rozhodčím řízení ad hoc. Ostatní písemnosti by měly být skartovány.

Uložení listin podle § 29 odst. 2 ZRŘ nepředstavuje úschovu podle § 185a an. OSŘ, tzn., že nejde o úschovu za účelem splnění závazku, ale o pouhé uložení (archivaci) spisového materiálu ve spisovně příslušného okresního (obvodního) soudu.²¹¹

ZRŘ však nestanoví pro rozhodce žádnou sankci za nesplnění povinnosti stanovené v § 29 odst. 2 ZRŘ, tedy když příslušné listiny u obecného soudu neuloží. Obecný soud vlastně ani nemá žádné právní nástroje, aby zjistil, že v jeho obvodu se vůbec nějaké rozhodčí řízení konalo a že mu nebyly předloženy příslušné listiny k úschově. ZRŘ nestanoví žádnou sankci ani stálému rozhodčímu soudu, jestliže nesplní povinnost stanovenou v § 29 odst. 1 ZRŘ. Navíc ze ZRŘ nevyplývá, kdo by měl kontrolovat, zda stálý rozhodčí soud takovouto povinnost splnil.

ZRŘ se nezmiňuje o rozhodčím řízení ukončeném usnesením o zastavení řízení, zda i v tomto případě jsou rozhodci povinni předat listiny k archivaci obecnému soudu. A. Bělohávek se domnívá, že povinnost obsažená v § 29 ZRŘ se vztahuje i na řízení, která

---

²¹¹ Podle usnesení Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 20 Cdo 1540/98, „*předání rozhodčího nálezu do úschovy okresnímu soudu není úschovou ve smyslu § 185a an. OSŘ*“.

končí usnesením podle § 23 písm. b) ZRR.²¹² Rozhodčí soud automaticky archivuje veškeré spisy bez ohledu na to, zda v řízení byl vydán rozhodčí nález, usnesení o zastavení řízení či po podání žaloby z důvodu nezaplacení poplatku ani v dodatečné lhůtě v řízení nebylo pokračováno a bylo zastaveno.²¹³

Slovenský zákon o rozhodčím řízení ustanovení o uložení rozhodčího nálezu neobsahuje, stejně tak ji neobsahuje zákon o spotřebitelském rozhodčím řízení.

4.5. Odpovědnost rozhodce

Při posuzování otázky odpovědnosti rozhodce za jeho činnost v rámci rozhodčího řízení je třeba vycházet z charakteru činnosti rozhodce, kterou při výkonu své funkce vykonává. Tato otázka je úzce spjata s teoretickým pojetím samotné povahy rozhodčího řízení. Problematika týkající se odpovědnosti rozhodců je bez ohledu na vývoj právních předpisů a pravidel týkajících se rozhodčího řízení velmi široká a stále více komplikovaná.²¹⁴

Vydeme-li z teorie jurisdikční, pak by mohla být činnost rozhodce považována za výkon veřejné moci, protože rozhodčí činnost představuje delegovaný výkon činnosti soudní. Pak bychom teoreticky mohli uvažovat o založení odpovědnosti státu za škodu podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu státní moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Stát totiž delegoval svoji moc na soukromou osobu a byl by tedy za takovou škodu odpovědný. Škoda by mohla být dle citovaného zákona způsobena vícerym způsobem, zejména pak protahováním rozhodčího řízení či odepřením rozhodnutí ve věci. Další příčinou může být zrušení rozhodnutí pro nezákonnost nebo jeho změna jiným orgánem. Subjektem odpovědným je podle citovaného zákona stát. Jestliže by stát nahradil vzniklou škodu, byl by oprávněn požadovat regresní náhradu škodu po rozhodci.²¹⁵

Stát však podle mého názoru neručí za škodu způsobenou rozhodci v jakémkoliv rozhodčím řízení.

---

²¹² Srov. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7. S. 1038.

²¹³ Srov. § 47 odst. 1 Řádu Rozhodčího soudu, poslední věta.

²¹⁴ Srov. BAGNARU, Alina Mioara Cobuz. Liability of Arbitrators. In: *Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration*. Volume IV. New York: JurisNet, LLC, 2014. ISBN 978-1-937518-39-4. S. 26 an.

²¹⁵ Srov. § 16 zákona č. 82/1998 Sb.

Naproti tomu stát odpovídá za činnost notářů a exekutorů, protože tyto osoby jsou osobami úředními, přestože jsou to osoby soukromé stejně jako rozhodci a subjekty vyvolení. Funkce notáře a exekutora totiž vyplývá přímo ze zákona.

Při posuzování odpovědnosti rozhodce je nutné rozlišovat mezi rozhodčím řízením ad hoc a rozhodčím řízením institucionálním. Rozhodčí nález vydaný v rozhodčím řízení před stálým Rozhodčím soudem je rozhodčím nálezem vydaným tímto stálým Rozhodčím soudem. V této souvislosti lze odkázat na nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 435/02 podle kterého „*senát RS, který ve věci rozhodoval, byl ustaven vůli stran ad hoc a nelze jej ztotožňovat se senátem obecného soudu. RS je soukromou osobou, která je soudem jen podle názvu, nepatří do soustavy soudů podle zákona o soudech a soudcích a není orgánem veřejné moci.*“

Jestliže vyjdeme ze smluvní teorie rozhodčího řízení, pak můžeme dovozovat odpovědnost rozhodců za zaviněná porušení povinností podle zásad smluvního práva. Vztah mezi stranami a rozhodci vychází z rozhodčí smlouvy a nebude-li však rozhodčí smlouva obsahovat ujednání o případné odpovědnosti rozhodce v konkrétním případě, bude se odpovědnost za činnost rozhodce složitě prokázovat, protože právní předpisy nestanoví pro rozhodce mnoho povinností, které by měl v řízení dodržet (např. ZRŘ nestanoví, jaké důkazy má rozhodce v procesu dokazování provést).

Domnívám se, že i když se judikatura přiklonila k jurisdikční teorii,²¹⁶ neznamená to, že by rozhodce byl ve stejném postavení jako soudce obecného soudu. Rozhodce je a bude stále soukromou osobou, i když je mu poskytnuta pravomoc předmětnou věc projednat a rozhodnout.

Vzorový zákon UNCITRAL, ZRŘ, ZMPS i Řád Rozhodčího soudu o otázce odpovědnosti rozhodce mlčí.

Některá pravidla stálých rozhodčích soudů obsahují tzv. generální exkulpační klauzule, které výslovně (absolutně) vylučují odpovědnost rozhodce. Podle čl. 34 ICC Arbitration Rules „*Rozhodci, ani soud a členové soudu nemají vůči žádné osobě odpovědnost za jakýkoli úkon nebo opomenutí související s rozhodčím řízením.*“ Tato klauzule má osvobodit rozhodce z odpovědnosti nejen vůči sporným stranám, ale i vůči třetí

---

²¹⁶ Např. již dříve citovaný nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3227/07.

straně. V současné době není v žádných pravidlech stálých rozhodčích soudů stanovena objektivní odpovědnost rozhodce (tzn. bez ohledu na zavinění). Proto strana, která se chce odpovědnosti rozhodce domáhat, musí úmysl rozhodce, popřípadě jeho hrubou nedbalost, prokázat, což asi bude s ohledem na povahu činnosti rozhodce značně složité.

Každý rozhodce má totiž svá subjektivní měřítka, podle kterých spor posuzuje a nakonec i rozhoduje. Rozhodce totiž může různě aplikovat rozhodné právo. A jestliže může rozhodovat podle zásad spravedlnosti, tak zcela určitě podle zásad spravedlnosti bude rozhodovat jinak absolvent prestižní americké univerzity s právnickým vzděláním a jinak rozhodce s technickým vzděláním získaným někde na východě Ukrajiny.²¹⁷

V mezinárodní obchodní arbitráži tak nelze objektivně určit, zda došlo ke správnému určení rozhodného práva,²¹⁸ natož pak zda rozhodce toto právo správně aplikoval.

Jaké pochybení rozhodce bychom v průběhu rozhodčího řízení mohli najít:

- a) nesprávné rozhodnutí o své kompetenci (pravomoci),
- b) nesprávné vedení rozhodčího řízení,
- c) neposkytnutí rovného postavení stranám,
- d) bezdůvodné neprovedení navržených důkazů,
- e) nenařizování ústního jednání (bezdůvodné protahování rozhodčího řízení),
- f) nesprávná aplikace rozhodného práva,
- g) nevydání rozhodčího nálezu,
- h) nerozhodnutí o všech žalovaných nárocích,
- i) neodůvodnění rozhodčího nálezu,
- j) nedoručení rozhodčího nálezu stranám (v ad hoc rozhodčím řízení),²¹⁹
- k) přijetí úplatku od některé ze stran nebo třetí osoby,
- l) porušení povinnosti mlčenlivosti.

Pokud jde o některá výše uvedená pochybení rozhodců, mohou být zhojena zrušením rozhodčího nálezu podle § 31 ZRŘ, popřípadě odepření uznání a výkonu podle Newyorské úmluvy. V této souvislosti tedy vzniká otázka, zda strana může za takového

---

²¹⁷ Tím se ovšem nechci nikterak dotknout vzdělávacího systému na Ukrajině.

²¹⁸ Tedy zda rozhodce postupoval při určení rozhodného práva podle § 119 ZMPS.

²¹⁹ Tuto povinnost by neporušil rozhodce v institucionálním rozhodčím řízení.

pochybení, které bylo potvrzeno rozhodnutím obecného soudu o zrušení příslušného rozhodčího nálezu, žádat náhradu vzniklé škody.

Domnívám se, že strany v rozhodčí smlouvě by nemohly vyloučit odpovědnost rozhodců za výkon jejich funkce v předmětném sporu, protože takovéto vyloučení by nebylo platné.²²⁰ Měl-li by Řád Rozhodčího soudu nějakou generální exkulpační klauzuli (kterou nemá), pak by i tato klauzule byla v rozporu s § 2898 občanského zákoníku. Lze tedy dovodit, že uplatňování nároku poškozené strany na náhradu škody vzniklé v rozhodčím řízení proti konkrétnímu rozhodci nebo rozhodčímu senátu, by bylo velmi obtížné s ohledem na prokazování odpovědnosti rozhodce. Není mi známé žádné rozhodnutí ohledně uplatněného nároku vůči rozhodci. Jediným případem je mediálně známý případ Bc. Sandry Svobodové, která byla za svou činnost rozhodce pravomocně odsouzena.²²¹

Z praxe je mi znám případ, který v současné době řeší jeden okresní soud, a to náhradu škody cca pět milionů Kč proti jedinému rozhodci, který vydal rozhodčí nález v řízení ad hoc, kterým uznal žalovanou stranu povinnou zaplatit žalující straně uvedenou částku. Žalovaná strana podala návrh na zrušení rozhodčího nálezu. Žalující strana v mezidobí vymohla prostřednictvím exekutora na žalované straně přiznanou částku. Žalující strana pak skončila v konkurzním řízení a následně byla vymazána z obchodního rejstříku. Rozhodčí nález byl z důvodu procesního pochybení rozhodce obecným soudem zrušen. Rozsudek soudu nabyt právní moci. Žalovaná strana jako strana poškozená proto podala návrh na náhradu škody proti jedinému rozhodci, který vydal zrušený rozhodčí nález. Proti původně žalující straně žalobu podat nemohla, protože ta již neexistuje. Okresní soud během dvou let ještě nenařídil ústní jednání.

Nejvyšší soud České republiky v podobné věci, kdy byl žalován jeden z členů rozhodčího senátu, který rozhodoval před Rozhodčím soudem, dospěl k závěru, že žalovaný není v dané věci věcně pasivně legitimován, protože rozhodnutí rozhodčího senátu se přičítá Rozhodčímu soudu, proto je zřejmé, že rozhodci neodpovídají za škodu vzniklou svým rozhodováním, neboť rozhodují jménem Rozhodčího soudu.²²²

---

²²⁰ Srov. § 2898 občanského zákoníku.

²²¹ Srov. např. ŠTĚTKA, Jan. Ve víru hurikánu Sandra. *Euro* 45/2005. Dostupné na www.euro.cz.

²²² Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 32 Cdo 1044/2005.

Domnívám se, že rozhodce nelze sankcionovat za výsledek sporu, tedy za výrok obsažený v rozhodčím nálezu, protože jeho právní posouzení je ryze subjektivní.

Lze také uvažovat o trestněprávní odpovědnosti rozhodce (např. rozhodčí nález může být ovlivněn úplatkem poskytnutým rozhodci). Tato otázka však patří do oboru trestního práva, a proto se jí nebudu zabývat.

Objevily se také úvahy, zda by rozhodcům neměla být poskytnuta zvýšená právní ochrana (jako je poskytována soudcům obecných soudů) proti útokům, kterými jsou rozhodci vystaveni v souvislosti s výkonem funkce rozhodce²²³. Domnívám se, že s ohledem na to, že rozhodce při rozhodování vystupuje jako soukromá osoba, není nutné, aby mu byla poskytnuta zvýšená právní ochrana jako soudci obecného soudu. Soudce musí rozhodovat, zatímco rozhodce se může své funkce vzdát.

4.6. Pojištění odpovědnosti rozhodce

S výše konstatovanou odpovědností rozhodce za jeho činnost se také nabízí otázka, zda rozhodci stejně jako jiné osoby, jako jsou advokáti, notáři či jiní podnikatelé, mohou být také pojištěni. Delší dobu se touto problematikou zabývala společnost RENOMIA. V roce 2014 vytvořila společnost WI-ASS s.r.o., člen Renomia Group, pojistný produkt, a to pojištění profesní odpovědnosti pro rozhodce zapsané v seznamu Ministerstva spravedlnosti České republiky. Jde tedy o rozhodce, kteří jsou zapsáni pro řešení spotřebitelských sporů. Kromě toho na základě dlouholetého partnerství s Českou advokátní komorou mohou být pojištěni také rozhodci, kteří jsou současně zapsáni v seznamu advokátů vedených Českou advokátní komorou. Pojištění kryje povinnost rozhodce k náhradě škody nebo jiné újmy, kterou způsobí při výkonu činnosti rozhodce podle ZRŘ. Pojištění by mělo představovat pro rozhodce výraznou ochranu při plnění jejich povinností.²²⁴

Domnívám se, že by takovéto pojištění profesní odpovědnosti mělo být umožněno všem rozhodcům bez ohledu na to, zda jsou advokáty nebo rozhodci zapsanými v seznamu

---

²²³ SKLENÁŘ, Jan. Obsahová a časová limitace možné zvýšené trestněprávní ochrany osoby rozhodce. *Epravo.cz*. Dostupné na <http://epravo.cz/top/clanky/obsahova-a-casova-limitace-mozne-zvysene-trestnepravni-ochrany-osoby-rozhodce-30431.html> (cit. 8.7.2015).

²²⁴ Srov. WI-ASS zajistí pojištění odpovědnosti z činnosti rozhodce. Dostupné na <http://www.investujeme.cz/wi-ass-zajisti-pojisteni-odpovednosti-z-cinnosti-rozhodce/> (cit. 10.7.2015).

rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti České republiky pro spotřebitelské spory.

Nepodařilo se mi ale zjistit, jak rozhodci tento pojistný produkt v České republice využívají. Také jsem nezjistila, že by pojištění odpovědnosti rozhodců bylo možné běžně získat u zahraničních pojišťovacích společností.

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo řešit právní postavení osoby rozhodce v mezinárodní obchodní arbitráži. Osoba rozhodce je totiž nejdůležitějším prvkem každého rozhodčího řízení, protože rozhodce má stranám napomáhat vyřešit jejich spor smírem nebo jinou podobnou dohodou, protože to je nejjednodušší, nejlevnější a neefektivnější způsob vyřešení jejich sporu. A jestliže se rozhodci nepodaří takovýmto způsobem spor vyřešit, musí uplatněný nárok projednat a vydat pro strany závazné rozhodnutí – rozhodčí nález.

Ve své práci jsem se zaměřila i na obecné otázky související s vlastním průběhem rozhodčího řízení tak, aby mi dávaly odpověď na téma mé diplomové práce, tedy jak se dotýkají či jak upravují postavení rozhodce. V této souvislosti jsem posuzovala druhy rozhodčího řízení a druhy rozhodčí smlouvy a ve třetí kapitole jsem se zaměřila i na výhody a nevýhody rozhodčího řízení.

Domnívám se, že rozhodčí řízení by mohlo být v současné době nejlepším prostředkem pro řešení sporů v mezinárodním obchodním styku, protože v rozhodčím řízení převažují výhody nad jeho nevýhodami. Výhody spatřuji hlavně v rychlosti vydání rozhodčího nálezu a možnosti ovlivnit samotnou rychlost rozhodčího řízení (zaplacením poplatku za urychlené rozhodčí řízení), v jeho menší formálnosti ve srovnání s řízením před obecnými soudy, možnosti určení místa konání rozhodčího řízení a také snadné vymahatelnosti rozhodčích nálezů vydaných v jednom státě na území jiných států (členských států Newyorské úmluvy).

Za jednu z nejdůležitějších výhod rozhodčího řízení považuji možnost sporných stran vybrat si osobu rozhodce. Strany se mohou dohodnout i na počtu rozhodců, mohou stanovit jejich kvalifikační či jiné předpoklady. V mezinárodní obchodní arbitráži by rozhodce měl být jazykově řádně vybaven, měl by znát aplikované právní předpisy a oblasti, které se týká rozhodovaný spor (např. mezinárodní investiční výstavby), měl by znát rozhodčí proces.

Národní právní předpisy upravující rozhodčí řízení zpravidla nestanoví, že by rozhodcem měla být osoba s právnickým vzděláním (výjimky mohou představovat spotřebitelské spory). Domnívám se, že právníké vzdělání je nespornou výhodou

rozhodce, který rozhodčí řízení vede (jediný rozhodce nebo předseda rozhodčího senátu).

Rozhodce by měl být zletilý, bezúhonný, svéprávný, zcela nezávislý a nestranný, jak na stranách, jejich právních zástupcích, tak i na výsledku sporu. Pouze na stranách závisí, koho si za rozhodce vyberou, proto si strany musí být vědomy, že nesou riziko špatného výběru osoby rozhodce. Po právní stránce nekvalifikované rozhodnutí takového rozhodce není zpravidla důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu obecným soudem.

Pokud jde o cizince jako rozhodce, tak se domnívám, že cizinec může jako rozhodce na území České republiky rozhodovat pouze spory z mezinárodního obchodního styku nebo spotřebitelské spory, je-li zapsán na seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti České republiky. Pokud jde o počet rozhodců, tak upřednostňuji tříčlenný rozhodčí senát. Jakékoliv odmítnutí rozhodce po jeho ustavení do funkce může mít negativní vliv na další průběh rozhodčího řízení.

Základní povinností rozhodce je nepochybně kvalifikované rozhodnutí předloženého sporu a vydání vykonatelného rozhodčího nálezu. Rozhodce musí zažalovaný nárok řádně projednat, poskytnout sporným stranám rovné postavení, provést stranami navržené důkazy apod. Rozhodce musí po dobu výkonu funkce rozhodce, ale i po skončení rozhodčího řízení, zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděl v průběhu rozhodčího řízení.

Rozhodce musí aplikovat rozhodné právo buď obsažené v přímé úpravě nebo zvolené stranami, anebo určené na základě správně zvolené kolizní normy. Rozhodce může rozhodovat na základě zásad spravedlnosti, avšak pouze v případě, že ho k tomu strany výslovně zmocní.

Otázka odpovědnosti rozhodce je stále otázkou komplikovanou. Za škodu způsobenou rozhodcem v rozhodčím řízení zásadně neručí stát. Domnívám se, že rozhodce nelze sankcionovat za výsledek sporu, tedy za výrok obsažený v rozhodčím nálezu, protože jeho právní posouzení konkrétního sporu je ryze subjektivní. Domnívám se, že odpovědnost rozhodce by měla být řešena prostřednictvím předpisů občanského práva a rozhodce by měl odpovídat stranám za způsobenou škodu.

Domnívám se, že by si naši legislativci měli vzít za vzor novou slovenskou právní úpravu rozhodčího řízení, účinnou od 1. ledna 2015, kdy existují dva zákony o rozhodčím řízení, přičemž rozhodčí řízení ve spotřebitelských sporech je upraveno ve zvláštním zákoně. Nelze totiž posuzovat stejně postavení rozhodce v mezinárodní obchodní arbitráži a ve vnitrostátním rozhodčím řízení rozhodujícím spotřebitelské spory.

Z praxe oceňuji ty rozhodce, kteří přistupují k výkonu funkce rozhodce zodpovědně, mají ke sporným stranám rovný přístup, neradí některé ze stran, vystupují profesionálně a neposkytují stranám žádný důvod, aby mohly jakkoliv pochybovat o jejich nestrannosti a nepodjatosti.

Seznam použité literatury

Knižní publikace

1. BLACK, Henry Campbell. *Blackův právní slovník*. 6. vydání. ST. PAUL, MINN: VICTORIA PUBLISHING 1990. ISBN 80-85605-23-6.
2. BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo*. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-096-6.
3. BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Rozhodčí řízení v zemích Evropy*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-8-7400-452-0.
4. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7.
5. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., *Arbitration Law of Czech Republic: Practice and Procedure*. New York: JuristNet, LLC, 2013, ISBN 978-1-937518-18-9.
6. BORN, Gary. *International Commercial Arbitration*. 2. vyd. Hague: Kluwer Law International, 2014. ISBN 978-90-411-5219-0.
7. ДМИТРИЕВА, Г.К. (ред). *Международное частное право*, 2-издание. Москва: Издательство Проспект, 2004. ISBN 5-98032-349-X.
8. DVOŘÁK, Jan. *Majetkové společenství manželů*. Praha: ASPI Publishing, 2004. ISBN 80-86395-70-7.
9. HULE, Miroslav. *Průvodce po rybnících, památkách a hospůdkách Třeboňska*. Třeboň: Carpio, 2005. ISBN 80-86434-10-9.
10. ЮРЬЕВА, Епрылева, Наталия. *Международное частное право*. Москва: Издательство Проспект, 2004. ISBN 5-98032-766-5.
11. KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin a SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 2., dopl. a přeprac. vyd., Praha: C.H.Beck, 1995, ISBN 34-064-0082-5.
12. KLEIN, Bohuslav, DOLEČEK, Martin. *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-264-8.
13. KUČERA, Zdeněk, TICHÝ, Luboš. *Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním*. Komentář. Praha: Panorama, 1989. ISBN 80-7038-020-9.
14. KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav, et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vyd. Plzeň-Brno: Aleš Čeněk – doplněk, 2015. ISBN 978-80-7380-550-8.

15. KUČERA, Zdeněk, GAŇO, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. Brno – Plzeň: Doplněk – A. Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7239-317-6.
16. MARSHALL, Enid. A. *Gill: The Law of Arbitration*. Fourth Edition. London: Thomson Reuters (Legal) Limited, 2009. ISBN 9780421681309.
17. MOSES, Margaret L. *The Principles and Practice of International Commercial Arbitration*. New York: Cambridge University Press, 2008. ISBN 978-0-521-86666-8.
18. MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka, STEINER, Vilém a kolektiv. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 1996. ISBN 80-7179-034-6.
19. OBERHAMMER, Paul. *Schiedsgerichtsbarkeit in Zentraleuropa. Arbitration in Central Europe*. Wien – Graz: NWW, 2005. ISBN 3-8305-1105-1.
20. PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-504-6.
21. PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav a kol. *Rekodifikované mezinárodní právo soukromé*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014 (Scripta Iuridica; No 14). ISBN 978-80-87146-94-1.
22. PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, ISBN 978-80-7478-368-5.
23. RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004. ISBN 80-7179-873-8.
24. RABAN, Přemysl, MORAVCOVÁ, Marie a kol. *.eu domain name, eu.doména*. Praha: C.H.Beck, 2006. ISBN 80-7179-525-9.
25. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7478-004-2.
26. RŮŽIČKA, Květoslav. *Mezinárodní obchodní arbitráž*. Praha: Prospektrum, 1997. ISBN 80-7175-051-4.

27. RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2005. ISBN 80-86898-43-1.
28. WOJCIECHOWSKI, Rafal. *Arbitraz w doktrynie prawnej średniowiecza*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2010. ISBN 978-83-229-3104-2

Články

1. BAGNARU, Alina Mioara Cobuz. Liability of Arbitrators. In. *Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration*. Volume IV. New York: JurisNet, LLC, 2014. ISBN 978-1-937518-39-4.
2. BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Osoba rozhodce v rozhodčím řízení. *Právní rádce* 10/2003.
3. BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Změny v zákoně o rozhodčím řízení účinné od 1.1.2014. In. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., KOVÁŘOVÁ, Daniela, HAVLÍČEK, Karel (ed). *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi, stati a judikatura*. Praha: Havlíček Brain Team, 2015.
4. DOBIÁŠ, Pavel, DOBIÁŠ, Petr. Arbitrabilita sporů týkající se nemovitostí podle platné právní úpravy ČR. *Právník* 8/2005. ISSN 0231-6625.
5. FONSECA, Elena Zucconi Galli, RASIA, Carlo. The Impartiality of Arbitrators in the Italian System considering the Code of Civil Procedure and Arbitration Institutional Rules. In. *Czech (& Central European Yearbook of Arbitration*. Volume IV. New York: JurisNet, LLC, 2014. ISBN 978-1-937518-39-4.
6. FONSECA, Elena Zucconi Galli, RASIA, Carlo. Arbitrator versus Judge. In. *Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration*, Volume V. New York: JurisNet, LLC, 2015. ISBN 978-1-937518-71-4.
7. HEIDER, Manfred. Důležité otázky pravomoci v mezinárodní obchodní arbitráži: moderní trendy. In. DOBIÁŠ, Petr a kolektiv. *Současné trendy řešení sporů v rozhodčím řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-468-8.

8. HORSKÁ, Jana, BURIAN, Jakub. Rozhodčí doložka ve spotřebitelských smlouvách ve světle aktuální judikatury českých soudů a ESD. *Bulletin advokacie* 4/2010. ISSN 1210-6348.
9. HROMADA, Miroslav. Některé otázky rozhodčího řízení v pracovněprávních sporech. In. DOBIÁŠ, Petr et al. *Současné trendy řešení sporu v rozhodčím řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-468-8.
10. ICC International Court of Arbitration Bulletin. ISSN 1017-284X.
11. HORÁČEK, Vít. File No.: Rsp 405/2009 In. Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration. Volume I. New York: JuristNet, LLC, 2011. ISBN 978-1-933833-71-2.
12. JELONEK-JARCO, Barbara, ZAWADZSKA, Julita. The Influence on Violation of the Independence and Impartiality Rules on the Enforceability and Effectiveness of the Arbitral Award. In. *Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration*. Volume IV. New York: JurisNet, LLC, 2014. ISBN 978-1-937518-39-4.
13. KLEIN, Bohuslav. Proč je ČR k rozhodčímu řízení tak nepřátelská. In. BĚLOHLÁVEK, Alexander J., KOVÁŘOVÁ, Daniela (ed). *Soudní a mimosoudní projednávání sporů (rozhodčí řízení a mediace)*. Praha: Havlíček Brain Team, 2014.
14. KOCINA, Jan. Rozhodčí doložky sjednané ve prospěch „soukromých rozhodčích soudů“. *Bulletin advokacie* 7-8/2011. ISSN 1210-6348.
15. ONDREJKOVIČ, David. Rozhodčí řízení je nebezpečná zbraň! Zbrojní pas nutnosti! Dostupné na http://ondrejkoVIC.blog.idnes.cz/c/126473/Rozhodci_-rizeni-je-nebezpecna-zbran-Zbrojni-pas-je-nutnosti.html.
16. PECHA, Richard. K právní povaze rozhodčích nálezů. *Bulletin advokacie*, 5/2013. ISSN 1210-6348.
17. PELIKÁN, Robert. Ještě k neplatnosti rozhodčích doložek a k „právním názorům“. *Bulletin advokacie*, 9/2010. ISSN 1210-6348.
18. PELIKÁNOVÁ, Irena. České právo, Evropa a rozhodčí doložky. *Bulletin advokacie* 10/2011. ISSN 1210-6348.
19. POLÁČEK, Bohumil. Způsobilost cizince být rozhodcem. In. CVRČEK, František, JERMANOVÁ, Helena (eds). *Metamorfózy práva ve střední Evropě*

- IV. *Žijeme v nejlepším z možných právních světů?* Plzeň: A. Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-543-2.
20. POSPÍŠIL, Petr. *Kritika jurisdikční teorie rozhodčího řízení z pohledu ústavního práva*. Dostupné na <http://www.vseoarbitrazi.cz/specialiste.php>.
21. POSPÍŠIL, Petr. Kdo může uzavírat rozhodčí smlouvu? *Bulletin advokacie* 12/2010. ISSN 1210-6348.
22. POSPÍŠIL, Petr. *Co s neúplnými rozhodčími doložkami?* Dostupné na www.pravniradce.ihned.cz.
23. RŮŽIČKA, Květoslav. Substantive-law Standards Applicable to Examination of Validity of Contracts in Arbitration (AC, Interim Arbitral Award, Rsp 981/11 of 21 September 2011: Interim Award. In. *Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration*. Volume II. New York: JuristNet, LLC, 2012. ISBN 978-1-933833-83-5.
24. RŮŽIČKA, Květoslav. Neaplikování „Římů“ v tuzemském rozhodčím řízení. *Právní fórum* 10/2010. ISSN 1214-7966.
25. SCHERER, Matthias. Economic of Financial Crises as a Defence in Commercial and Investment Arbitration. In. *Czech Yearbook of International Law. Volume I*. New York: Juris Publishing, 2010. ISBN 978-1-57823-272-7.
26. SHMATENKO, Leonid. Is Lex Mercatoria Jeopardizing the Application of Substantive Law? In. *Czech (& Central European) Yearbook of Arbitration*. Volume III. New York: JurisNet, LLC, 2013. ISBN 978-1-937518-21-9.
27. SKLENÁŘ, Jan. Obsahová a časová limitace možné zvýšené trestněprávní ochrany osoby rozhodce. *Epravo.cz*. Dostupné na <http://epravo.cz/top/clanky/obsahova-a-casova-limitace-mozne-zvysene-trestnepravni-ochrany-osoby-rozhodce-30431.html>.
28. СЛИПАЧУК, Татьяна. Вопросы этики международного права. In. *Международный коммерческий арбитраж: современные проблемы и решения*. Москва: Статут, 2012. ISBN 978-5-8354-0894-8.
29. ŠTĚTKA, Jan. Ve víru hurikánu Sandra. *Euro* 45/2005. Dostupné na www.euro.cz.
30. VASSILAKAKIS, Evangelos. The Challenge of Arbitrators and the Impact on the Functioning of Arbitral Tribunals. In. *Czech (& Central European)*

Yearbook of Arbitration. Volume IV. New York: JurisNet, LLC, 2014. ISBN 978-1-937518-39-4.

31. WEGEN, Gerhard, WILSKE, Stephan (eds.). *Arbitration in 55 jurisdictions worldwide*, 2013. London: Law Business Research, 2013. ISSN 1750-9947.
32. ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Challenge Procedure in Institutional and Ad Hoc Arbitration under the New Regulations in the Revised UNCITRAL Arbitration Rules. In. *Czech (&Central European) Yearbook of Arbitration*. Volume IV. New York: JurisNet, LLC, 2014. ISBN 978-1-937518-39-4.

Použité právní předpisy

Mezinárodní smlouvy

1. Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži z roku 1961 (vyhl. č. 176/1964 Sb.).
2. Úmluva o řešení sporu z investic mezi státy a občany z druhých států z roku 1965 (vyhl. č. 420/1992Sb.).
3. Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958 (vyhl. č. 74/1959 Sb.).
4. Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980 (vyhl. č. 160/1991 Sb.).

Předpisy Evropské unie

1. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).
2. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II).
3. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění).

České právní předpisy

1. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

2. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
3. Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.
4. Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.
5. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.
6. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
7. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.
8. Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů

Ostatní

1. United Nations Commission on International Trade Law – Arbitration Rules.
2. United Nations Commission on International Trade Law – Model Law on International Commercial Arbitration z roku 1985 (ve znění dodatku z roku 2006).
3. IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration, 2004. Dostupné na www.ibanet.org.
4. IBA Ethics Rules in International Arbitration. Dostupné na www.ibanet.org.
5. Řády stálých rozhodčích soudů.
6. Zákon č. 244/2002 Z.z., o rozhodcovskom konaní.
7. Zákon č. 335/2014 Z.z., o spotrebitelskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
8. Zákony upravující rozhodčí řízení některých evropských států.

Judikatura

ESLP

1. 11960/86 Axelson a další vs. Finsko.

SDEU

1. C-168/05 Elisa Maria Mostaza Claro vs. Centro Móvil Milenium, SL.

2. C-2/08 Amministrazione dell'Economia e delle Finanze and Agenzia delle Entrate v Fallimento Olimpiclub Srl
3. C-102/81, Nordsee Deutsche Hochseefischerei GmbH vs. Reederei Mond Hochseefischerei Nordsrern AG & Co. KG and Reederei Friedrich Busse Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG

Ústavní soud České republiky

1. IV. ÚS 174/02
2. IV. ÚS 435/02
3. I. ÚS 3227/07

Nejvyšší soud České republiky

1. 20 Cdo 1540/98
2. 32 Odo 977/2005
3. 32 Cdo 1044/2005
4. 23 Cdo 4847/2009
5. 31 Cdo 1945/2010
6. 23 Cdo 2166/2012
7. 23 Cdo 3116/2012
8. 23 Cdo 657/2014
9. usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. 20 Co 480/2007

Abstrakt

Diplomová práce je věnována problematice právního postavení rozhodce v mezinárodní obchodní arbitráži. Rozhodčí řízení není žádným novým jevem, k jeho velkému rozvoji dochází v 19. století, kdy kromě rozhodčího řízení ad hoc vzniká i rozhodčí řízení institucionální, jsou vytvářeny stálé rozhodčí soudy. Tím nejznámějším je bezpochyby Mezinárodní rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory v Paříži.

První kapitola je věnována pohledu do historie rozhodčího řízení, jsou v ní vymezeny některé pojmy týkající se rozhodčího řízení, zejména pojem mezinárodní obchodní arbitráž. Je též řešena otázka arbitrability, tzn. přípustnosti rozhodčího řízení.

Ve druhé kapitole jsou rozebrány druhy rozhodčího řízení - rozhodčí řízení ad hoc a institucionální, fakultativní a obligatorní, tradiční a on-line, mezinárodní a vnitrostátní, a jednotlivé typy rozhodčí smlouvy - smlouva o rozhodci, rozhodčí doložka, neomezený kompromis, asymetrická, patologická a kombinovaná rozhodčí doložka.

Třetí kapitola je věnována výhodám a nevýhodám rozhodčího řízení ve srovnání s řízením před obecnými soudy. Mezi výhody rozhodčího řízení patří neformálnost, rychlost, neveřejnost, volnost při výběru zastoupení a výběru rozhodců, nižší náklady a snadná vymahatelnost rozhodčích nálezů.

Nejdůležitější část diplomové práce je obsažena v kapitole čtyři, která je věnována osobě rozhodce, a to v prvé řadě požadavkům na osobu rozhodce, již může být pouze fyzická osoba, která je zletilá, bezúhonná a svéprávná. Dále je vyžadována nestrannost a nezávislost rozhodce. Právní předpisy nestanoví právnické vzdělání jako kvalifikační předpoklad na osobu rozhodce. Kvalifikační předpoklady na osobu rozhodce mohou stanovit sporné strany v rozhodčí smlouvě nebo stálé rozhodčí soudy ve svých pravidlech. Státní občanství rozhodce nebo jeho zápis do seznamu rozhodců zpravidla nehrají žádnou roli.

Další část této kapitoly je věnována ustavení rozhodce do funkce, počtu rozhodců, přijetí a nepřijetí funkce rozhodce, odmítnutí rozhodce, vyloučení rozhodce, vzdání se funkce rozhodce a zániku funkce rozhodce.

Poslední část této kapitoly je pak věnována povinnostem rozhodce a jeho případné odpovědnosti. Rozhodce je povinen spor řádně projednat, správně aplikovat rozhodné právo a vydat pro strany vykonatelný rozhodčí nález. Rozhodce je také povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s rozhodčím řízením.

Klíčová slova: arbitrabilita, mezinárodní obchodní arbitráž, rozhodce.

Abstract

The thesis is dedicated to the issue of the legal status of arbitrator in international commercial arbitration. Arbitration is not a new phenomenon, much of its development has taken place in the 19th century, when alongside with arbitration ad hoc an institutional arbitration has also been created and permanent arbitration courts were established. The best known permanent arbitration court is undoubtedly the International Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce in Paris.

The first chapter focuses on the insight into the history of arbitration. Certain terms relating to arbitration are defined in the first chapter in particular the concept of international commercial arbitration. The question of arbitrability, ie. admissibility of arbitration, is also addressed there.

In the second chapter the types of arbitration are analyzed - ad hoc and institutional arbitration, facultative and obligatory arbitration, traditional and online arbitration, international and domestic arbitration; as well as different types of arbitration agreements - agreement on an arbitrator, the arbitration clause, unlimited compromise, asymmetric, pathological and combined arbitration clause.

The third chapter is dedicated to the advantages and disadvantages of arbitration compared to proceedings in general courts. The benefits of arbitration include informality, speed, private nature, freedom to choose the representation and selection of the arbitrators, lower costs and ease of enforcement of arbitral awards.

The most important part of the thesis is contained in the fourth chapter, which is dedicated to the characteristics of arbitrator. Firstly it describes requirements for the person of an arbitrator, who can only be a natural person who is an adult, blameless and legally competent. Impartiality and independence of the arbitrator is also required. Legislation does not name juridical education as a qualification requirement for the person of an arbitrator. Qualification requirements for the person of an arbitrator may provide litigants in the arbitration agreement or permanent courts of arbitration in its regulations. Citizenship of an arbitrator or his registration in the list of arbitrators generally plays no role.

Following part of the fourth chapter is dedicated to establishing of an arbitrator into the post, to the number of arbitrators, to the acceptance and rejection of an arbitrator, to an arbitrators rejection, to the exclusion of an arbitrator, to an arbitrators resignation and to the cessation of an arbitrator.

The last part of this chapter is devoted to the duties of an arbitrator and of his possible liability. The arbitrator is obliged to discuss the legal dispute properly, correctly apply the law and then issue an enforceable arbitral award. An arbitrator is also obliged to keep all facts of which he learned in the connection with an arbitration confidential.

Keywords: arbitrability, international commercial arbitration, arbitrator.